

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

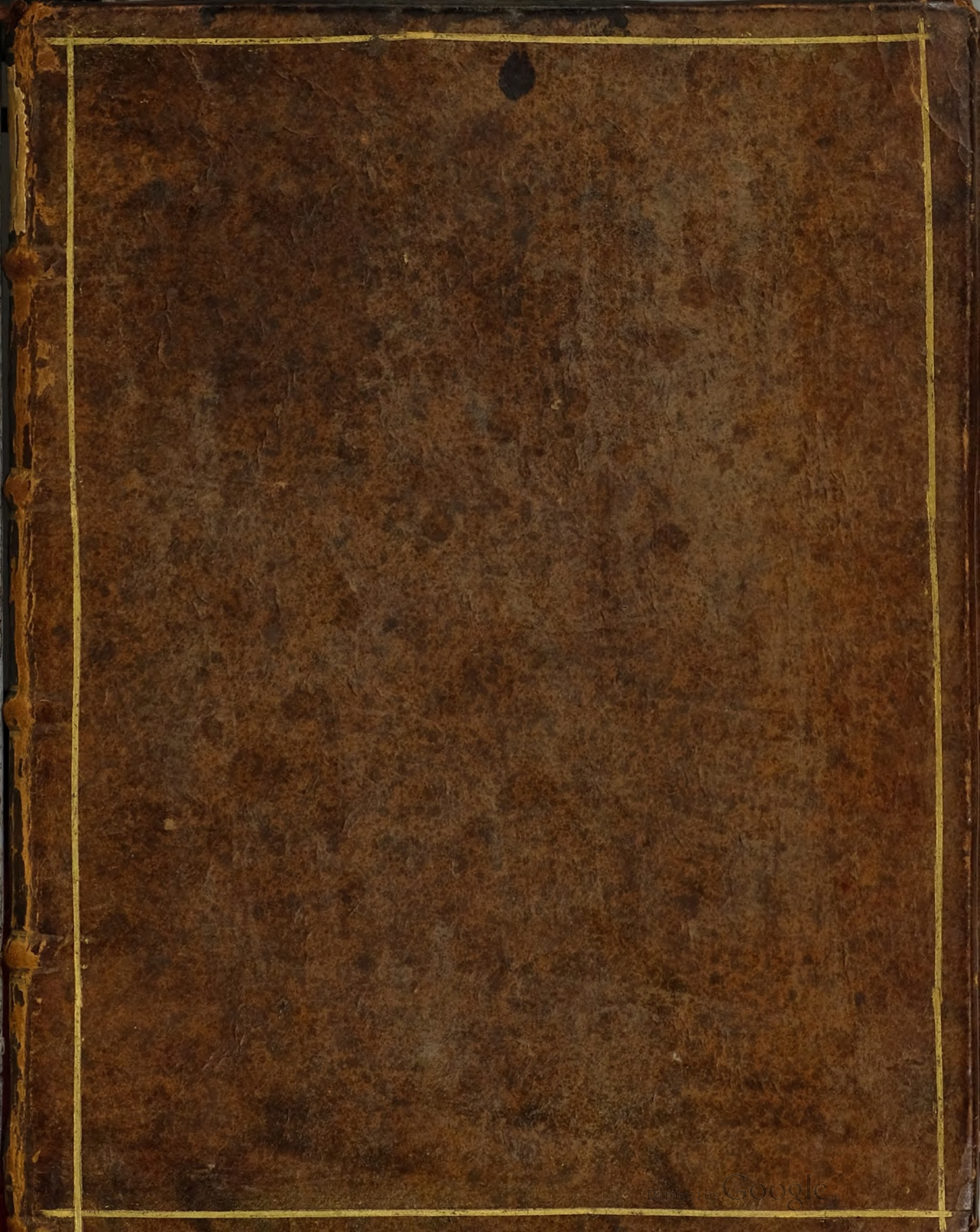
Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

Handwritten signature or scribble

BIBLIOTHEEK RU GRONINGEN

2222 5052

*ex dono Viri honoratissimi P. T. Schierbeeko.
Groningae. 1831.*

**P O S I T I O N E S
G R O T I A N A E
IVRISNAT. ET GENT.**

FRANÆVERAE, ANNO dō lō c c x x x VII.

A V D I T O R I B V S
I V R I S P V B L I C I .

NE qua in re muneri meo deesse viderer, ORNATISSIMI IUVENES, una cum systemate Iuris Civilis privati, sublimiorem quoque Publicae Iurisprudentiae disciplinam, illi naturaliter velut coniunctam, Vobis tradere consuevi; non solum communem illam totius generis humani, quae Naturae Gentiumque Iuris adpellatione venit; sed alteram quoque Rerumpublicarum propriam, quae Publici Iuris titulo insigniri vulgo solet.

Initium ab Opere fecimus Grotiano, ex quo velut fonte, aliorum conatus omnium, quasi totidem rivuli, alii aliis turbidatioribus, limosioresque, derivati fuerunt. Indenos, aliorum exemplo, praecipua Naturalis Iuris capita, ac positiones velut generatioribus, Vestrum in usum excerptas, & scholiis passim illustratas, publicis exercitiis ventilare iam pridem coepimus.

Eo autem consilio has nostri laboris primitias, libri primi materiam complexas, atque uno collectas fasciculo, Vobis offerre volui; ut animos Vobis adderem, ad librum quoque secundum & tertium divini illius operis, pari diligentia a me pertractandum, Vestram mihi operam commodandi.

Nul-

*Nullus etiam dubito, quin & sponte vestra impulsis,
& priorum incitati laudibus, huius me voti compo-
tem brevi sitis reddituri. Valete interim, OPTI-
MI IUVENES, nostrisque porro laboribus favere
perq̄ite. FRANEQVERAË, VII kalendas Mar-
tias anni CIO IO C C X X V I I.*

N O M I N A
D E F E N D E N T I V M.

D. T H. N I E V W E N H V I S,
Harlingâ-Frisus.

D. P E T R V S W I G E R I,
Leoardiensis.

D. G V L I E L M V S C O V L O N,
Leoardiensis.

P O-

POSITIONES
IVRISNAT. & GENTIVM
GROTIANAÆ.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Quid Bellum: quid Ius?

I.

Controversiæ eorum, quos nulla Iuris Gentium
Civilis tenet communio; aut ad *Pa-* contro-
cis, aut ad *Belli* tempora perti-
nent. *verfiac.*

Aristoteles *lib. 1. Polit. cap. 3.* ἔτος, inquit, ὁ πολιτι-
nis

2 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

κός βίος γίνεται διηρημένος εἰς τε τὴν πολεμικὴν χρεΐ-
αν, ἢ τὴν εἰρημικὴν. *Haec vita civilis tributa est in
usum belli & pacis. Conf. Idem lib. VII. cap. 14.*
Libanius in Progymnasim. p. 5. edit. Paris. Δύο καιροὶ
*πάντα διαιτῶσι τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, λέ-
γω δὴ πόλεμον ἢ εἰρήνην. Sunt tempora duo, penes*
quae totius vitae est arbitrium, pacis nempe & belli.
Addes. Eund. in Orat. adversus Adsid. apud Ma-
gistr. sub init. Vid. & Iustinianus pr. Prooem. Instit.
ibiq. Rittersh.

I I.

Belli de- *Bellum est status per vim certantium, qua ta-*
finitio. *les sunt.*

Pax quippe est *status* ille, quo homines inter se quie-
te, & citra iniurias violentas agunt, & quae invi-
cem debent, velut ex obligatione & ultro praestant.
Bellum contra est *status* iniurias violentas mutuo in-
ferentium & propulsantium, aut quae sibi debentur,
vi extorquere nitentium. Ita Pufendorf in *Op. Mai.*
lib. I. cap. I. § 8.

Etymo-
logia.

Nominis origo est ex voce veteri *Duellum*, quod
a *duobus* dictum, simili sensu, quo pacem *unita-*
tem dicimus.

Scaliger *lib. III. Poëtices, cap. 90. Bellum, inquit,*
quod minime sit bellum: nos, quia fuit initio Duellum
a duobus. Nam licet multi sint milites, duae tamen
partes sunt, & inter duos tantum primum bellum fuit.
Conf.

LIBER I. CAPVT I. 3

Conf. praeter Ciceronem in *Orat. ad Brut. cap. 45.*
 vetus comment. Horatii *ad lib. I. Epist. II. v. 7.*
ed. Cruq. & Caius in l. 234. pr. D. de Verb. Signif.

III.

Iuris significatio una est actionis, qua nihil aliud quam quod iustum est significat; idque negante magis sensu, quam aiente, ut Ius sit, quod iniustum non est. Significatio Iuris prima.

Grotius *de Satisf. Christi, cap. 3. p. 49.* Sciendum, inquit, est, non sequi iniustum ex quavis negatione iusti, etiam positis iisdem circumstantiis: quemadmodum enim non sequitur, si liberalis Rex dicendus est, qui alicui mille talenta dederit, ideo si non dederit, illiberalem fore: ita non est perpetuum, ut id quod iniuste fiat, non nisi iniuste omitatur. Inf. § 10. num. 3.

Iniustum est, quod naturae societatis ratione utentium repugnat. Iniusti notio.

Conf. *proleg. Grotii § 8. 15. & 199.*

Societas alia est sine inaequalitate, alia inaequalis. Ius itaque aliud rectorium eius qui regit, & qui regitur: aliud aequatorium ex aequo inter se viventium. Societas duplex.

Ita Aristoteles *lib. v. Ethic. cap. 5.* distinguit inter *δικαιον τὸ νόμιμον, ἢ τὸ ἴσον, legitimum ius & aequa-*
A 2

4 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

quale. Vid. Idem *d. lib. cap. 10. & lib. VIII. cap. 8.*
Add. Ciceron. *lib. I. de Legib. cap. 7.*

I V.

Significatio Iuris altera. *Iuris significatio altera ad personam refertur, quo sensu ius est qualitas moralis ad aliquid iuste habendum, vel agendum.*

Pufendorfius in *Op. Mai. lib. I. cap. I. § 19.* hanc qualitatem in *activam & passivam* satis recte, ut videtur, distinxit.

Qualitas moralis duplex. *Qualitas illa moralis vel perfecta est, & facultas dicitur: vel minus perfecta, aptitudo.*

Pufendorfius *d. l. § 20.* duas huius *aptitudinis* species constituit, *unam* praestationis mere gratuita, *alteram* oriundae ex virtute quadam morali.

V.

Facultas. *Facultas, sive ius proprie aut stricte dictum, potestatem* continet, tum in se, tum in alios: *item dominium, sive plenum, sive minus plenum: nec non creditum, cui ex adverso respondet debitum.*

Huc igitur utrumque ius pertinet, tum *personarum*, tum *rerum*; hocque posterius tum *in re*, uti vocant, tum *ad rem*.

V I.

V I.

Haec facultas rursum duplex est: *vulgaris* scilicet, quae usus particularis causa comparata est: & *eminens*, quae superior est iure vulgari; utpote communitati competens in partes, & res partium, boni communis causa. Eius divisio.

Distinctionis huius pererudita, ac pene necessariae, primum auctorem Grotium laudat Boeclerus *ad b. l. p. 84. seq.* Forte autem facultas illa eminens adpellatione magis propria *Imperium* vocabitur; *dominium* enim privati iuris est, *imperium* publici. Et iam olim satis accurate haec distinxit Seneca *lib. vii. de Benef. cap. 4. seqq.* ubi inter alia *cap. 5. Sub optimo*, inquit, *Rege omnia Rex imperio possidet, singuli dominio.* Conf. Bodinus *lib. i. de Rep. cap. 8.* & Boeclerus in *diss. de Dom. Emin.*

V I I.

Aptitudinem alii *ἀξία*, id est, *dignitatem* vocant: idque quod secundum eam aequale dicitur, interpretantur id quod *conuenit*. Aptitudo.

Ita Aristoteles *lib. v. Ethic. cap. 6. ibiq. Mich. Ephes.* Eleganter Cicero *lib. iii. de Finib. cap. 6. Aestimabile esse dicitur, id quod aut ipsum secundum naturam sit, aut tale quid efficiat, ut selectione dignum propterea sit, quod aliquod pondus habeat dignum aestimatione; quam ille ἀξία vocat: contraque inestimabile,*

6 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

mabile, quod fit superiori contrarium. Vid. Davif. ad h. l.

V I I I.

Divisio
Iustitiae.

Facultatem respicit Iustitia *expletrix*: Aptitudinem *attributrix*.

Iustitiam *explettricem* vulgo cum Aristotele *commutativam* Doctores vocant: *attributricem* vero *distributivam*, secundum *proportiones* arithmeticae, & geometricae. Vid. Aristoteles *lib. v. Ethic. cap. 5. seqq.* In alia vero omnia cum Grotio abijt Hobbefius *de Cive, cap. III. § 6.* & Barbeiracius, *nor. Gall. ad h. §.* Sed, ni fallor, cauffam Aristotelis feliciter admodum tuiti sunt Feldenus, Gronovius, Boeclerus, Zieglerus, & alii *ad h. l.*

I X.

Significatio
Iuris
tertia.

Est & tertia *Iuris* significatio, qua idem valet quod *lex*, quoties vox *legis* largiffime fumitur, ut fit regula actuum moralium, obligans ad id quod rectum est.

Actus moralis definitionem habet Pufendorf, *lib. I. de Off. Hom. & Civ. cap. I. § 2.* Addef. Eund. in *Op. Mai. lib. I. cap. v. § ibiq. Hert.* Ceterum duplicem Cl. Barbeiracii cenfuram in *nor. Gall. ad h. l.* mereri auctor non videtur: Deus enim per naturam iubendo, honestum non facit, sed indicat. Vid. *Proleg. § 11. & inf. § 10. hui. cap.* Tantum porro abest,

LIBER I. CAPVT I. 7

abest, ut permissio in se spectata sit legis effectus, ut nil nisi defectus sit omnis normae, sive iuris, aut legis.

Iuris ita accepti optima partitio est, ut sit aliud Ius Naturale, aliud Voluntarium. Iuris partitio duplex.

Auctorem Aristotelem habet haec divisio, *lib. v. Eth. cap. 10.* nec alia videtur philosophi, atque auctoris mens fuisse, secus ac notatum aliis, ad *h. l.*

X.

Ius Naturale est dictatum rectae rationis, indicans actui alicui, ex eius convenientia aut inconvenientia cum ipsa natura rationali, inesse moralem turpitudinem, aut *necessitatem moralem*, ac consequenter ab auctore naturae Deo talem actum aut vetari, aut praecipere. Definitio Iuris Naturalis.

Aeternam ac necessariam huius Iuris originem, adversus hypotheses Pufendorffianas, ex immutabili Dei iustitia, eaque essentiali, egregie vindicatum ivit Illustris Leibnitius in *Epist. Censor. § 13. seqq.* Et quamvis nullum sine superiore ius detur, suam tamen hoc ius auctoritatem etiam in eos, quibus incognitus eius auctor est, omnino obtinet. Nec alia Grotii sententia est. Vid. *Proleg. d. § 11. & quae sequuntur, num. 2. 5. & 6. hui. §.*

XIII.

XIII.

Ius Vo-
luntarium. Altera Iuris species est *Ius Voluntarium*, quod
ex voluntate originem ducit: estque vel *Hum-*
anum, vel *Divinum*.

XIV.

Iuris Hu-
mani di-
vilio. *Ius Humanum* est vel Civile, vel latius patens,
vel arctius.

Civile est, quod a potestate civili proficisci-
tur.

Potestas civilis est, quae civitati praest.

Civitas est coetus perfectus liberorum homi-
num, iuris fruendi, & communis utilitatis caus-
sa sociatus.

De Civitate, & potestate civili, quae *Maiestas* dici-
tur, infra agit Auctor cap. III. § 6.

Ius arctius patens, & ab ipsa potestate civili
non veniens, quanquam ei subditum, varium
est, praecepta patria, dominica, & si qua sunt
similia, in se continens.

Præcepta patria, dominica, coniugalia, &c. *Ius*
proprie dictum non constituunt, in statu nempe
civili, secus ac in naturali.

La-

Latius patens est Ius Gentium, id est, quod gentium omnium, aut multarum voluntate vim obligandi accepit.

Vid. Proleg. § 17. Versatur illud in *negotiiis* Gentium publicis: oritur ex pacto, expresso vel tacito, cuius exempla fere sunt quotidiana. Sive autem *Ius* appelletur, sive *Mores*, *Instituta*, *Solemnia*, nil quidquam refert; dummodo validam in se *obligationem* contineat, non aliunde, quam ex Gentium placito oriundam.

X V.

Ius Voluntarium Divinum est, quod ex voluntate divina ortum habet: datumque aut humano Ius Divinum Voluntarium. generi, aut populo uni.

More suo ita haec distinguit Ludov. Molina in *lib. de Iust. & Iur. disp. III. num. 2. tom. I. Opp. Obligatio*, inquit, *Iuris Naturalis* oritur a natura obiecti, & sese diffundit in praeceptum: e contrario obligatio *Iuris Positivi* oritur a praecepto, & se diffundit in obiectum. Ita & Bolognetus in *tract. de Leg. Iur. & Aequit. cap. 23.* nec non Conimbricenses, *Disp. v. in Eib. Arist. qu. I. & Gisb. Voetius, tom. I. Dispp. Sell. p. 364. seqq.* Vid. Ziegler. Osiander, & Henmiges *ad h. §.* item Scharrokius *sub fin. pref. & Gundlingiana, part. xxxIII. obs. 3.*

Humano generi ter. Ius datum a Deo reperi-
mus: *statim* post hominem conditum: *iterum* in

B

re.

10 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

reparatione humani generis post diluvium: *postremo* in sublimiori reparatione per Christum.

Tria haec *Iura* haud dubie omnes homines obligant, ex quo, quantum satis est, ad eorum notitiam pervenerunt.

Intelligit Auctor 1. leges *Adamo & Evae* post lapsum datas, non vero paradisiacas, uti hic alii. 2. datas *Noacho*, eiusque posteris, inf. § *seq. num.* 3. 3. leges *Evangelicas*. Enimvero quatenus leges istae *morales* sunt, Iurisque adeo Naturalis, omnino eas *universales* esse statuimus: quatenus vero vel *politicae*, vel *mysticae* sunt, non nisi *positivas* eas esse, adeoque *particulares*, contendimus. *Evangelica* porro *mysteria* non satis proprie *Iura* aut *Leges* adpellantur, quum intrinseca sua qualitate ad lumen solum *Gratiae*, quod supernaturalis est, non ad *Naturam* vel *Rationem* pertineant.

Ex omnibus populis unus est, cui peculiari-
ter Deus *Iura* dare dignatus est, *populus* scilicet
Hebraeus.

Quod *Ius Revelatum* dicimus, distinctum in *Forense*, & *Caerimoniale*: quorum *hoc* post ad-
scensum Christi, *illud* extinctis Hierosolymis
penitus sublatum est. Vid. inf. § *seq. num.* 3.

C 4.

CAPVT II.

An bellum unquam iustum sit?

I.

Vl*l*is *luris fontibus* ad primam ac generalissimam bellum aliquod iustum esse, argum. I. veniamus quaestionem, quae haec est: *an bellum aliquod iustum sit? sive, an bellare unquam liceat?*

Vis. *Proleg.* § 28. & 29.

Haec autem ipsa quaestio, ut & aliae, quae deinceps sequentur, ad *Ius Naturae Primum* exigenda est: sunt enim quaedam *prima naturae*, Graecis *τὰ πρώτα κατὰ φύσιν*: quaedam *consequentia*, sed quae illis primis praeferranda sint.

Ex Cicerone *lib. III. de Finib. cap. 5. & seqq. add.*
Eund. *lib. II. de Finib. cap. 11.*

Prima naturae adpellantur, quod simul atque Prima naturae. natum est animal, ipsum sibi conciliatur, & commendatur *ad se conservandum*, atque ad suum *statum*, & ad ea, quae conservantia sunt eius *status*, diligenda: alienatur autem ab interitu,

12 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

tu, iisque rebus, quae interitum videantur adferre.

Hoc *Ius Naturae commune*, hominum nempe & brutorum, a *Sociis & ICiis Romanis* definitur, quod natura (sive Deus) omnia animalia docuit, l. 1. § 3. *D. de Inst. & Jur. pr. Inst. de Jur. Nat. Gent. & Civ.* Eius duo feruntur capita: *unum* conservationis sui ipsius: *alterum* generis sui. Conf. l. 2. & 3. *D. eod.* & Cicero *lib. 1. de Offic. cap. 4.* item in *Topic. cap. 23.* & Gellius *lib. XII. cap. 5. Addef. Proleg. Auct. § 7.*

Convenientia rerum cum ratione.

At post haec cognita, notio sequitur *convenientiae* rerum cum ipsa *ratione*, quae corpore est potior; atque ea convenientia, in qua *honestum* fit *propositum*, pluris facienda est, quam ad quae sola primum animi appetitio ferebatur.

Intelligitur *Ius Naturae proprium*, cuius bruta expertia sunt, a Veteribus definitum, quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, § 1. *Inst. eod. d. l. 1. § 4. & l. 9. D. eod.* Alio nomine *Ius Gentium*, scilicet *Primarium*, in statu iam obtinens naturali: a quo distinctum *Secundarium*, conditis demum civitatibus, & distinctis rerum dominiis, in statu ortum sociali, § 2. *Inst. eod. l. 4. & 5. D. eod.* Quae tamen Iuris divisio Auctori nostro displicet, *sup. cap. 1. § 11.* Defenditur vero ab Ant. Merenda *lib. 11. Controv. cap. 1. § 12. & sqq.*

Honestum duplex.

Honestum, pro materiae diversitate, modo *in pun-*

puncto consistit, ut si vel minimum inde abeas, ad vitium deflectas, modo *liberius* habet *spatium*, ita ut & fieri laudabiliter, & sine turpitudine omitteri, aut aliter fieri possit.

Honestum natura & *Iustum* duplex Auctor statuit: *num* proprie stricteque dictum, in alieni tantum abstinentia positum: *alterum* laxius, ceterarum quoque virtutum materiam complexum: prius illud in *puncto* ait consistere, ac velut in acie novaculae; posterius autem *spatio* uti *liberius*. Vid. *Proleg.* § 10. & *sup. cap. 1. § 9. num. 1. fin. & inf. § 8. num. 4. add. lib. 11. cap. 1. § 5. num. 1.* Et hoc vulgare illud *Ius* inter & *Virtutem* discrimen est. Equidem non nego, humanae imbecillitatis intuitu, corrupto hoc statu, discrimen eiusmodi locum obrinere: ceterum Dei & Iuris Naturalis respectu nullam inter ea differentiam ponendam existimo. Quis enim *normam virtutum* aequae perfectam esse, immo perfectiorem certo sensu, ac sublimiorem, ac *iuris* proprie dicti, negaverit? Ubi autem norma est, ibi sane convenientia requiritur actionis cum norma. Quod vero *extra normam* est, hominisque uni relictum arbitrio, id Iuris, Honesti, & Virtutis nomine prorsus indignum est; quales sunt actus physici, aliique adiaphori, nihil in se moralitatis continentes, auctore apud Gellium Epicteto & Platone, *lib. 1. cap. 2. & lib. xvii. cap. 20.* Vid. etiam Cl. Hombergius in *Tab. Iur. Nat. cap. 7.* ubi late contra Pufendorfium, Cocceium, aliosque disputat.

Inter *prima naturae* nihil est, quod bello repug-

14 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

pugnet, immo omnia potius ei favent: nam & *finis belli*, vitae membrorumque conservatio, & rerum ad vitam utilium, aut retentio, aut adquisitio, illis primis naturae maxime convenit.

Deus enim *finem* praecipiens, sui nempe generisque sui conservationem, ius quoque ad *media* fini isti obtinendo necessaria dedisse censendus est.

Recta autem *ratio*, ac natura *societatis*, quae secundo ac potiore loco ad examen vocanda est, non omnem vim inhibet, sed eam demum, quae societati repugnat, id est, quae ius alienum tollit. Nam *societas* eo tendit, ut suum cuique salvum sit communi ope, ac conspiratione.

Non est ergo contra *societatis* naturam, sibi prospicere, atque consulere, dum ius alienum non tollatur: ac proinde nec *vis*, quae ius alterius non violat, iniusta est.

Vid. Cicero *lib. III. de Offic. cap. 7. ibiq. Rachelius.*

I I.

Argum. 2. Id quod dicimus, non omne bellum *Iuri Naturae* adversari, probatur amplius ex sacra historia. *Genes. cap. XIV. vers. 20. Exod. XVII.*

Sed

LIBER I. CAPVT II. 15

Sed & leges generales ac perpetuas de modo gerendi belli Deus populo suo praescrispsit *Deuter. x. cap. xx. vers. 10. & 15. Iudic. cap. xi. lib. 11. Sam. cap. x. & xi. vers. 33. & 34. & lib. 1. Sam. cap. xxv. vers. 28.*

III.

Probatur idem, quod dicimus, omnium *gentium*, ac praecipue sapientum, *consensione*.

Argum. 3. ex gentium consensione.

Cicero *pro Milone cap. iv. & xi. l. 3. D. de I. & I. l. 4. pr. D. ad L. Aq.*

IV.

De *Iure Naturali* ergo, quod & *Gentium* dici potest, satis constat, eo bella non omnia improbari.

Bellum non repugnat Iuri Nat. & Gent.

Duo modo adsint belli requisita: *unum* iustae causae: *alterum* iusti modi. De priori *inf. lib. 11. cap. 1.* De posteriori *lib. 111. cap. 1. & seqq.*

Iure autem *Gentium Voluntario* itidem non damari bella, nos docent historiae, & omnium populorum leges ac mores.

Livius *lib. xlii. cap. 41. l. 5. D. de I. & I. Conf. Barbeiracius ad h. §.*

V.

V.

An repug-
net iuri
Divino
Volunta-
rio?

De Iure Divino Voluntario maior est difficul-
tas: primum contra bellum adferri solet lex da-
ta Noae, eiusque posteris, *Genes. cap. ix. vers.*
5. & 6.

Sed interdictum hoc *de sanguine non effunden-*
do, non latius patet, quam quod in Lege est,
non occides; quod neque capitalibus suppliciis,
neque bellis obstuisse manifestum est.

Quod vero sequitur, *de sanguine vicissim ef-*
fundo, videtur mihi non factum nudum, sed
ius continere.

Ita Grotius, cum interpretibus Hebraeis apud Selde-
num *lib. iv. de Iur. Nat. & Gent. cap. 1.* Ita et-
iam Henniges *ad Grotium loc. cit.* secus ac plerique
alii, qui praeceptum illis verbis, sive *legem mora-*
lem contineri putant, secundum quam omnes ho-
die Magistratus *capitalem* ab homicidis *poenam* su-
mere iubeantur. Vid. Henr. Cocceius in *Diss. de*
Sacrof. Talion. Iur. § 29. & Adam. Rechenberg.
in *Diss. de Iure aggrat. circa homic. negato.* Quum
tamen *Iure Naturae*, uti infra dicitur, *lib. II. cap.*
xx. nullae poenae definiantur, adeoque morales de
iis leges non extent: Deus etiam ipse, tum *Caino*,
tum *Davidi*, aliisque caedis reis, hanc poenam re-
miserit,

LIBER I. CAPVT II. 17.

miserit, adeoque Iuris ea Naturalis, five moralis dici nequeat. Quum denique *leges* istiusmodi sint *positivae*, pariter ac forenses Mosaicae, & hodiernae civiles; proinde integrum est supremis hodie Imperantibus qualescunque poenas quibuslibet criminibus, publici boni causa, dicitare, earumque veniam reis aliquando indulgere, quod *ius aggratiandi* vulgo dicitur. Vid. Thomasio in *Diss. de Iure Aggrat. in caus. homic.* item in notis ad Huberum *de Iure Civit. lib. III. sect. II. cap. v. § 9. seqq.* Cum Grotio hic & Thomasio facere quoque lubens video Cl. Barbeiracium in *not. Gall. ad cap. I. § 15. num. 2. not. 4.*

V I.

Speciem maiorem habent, quae ex *Evangelio* An Evangelio? contra bellum adferuntur: in quibus examinandis non illud mihi sumam, quod sumunt multi; in *Evangelio* extra praecepta *credendi & sacramentorum*, nihil esse quod non sit *Iuris Naturalis*. Id enim, quo sensu a plerisque sumitur, verum non puto.

Hypothesis Grotii de *Iuris ac Virtutis*, five *Iusti & Honesti*, naturali discrimine, de quo *supra ad § 1.* non potuit non hanc etiam de *Iuris Naturalis & Evangelii* in moralibus differentia doctrinam parere. Ista autem sublata hypothesi, & reliqua eius consecretaria simul corrunt. Quae porro sequuntur de nova & perfectiore Evangelii lege, *h. §. 2. & seqq.* dudum occuparunt reselleruntque alii.

C

VII.

V I I.

Non re- *Primum* ac praecipuum testimonium, quo
pugnare, bellandi ius Christi lege non plane tolli proba-
argum. 1. bamus, esto *Pauli* illud 1 *ad Timoth.* II. §f. 1.
2. 3, add. *Rom.* XIII. §f. 4.

Ab officio *magistratum*, eorumque in infligendis *poenis*, maxime *capitalibus*, potestate, ad belli gerendi ius, natura licitum, satis recte ita argumentatur Auctor. Vid. *inf. num.* 13. *h. §. in arg.* 10.

Argum. 2. *Secundum* argumentum praebet nobis is ipse *Pauli* locus *ad Rom.* XIII. ubi potestas summa, qualis est, a *Deo* esse dicitur, & *Dei ordinatio* vocatur; unde infertur, ei & parendum, & honorem exhibendum, & quidem ex animo; & qui ei resistit, eum *Deo* resistere.

Argum. 3. *Tertium* argumentum petitur ex *Ioannis Baptistae* verbis, qui serio interrogatus a *militibus Iudaeis*, quid haberent faciendum, ut iram *Dei* effugerent; non eos militia abire iussit, quod facere debebat, si ea erat *Dei* voluntas; sed abstinere concussionibus & fallaciis, stipendiisque esse contentos, *Lucae* III. §f. 14.

Argum. 4. *Quartum* hoc est argumentum, quod mihi ponderis non exigui videtur: si tollatur ius *capitalium*

talium iudiciorum, & armis cives tuendi aduersus latrones ac praedones; maximam inde sequuturam scelerum licentiam, & quasi diluuium malorum, cum nunc quoque constitutis iudiciis aegre reprimatur improbitas.

Ex praeepto itaque naturali de *conservatione* tum *sui*, tum *humanae societatis*, ius non solum privatae defensionis, verum etiam iudiciorum *capitalium*, *bellique* gerendi, omnino colligitur. Sup. ad § 1. *hui. cap. p. 14.*

Quintum sit, quod nullo argumento ostendi Argum. 5. potest *Lex Moſis*, quae ad *iudicia* pertinebat, deſiſſe priuſquam urbs Hieroſolyma exſcindere-
tur, & cum ea tum ſpecies tum ſpes reipublicae conſideret.

Conf. *ſup. cap. I. § 16. & 17. add. ſup. p. 10. fin.*

Sextum ſit argumentum ab exemplo *Cornelii* Argum. 6. *Centurionis*, qui & Spiritum Sanctum, ſignum indubitatum iuſtificationis, a Chriſto accepit, & in nomen Chriſti a Petro Apoſtolo baptizatus eſt: *militiam* autem abdicaffe, aut ad eam abdicandam a Petro monitus non legitur.

Vid. *Act. x. v. 24. & ſeq.*

Septimum huic ſimile petitur ex eo, quod de Argum. 7. Sergio Paulo coepimus dicere. Nam in eius conuerſiſta historia nullum eſt indicium eiurati ma-

gistratus, aut admonitionis factae, ut eiuraretur.

Vid. *sup. num. 4. b. §. ex Lucae Act. XIII. v. 7. seqq.*

Argum. 8. *Octavum* esse potest, quod Paulus Apostolus, intellectis Iudaeorum in se insidias, *Tribuno* indicari eas voluit; & cum *Tribunus milites* ei addidisset, quorum praesidio in itinere adversus vim omnem tutus esset, nihil contradixit, neque *Tribunum* aut *milites* monuit, Deo non placere, ut vis vi repellatur.

Actor. XXIII. v. 16. & seqq.

Argum. 9. *Nonum* accedat, quod rei honestae ac debitae finis proprius non potest non esse honestus ac debitus. *Tributa* ut solvamus honestum est; atque etiam praeceptum conscientiam obligans: *tributorum* autem finis est, ut potestates publicae habeant, unde sumtum faciant ad bonos tuendos ac coercendos malos, *Rom. XIII. v. 3. 4. 6.*

Tacitus lib. IV. Hist. cap. 74.

Argum. 10. *Decimum* argumentum praebet locus ille *Actor. XXV. v. 11.* ubi Paulus ita loquitur: *Si iniuria quenuquam adfeci, & dignum aliquid morte commisi, non recuso mori.* Unde colligo, ita censuisse Paulum, etiam post publicatam Evangelii legem quaedam esse crimina, quae morte plecti aequitas ferat, aut etiam exigat: quod & Petrus docet *I. Epist. II. v. 19. 20.* Probato autem *capitales poenas* post Christi adventum recte exerceri, simul pro-

probatum arbitror, *bellum* aliquod licite geri; puta aduersus nocentes multos & armatos, qui ut rei fiant, acie vincendi sunt.

Vid. Tacitus *lib. 111. Annal. cap. 13. fin.*

Vndecimum fit, quod in *Apocalypsis* prophetia Argum. 11. praedicantur *bella* quaedam *piorum* cum manifesta adprobatione, *cap. xviii. vs. 6. & alibi.*

Duodecimum esse potest, quod Christi lex so- Argum. 12. lam legem Mosis, qua gentes ab Hebraeis separabat, sustulit, *Ephes. 11. vs. 14.* Quae autem natura, & bene moratarum gentium consensu honesta censentur, adeo non sustulit, ut sub generali praecepto omnis *honesti ac virtutis* comprehenderit, *Philipp 1v. vs. 8. & 1 Cor. xi. vs. 13 14.* Iam vero criminum *poena & arma*, quae iniuriam arcent, natura habentur laudabilia; & ad iustitiae, & ad beneficentiae virtutem referuntur.

V I I I.

Videamus nunc etiam, quibus argumentis se Sententiae aduenae argum. 1. fulciat aduersaria sententia: *primum* adferri solet vaticinium *Esaiæ*, qui futurum dicit, ut populi gladios contendant in ligones, & lanceas in falces, neque gladium sumant alius in alium, neque bellum ultra addiscant, *cap. 11. vers. 4.*

Sed hoc vaticinium aut sub *conditione* quadam Respon- acci- sio.

22 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

accipiendum est, quemadmodum multa alia; ut nimirum intelligamus, talem fore rerum statum, si omnes populi *Christi* legem suscipiant atque impleant; quam ad rem Deus ex sua parte nihil passurus sit desiderari: certum autem est, si omnes sint *Christiani*, & Christiane vivant; nulla fore bella.

Aut intelligendum est *pure*; quo modo si accipiatur, docet res ipsa, impletum hoc nondum esse, sed implementum ejus, ut & conversionis generalis *Judaeorum*, adhuc expectandum.

Conf. ad h. l. Oslander & Zieglerus, ab iisque citati: ubi utraque hæc Auctoris coniectura refellitur. Ad priorem fere accedit Cel. Vitringa, in *Comm. ad h. l.* neque multum abludivit Step. Curcellæus *lib. v. Inst. Christ. Cap. xxiii. § 6.*

Vtrovis autem modo sumas, nihil hinc inferri potest adversus bellorum iustitiam, quamdiu sunt qui pacis amantes pace frui non sinunt, sed vim eis intentant.

Argum. 2. Adversariæ sententiæ munimentum *secundum* ex Christi verbis petitur, *Matthæi cap. v. v. 39. sq. Audistis dictum fuisse; Oculum pro oculo, & dentem pro dente. Ego vero dico vobis, ne absistite iniurioso, sed caedenti te in dexteram maxillam, alteram quoque obverte. Hinc inferunt, nullam iniu-*

iniuriam aut repellendam, aut vindicandam, siue publice, siue privatim.

Conf. Auctor *inf. lib. 11. cap. xx. § 10. num. 2. 3. seqq.*

Atqui non hoc dicunt verba; neque enim *Magistratus* hic alloquitur Christus, sed eos qui impetuntur; nec de quavis agit iniuria, sed de tali, qualis est *alapa*: sequentia enim verba restringunt praecedentium generalitatem.

Nihil utique aliud, quam *vindictam* Christus ibi prohibet, potiusque iniuriam suos qualemcunque ferre, quam parare ultionem iubet. Conf. Seneca *de Const. Sap. cap. 14. add. Osiander & Zieglerus ad h. l.*

Tertium argumentum peti solet ex eo, quod apud *Matthaenum* sequitur: *¶ 43. Audistis dictum fuisse: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum: Ego vero dico vobis, Diligite inimicos vestros: Benedicite eis, qui vos execrantur: Precamini pro eis, qui infesti vobis sunt, & vos persequuntur.* Sunt qui existimant, cum tali dilectione & beneficentia adversum inimicos & infestos, pugnare tum *iudicia capitalia*, tum *bella*.

Sed facile id refellitur, si ipsum illud *legis Hebraicae* dictum consideremus. Praecipiebatur *Hebraeis*, ut *proximum* diligerent, *Hebraeum* scilicet: ita enim vocem *proximi* ibi sumi ostendit *Lev.*

24 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

Lev. cap. xix. comma 17. collatura cum commate 18.

De odio inimici nihil vel in Veteri, vel in Novo Fœdere legitur. Haufit ea Auctor ex Rabbiniſ, obſervante *ad h. l.* Oſiandro & Zieglero. Conf. A-barbanel, citatus a Grotio ſupra *ad § 6. num. 3.*

At non eo minus imperatum erat *Magiſtratiſ* occidere homicidas, & alios graviter ſontes: non eo minus *tribus undecim* ob delictum atrox iuſto bello perſequutae ſunt tribum Beniamiticam, *Iudic. xx. ſeq.* non eo minus recte *David*, qui praelia Domini praeliabatur, regnum ſibi promiſſum ab Iſboſeto armis repetiit.

Arguir. 4. *Quartus* locus, qui obiicitur, eſt *Roman. xii. vſ. 17.* *Nemini malum pro malo reddite; procurate honeſta in omnium conſpectu; ſi fieri poteſt, quantum in vobis eſt, cum omnibus hominibus in pace viventes, non voſmet ipſos ulciſcentes, dilecti, ſed date locum irae; ſcriptum eſt enim: Meum eſt ulciſci, ego rependam. &c.*

Reſponſio. Sed hic quoque eadem, quae ad locum ſuperiorem, patet reſponſio. Nam quo tempore dictum fuerat a Deo, *Meum eſt ulciſci, ego rependam;* eo ipſo tempore & *iudicia capitalia* exercebantur, & de *bellis ſcriptae* erant leges.

Argum. 5. *Quintus*, quo nonnulli utuntur, locus eſt
2Co.

2. *Corinth. x. v. s. 3. & 4. Quaquam in carne ambulantes, nequaquam carnis bella gerimus. Nam arma militiae nostrae non sunt carnalia, sed diuinitus valida ad destructionem munitio. &c.*

Sed hic locus nihil ad rem facit: ostendunt enim tum praecedentia, tum quae sequuntur, ^{Respon-} *carnis nomine a Paulo ibi intelligi imbecillam corporis conditionem, qualis in adsp̄ctum veniebat, & cuius nomine contemnebatur. Huic opponit Paulus arma sua, potestatem scilicet sibi ut Apostolo datam ad coërcendos refractarios.* ^{fo.}

Vid. 1 *Corinth. v. v. s. 3. seqq.* item 1 *Timoth. i. v. s. 20.* & 2 *Timoth. ii. v. s. 17.* & *cap. iv. v. s. 14.*

Quid hoc ad ius capitalium suppliciorum, aut belli? immo contra, quia Ecclesia eo tempore publicarum potestatum auxilio destituebatur, ideo ad eius tutelam, prodigiosam illam potestatem Deus excitauerat, quae deficere ferme coepit, ex quo Imperatores Christiani Ecclesiae contigerunt: sicut *Manna* defecit, ubi in terras frugiferas populus Hebraeorum pervenerat.

Quam incaute itaque ab hierarchiae defensoribus pro banno suo ecclesiastico verba Pauli adferantur, satis patet. Vid. Basnagius tom. ii. *Annal. p. 475. in pecul. diss. de traditione flagitiosi diabolo.*

Sexto adfertur locus *Ephes. vi. v. s. 11. seqq. Induite* Argum. 6.

D

uni.

26 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

universam illam armaturam Dei, ut possitis stare adversus artes Diaboli; quia non est vobis lucta adversus sanguinem & carnem, sed adversum imperia, & quae sequuntur.

Respon-
sio. Agit hic locus de pugna, quae Christianorum est, qua sunt Christiani, non quam communem habere cum aliis hominibus certis eventibus possunt.

Argum. 7. Iacobi locus septimo adfertur, cap. iv. vs. i. *Vnde bella & pugnae inter vos? nonne ex voluptatibus vestris, quae militant in membris vestris? Concupiscitis, & non habetis: invidetis & affectatis, nec potestis nancisci: pugnatu & bella geritis, nec obtinetis, eo quod non petitis. &c.*

Respon-
sio. Nihil hic locus continet universale: tantum dicit, *bella & pugnas*, quibus tum Hebraei dispersi inter se misere collidebantur, ortum habuisse ex causis non probis: quod nunc etiam contingere scimus & dolemus.

Vid. Iosephus lib. xviii. *Antiq. Iudaic. cap. 12. & inu. lib. seq.*

Argum. 8.
& respon-
sio. Quod vero Petro dictum est: *Qui gladio ferit, gladio peribit*, cum non ad bellum communiter spectatum, sed ad bellum privatum proprie pertineat, suo loco rectius pertractabitur.

Inf. cap. iii. § 3. num. 7. Extat hoc dictum apud *Matth.*

Matth. xxvi. § 1. 52. *Conf. Evang. Ioann.* xviii. § 1. 36.

I X.

Solent porro ab iis, qui bella impugnant, ad-ferri dicta quaedam *veterum Christianorum*.

Argum. 9.
ex Patri-
bus Chri-
stianis.

Origenes *lib.* III. *contra Cels.* p. 115. *lib.* IV. p. 217.
fn. *lib.* VII. p. 349. & *lib.* VIII. p. 427. *ed. Cantabr.*
Tertullianus *de Corona Mil.* cap. 11. & *de Idolol.*
cap. 11. & 19. Lactantius *lib.* v. *cap.* 17.

Ad quae *tria* dicenda habeo. *Primum* est; ex iis dictis nihil amplius colligi, quam *privatam* quorundam sententiam, non *publicam* Ecclesiarum: adde, quod ferme, quorum ea dicta sunt, amant ab aliis seorsim ire, & docere quiddam magnificentius: quales sunt *Origenes* & *Tertullianus*, qui nec sibi satis constant.

Respon-
sio 1.

De utroque non ineptum videtur iudicium Vincentii Lirinensis in *Commonit. adversus haeres.* cap. 23. & 24. *cum not. Baluz.*

Secunda observatio est, quod militiam Christiani saepe aut improbarunt, aut evitarunt ob *temporum* circumstantias, quae vix ferebant militiam exerceri sine actibus quibusdam cum *Christiana lege* pugnantibus.

Respon-
sio 2.

D 2

Vid.

Vid. Tertullianus *ad. Il. iunc. Iosepho lib. xiv. Antiqq. Iudaic. cap. 17. & lib. xviii. cap. 5. Ad def. dissertationem Cl. Gruberi de Iudaeo Militate, cap. II. & III.*

Respon-
sio 3.

Tertium, quod notamus, hoc est: *Christianos* primorum temporum tanto ardore succensos fuisse ad praeclarissima quaeque capeffenda, ut saepe *consilia divina* pro praeceptis amplecterentur.

Differentiam hanc Auctor supra iam tradidit *cap. I. § IX. num. I. & in Proleg. § 50. & infra cap. III. §. III. num. 9. Idem praeter alios & Greg. Nazianzenus inculcat, lib. III. in Iulianum, cap. 94. & Bellarminus lib. II. de Membr. Eccles. milit. cap. 7. Doctrinam vero istam ex Patrum quorundam, & maxime ex Pontificiorum Interpretum lacunis haustam esse, abunde ostenderunt alii. Vid. Osiander *ad Proleg. p. 117. sqq. & ad lib. I. cap. I. obs. II. ad § IX. p. 159. sqq.* & pluribus Cl. Barbeiracius in *not. Gall. ad h. l.* Nostram hac de re paullo superius sententiam diximus, *ad § I. & 6. hui. cap. p. I. & 17.**

X.

Argum. I.
ex Patri-
bus.

Nunc ut nostra firmemus, primum non defunt nobis *scriptores*, & quidem *antiquiores*: qui & capitalia iudicia, & quae inde pendent bella, sentiant a Christianis licite posse usurpari.

Vid.

LIBER I. CAPVT II. 29

Vid. Clem. Alexandrinus *lib. I. Strom. cap. 26. & 27.*
 & in *Paedag. lib. II. cap. II.* Constit. pseudo-
 Clementis Romani *lib. VII. cap. 3.* iunc. Vsserio
 in *Diss. de Epistolis Ignatii, cap. 6. sqq.*

Sed auctoritatibus privatis sepositis ad publi- Argum. 2.
 cam Ecclesiae veniamus, quae maximi debet ef- ab aucto-
 se ponderis. ritate Ec-
 clesiae.

Conf. Prolegomena Auctoris § 51.

Dico igitur: nunquam a *baptismo* reiectos, aut
 ab Ecclesia *excommunicatos* eos, qui militabant;
 quod tamen & factum oportuit, & factum fuis-
 set, si militia cum *Novi Foederis* conditionibus
 pugnasset.

Vid. dictae Constitutt. Clem. Rom. *lib. VIII. cap.*
 32. & Tertullianus in *Apolog. cap. 5. 37. & 42.* &
 in libro *de Corona Mil. cap. 1.*

Accedat, quod & *milit*es nonnulli, pro Chri- Argum. 3.
 sto tormenta mortemque perpeffi, eundem cum a militibus
 ceteris *martyribus* honorem ab Ecclesia acceperint. martyri-
 bus.

Ita Cyprianus in *Epist. xxxix.* & Martyrologium sub
 Nerone, Decio, Valeriano, Aureliano, Maxi-
 miano, & Licinio.

Capitalibus suppliciis si non libenter interfue- Argum. 4.
 runt Christiani, illis temporibus, haud mirum ab impe-
 D 3 vide- rario & legg-
 Conf. M.

30 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

videri id debet; cum plerumque de Christianis ipsis esset iudicandum.

Postquam vero *Constantinus* Christianam religionem & probare, & promovere coepit, non ideo desierunt capitalia supplicia.

Quo pertinet ipsius *Constantini* constitutio de parricidis culeo insuendis, in *l. un. C. de iis, qui par. vel libb. occid.* de cuius poenae antiquitate quaedam notavimus *ad Chassanaci parat. Inst. p. 301. seq.*

Idem in exercitu suo plurimos habuit *Christianos*, & labaro *Christi* nomen inscripsit.

Eusebius in *vita Const. M. lib. 1. cap. 25.* conf. *Nazianzenus, Orat. 111. in Jul. cap. 60.*

Ex eo etiam mutatum est *sacramentum militare* in eam formam; quae extat apud *Vegetium lib. 11. cap. 5.*

Verba eius haec sunt: „Victuris in cute punctis milites scripti, & matriculis inserti, iurare solent: „& ideo *militiae sacramenta* dicuntur. Iurant „autem *per Deum, & Christum, & Spiritum Sanctum, & per maiestatem Imperatoris, quae secundum Deum generi humano diligenda est & colenda, &c.*

Argum. 5. Neque eo tempore ex tot *Episcopis*, inter quos a tacito consensu *Episcopp.* multi erant durissima quaeque passi pro religione, vel unus fuisse legitur, qui aut *Constantinam* ab

ab omnibus omnino capitalibus suppliciis & bello, aut *Christianos* a militia iniecto divinae irae metu absterruerit.

Vid. Ambrosius *Serm. VII. & lib. I. de Offic.*

cap. 27.

Neque tamen ignoro, saepe Episcopos & plebem Christianam, interpositis *precibus* suis aver-
tisse *poenas*, praesertim *capitales*. Refutatio
obiect. 1.

Ceterum quos iidem, & praesertim lucifugae monachi, superstitione ducti ambitiosa, passim in liberandis reis, diruendisque templis, tumultus excitarunt, utpote a Christiana pietate alienissimos, haud immerito Libanius, Eunapius, Zosimus, alique gentiles detestantur. Vid. Iac. Gothofredus *ad Libanium pro Templ. p. 46. seqq. & ad l. 16. C. Th. de poenis, & ad l. 16. eiusd. C. de Decur.*

Sed qui cum cura haec expendet, inveniet, signa haec esse Christianae bonitatis, omnem sapientis *clementiae* occasionem, non omnia iudicia damnantis animi.

Quo pertinent *exceptiones* notatae Cassiodoro *lib. XI. Var. cap. 40. add. cap. 6. x. de Immunit. Eccles. item. l. 3. C. de Episc. aud. & l. 3. 4. 6. C. Th. de Indulg. crim. ibiq. Iac. Gothofr.*

Obiiciunt hic nobis nonnulli duodecimum canonicam *Synodi Nicaensis: Quicumque vocati* &c. Refutatio
obiect. 2.
Epi-

32 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

Epitome eius apud Simeonem Magistrum latine ita habet: *Qui vi. adhibita visi sunt restitisse, sed ab impietate victi sunt, & militiam resumere, decem per annos abstineantur.* Conf. Grot. ad h. l.

Agitur ibi de *Idololatria* eorum, qui temporibus *Licini* cingulum militiae primo abiecerant, sed deinde ad eam redierant, per fidei Christianae abnegationem.

Vid. Sulp. Severus *lib. II. cap. 33.* & Eusebius *lib. I. de vita Constantini cap. 54.* De sensu dicti canonis post Grotium agit Salmasius *lib. III. de Foen. Trapez. p. 782.*

Refutatio
obiect. 3.

Sunt & qui *Leonis* epistolam obiiciant, quae dicit: *Contrarium esse Ecclesiasticis regulis, post poenitentiae actionem redire ad militiam saecularem.*

Epistola Leonis *xc. ad Rustic. Episc. cap. 10.* Conf. Barbeiracius in *not. Gall. ad h. l.* & Io. Clericus in *Hist. Eccles. succ. II. p. 750. seq.*

Sed sciendum, in *poenitentibus* non minus, quam in *clericis* & *ascetis* exactam fuisse vitam, non quovis modo Christianam, sed eximiae cuiusdam puritatis, ut tanto exemplo essent ad correctionem, quanto ad peccandum fuerant.

Vid. Can. Apost. *num. 82. iunc. num. 80.* & Can. *Afric. num. 16.* Cyprianus *epist. IX.* Conf. etiam *cap. I. X. ne Cler. vel Mon. & l. 52. C. de Episc.*

& Cler. De exercitiis poenitentium asceticis Tertullianus agit in *Apolog. cap. 40. de Poenit. cap. 9.* & alii iam citati ab Heraldo *ad Tertull. lib. 11. digr. 4.* Sed conferri de abusu eorum meretur testimonium S. Bernhardi *epist. 42.* & aliorum apud Petavium in *pecul. dissert. ad Epiphan. haeres. LIX.* Conf. Boilavius in *Historia Flagellantium cap. 5. & 6.*

Hoc amplius, etiam ad *clerum* admitti vebantur, qui post baptismum aut magistratus attingissent, aut munera bellica.

Vid. Epistolae Papparum Siricii, & Innocentii, *tom. 11. Concil. p. 1017. & p. 1245. add. cap. 5. X. de Poen. nec non Concilium Toletanum iv. can. 44.* apud Gratianum in *can. 23. Qu. 8.* & Eusebius *lib. 1. Demonstr. Evang. cap. 8.* Conf. Claud. Espencaeus *lib. 11. Digress. cap. 6.* Catp. Zieglerus in *Episc. Mil. & Ant. Matthaeus in Manud. ad Ius Can. lib. 111. tit. 111. item cap. 1. X. Ne Cler. vel Mon.*

Legebantur scilicet *clerici* non ex quovis modo Christianis, sed ex iis, qui vitae exactissimae specimen dedissent.

Quo facit *can. 6. Apostol. & Afric. can. 16. Cyprrianus epist. 1x. & l. 52. C. de Episc. & Cler.*

At pro nostra sententia expressum *Ecclesiae iudicium* habemus in *Concilio primo Arelatensi*, quod habitum est sub Constantino, ut qui arma proiciunt in pace, abstineant a communione. Confirmatio sententiae nostrae: 1. ab auct. Eccl.

E

Vid.

34 POSITIONES IVRIS NATVRÆ.

Vid. can. 3. hui. Conc. Tertullianus *de Idolol. cap. 9.*
& de fuga persecut. cap. 3. Cypranus *epist. x. xxxi.*
xxxii. & Sulpicius Sev. *lib. 1. cap. 1. 32. & 33.*
 Conf. Gabr. Albaspinæus *ad d. can. 3. p. 253.* &
 Grotius *not. ad h. l.*

2. ab ex-
emp. Chri-
stian. mil. Accedat exemplum *militum sub Iuliano*, non
 modico profectu Christianorum, ut qui morte
 sua Christo reddere testimonium parati essent.

Ambrosius apud Gratianum *can. 94. Caus. xi. Qu.*
III. & *can. 98. eod.* ex Augustino. Sed videtis
 notat. Pithœi *ad d. can. 94.* & Auctorem *inf. lib. II.*
cap. xxvi. §. 3. n. 9.

3. ab ex-
emplo
legion.
Theb. Talis & multo ante fuerat *Thebaea legio*, quae
 Diocletiano imperante a *Zabda*, tricesimo Hie-
 rosolymorum Episcopo, Christianam religionem
 acceperat, & deinde in omne aevum memorabi-
 le edidit Christianae constantiae & patientiae ex-
 emplum.

Idem Auctor infra repetit *cap. iv. huj. cap. §. 7. num.*
10. Ceterum quae de *Legione Thebaea* vulgo cir-
 cumferuntur, fabulosa esse omnia, singulari disser-
 tatione ostensum est a Io. Dubourdieu. Conf.
 Sam. Basnagius *tom. II. Annal. ad ann. Christi 301.*
p. 578. seqq. Idem de *Legione Fulminatrice* post
 Witsium & Larroquanium evicit Io. Clemens, in
Hist. Eccl. ad ann. 174. p. 744. seqq. Conf. lau-
 datus Basnagius *dict. tom. II. p. 153. seqq.*

CAPVT III.

Belli partitio in Publicum & Privatam. Summi Imperii explicatio.

I.

Belli prima, maximeque necessaria *partitio* haec est, quod bellum aliud est *privatum*, aliud *publicum*. Belli divisio.

Ceterum innumera sunt bellorum genera, auctore Cicerone, in *Orat. pro Balbo, cap. 4.* In *historia Romana* aliud memoratur bellum civile; aliud piraticum, servile, sociale, &c. ita aliud iustum vel iniustum: aliud solemne, vel minus solemne: aliud offensivum, vel defensivum. *Conf. inf. §. iv. hui. cap. & lib. II. cap. 1. §. 11. & lib. III. cap. 111. §. 1. & 2.*

Publicum bellum est, quod auctore eo geritur, qui iurisdictionem habet: *privatum*, quod aliter: *mixtum*, quod una ex parte est publicum, ex altera *privatum*. Bellum vel publ. vel priv. vel mixt.

Iurisdictionem pro iure, imperio, & potestate. Auctor in genere accipit, Ciceronem imitatus *Orat. 2. Agr. cap. 36.* & Senecam *lib. 1. de Clem. cap. 1.* ubi Nero: *Quas nationes funditus excindi, quas transportari,*

ri, quibus libertatem dari, quibus eripi: quos reges mancipia fieri, quorumque capiti regium circumdari decus oporteat: quae ruant urbes, quae oriantur, mea iurisdictio est. Cadit itaque Boecleri censura & Ziegleri ad h. l. §. iv. n. 2. & §. v. n. 1. & 2. Et quid impedit, quo minus Regum etiam & Magistratum adpellationes pro quibusvis regentibus accipiamus, licet stricto sensu longe inter se discrepent. Vid. l. 2. §. 13. & 14. D. de Orig. Iur. & Pomponius Laetus de Magistrat. Rom. cap. 1. & 2. Conf. Perizonius de Praetorio, p. 21. & seq. & Thomastius ad Huberum de Iure Civit. lib. III. sect. 1. cap. v. §. 8. seqq. & iam dudum id observatum Ferd. Valquio, in praef. Controv. Illust. num. 107.

Sed de *privato*, quod antiquius, primum videamus.

Vid. *sup. cap. I. §. II. num. I.*

Ius belli
privati.

Bellum aliquod *privatum* licite geri, quantum Ius Naturae attinet, satis adparere arbitror ex iis, quae supra diximus, cum ostensum est, ut quis iniuriam etiam vi a se arceat, *Iuri Naturali* non repugnare.

Vid. *sup. cap. II. §. I.*

Obiectio
a Iudiciis
civilib.

Sed forte putet aliquis, id saltem post constituta *iudicia* publica non licere: quanquam iudicia publica non a *natura*, sed a *facto* sunt humano.

Eiusdem utique originis *iudicia* sunt *humana*, cuius ipsa *societas* est, in qua exercentur. Haec autem proxi-

LIBER I. CAPV T III. 37

proxime ex pacto est, uti infra dicemus, adeoque a facto humano. Iuri tamen naturae ea merito adscribuntur, pariter ac alia actum humanae voluntatis consequentia. Vid. sup. cap. I. §. x. num. 4. Stricturae itaque Feldeni, Ziegleri, Osiandri, ad h. l. nullius momenti sunt.

Quum tamen multo sit honestius, & ad quietem hominum conducibilius, ab eo cuius nihil interfit rem cognosci, quam homines singulos, nimium saepe amantes sui, quod ius putant id manu exequi; tam laudabili instituto obsequendum ipsa dicat aequitas & ratio naturalis.

De necessitate iudiciorum civilium agunt I Cti ad tit. D. de Iudiciis. Auctor h. l. P. Fabri ad Regulas Iuris commentarium contulisse videtur, ad l. 176. eo tit. Conf. Livius lib. III. cap. 72. Quintil. decl. XIII. Cassiodorus lib. II. Var. 8. & lib. IV. Var. 10. ibiq. Forn. & Theodoricus apud Eundem in Edicto, artic. 10. & 124. Add. inf. lib. II. cap. xx. §. VIII. num. 4.

I I.

Certe quin restricta multum sit ea, quae ante iudicia constituta fuerat licentia, dubitari non potest. Est tamen ubi locum nunc quoque habeat, nimirum ubi cessat iudicium: nam lex vetans sine iudicio suum consequi, intelligi commode debet, ubi copia est iudicii.

Obiectionis solutio.

38 POSITIONES IURIS NATURAE.

Vbi enim nulla *iudicia* ibi nec *civitas*, nec *imperium* civile, adeoque nec *obligatio* civilium legum: reviviscit itaque ius *naturalis facultatis*, quod ante conditam civitatem fuerat; in quantum scilicet praeceptum de *necessaria* sui suorumque conservatione exigit.

Quot modis iudicia cessent.

Cessat autem iudicium *momentaneè*, aut *continuo*. *Momentaneè* cessat, ubi expectari iudex non potest sine certo periculo aut damno.

Vid. *inf. lib. II. cap. I. §. 3. & seqq.*

Continue vero iudicium cessat aut *iure*, aut *facto*.

Iure, si quis versetur in locis non occupatis, ut mari, solitudine, insulis vacuis, & si qua alia sunt loca, in quibus nulla est civitas.

Vid. *inf. d. lib. II. cap. XX. §. VIII. num. 5.*

Facto, si subditi iudicem non audiant, aut iudex aperte cognitionem reiecerit.

Vid. *Iudic. cap. XVII. §. 6. & Aelianus lib. v. Var. Hist. cap. 13. Iudicis* appellatione *Supremis Imperans* hic intelligitur, a quo provocatio non datur. Conf. Lucanus de huiusmodi anarchia in bello civili, *lib. II. §. 252.*

Quod

Quod diximus etiam post iudicia constituta Naturali iuri non repugnare omnibus licitum, etiam ex lege *Judaens* data intelligi potest, *Exodi* xx. *vs. 2.* lis cessantibus licitum bell. priv. 1. ob Leg. Mos.

Verba haec sunt: *Si in effusione deprehensus fur ita percutiatur, ut moriatur, ne reus caedis esto percussor; ne iam dies illuxerit, tunc enim reus caedis erit.*

Omnino enim videtur haec lex, tam accurate distinguens, non solum *impunitatem* inducere, sed *Ius etiam Naturale* explicare; neque fundari in peculiari aliquo mandato divino, sed in communi aequitate. 2. ob rat. nat.

Hac de re Auctor infra aget *lib. II. cap. I. §. XII. num. I.*

Vnde *alias* etiam gentes id sequutas videmus. Notum est illud *xii. Tabb.* haud dubie ex veteri *Iure Attico* profectum. 3. ob Leg. Att. & Rom.

Si nox furtum faxit, si in aliquis occisit, iure caesus esto. *Tab. 11. leg. iv.* Conf. lex Solonis apud Demosthenem *Orat. in Timocratem*, p. 476. *Εἰ τις νύκτωρ ὀπίων κλέπτοι, τῆτον ἐξεῖναι, ἢ ἀποκτείνει, ἢ τρώσαι διώκοντα, ἢ ἀπαγαγεῖν τοῖς ἑνδεκά, εἰ βολοῖτο.* *Si quis noctu aliquid uretur, hunc & occidere, & inter persequendum vulnerare, & ad Undecimviros abducere, si libnerit, ius esto.* Vid. Sam. Petitus *lib. VII. tit. v. ad LL. Att. p. 530.*

Sic

40 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

4. ob con-
sensum
omnium
gentium.

Sic *insons* omnium, quos novimus, populorum legibus iudicatur, qui adversus adgressorem armis *vitam periclitantem* defenderit: qui tam manifestus consensus testimonium praebet, nihil in eo esse, quod *Naturali Iuri* adversetur.

Hac de re *inf. lib. II. cap. I. §. 3. & seqq.*

I I I.

An & Iu-
re Evan-
gelico?

De *Iure Divino Voluntario* perfectiore, *Evan-
gelico* scilicet, plus est difficultatis.

Dictum de eo *sup. cap. II. §. VI. p. 17. Conf. ibid.
§. IX. p. 28.*

Quin Deus, cui plus iuris est in vitam nostram, quam nobis ipsis, *potuerit* a nobis patientiam eo usque exigere, ut etiam privatim in periculum adducti, occidi deberemus potius, quam occidere, ego non dubito. An autem *voluerit* nos eo usque obstringere, id est, quod inquirimus.

Negan-
tium arg.
1. & 2.

Solent pro *adfirmante* sententia adferri *duo lo-
ca*, quae supra adduximus ad quaestionem gene-
ralem, *Matth. v. vs. 39. & Rom. XII. vs. 19.*

Sup. cap. II. §. VIII. arg. 2. 3. & 4.

Ter-

Tertius autem locus est in Christi verbis ad Pe- Argum. 3.
trum, Matth. xxvi. v. 52.

Vid. *sup. §. VIII. argum. 8. p. 26. seq.*

Addunt his nonnulli *Christi exemplum, qui* Argum. 4.
pro inimicis sit mortuus.

Rom. v. v. 8. 10.

Neque defunt inter *Christianos Veteres, qui* Argum. 5.
bella quidem publica non improbaverint, sed de-
fensionem privatam putarint vetitam.

Ambrosius *serm. VII. & lib. I. de Offic. cap. 27. Conf.*

Idem *lib. x. in Luc. cap. 22. & lib. III. de off. cap.*

4. Et Augustinus *lib. I. de Lib. arb. cap. 5. & e-*

pist. 154. add. lib. I. de Civ. Dei, cap. 26. Conf.

Grotius *h. l. & Barbeir. in not. Gall.*

Sed *opposita sententia, sicut receptor est, ita* Sententia
verior nobis videtur, ut talis patientia non sit in Auctoris
obligatione: iubemur enim in Evangelio proxi- adfirma-
ma amare iuxta nos ipsos, non prae nobis ip- tiva.
sis: immo ubi par malum imminet, non veta-
mur nobis potius quam aliis consulere.

Immo vero quum in moralibus officium *minus* semper
maiori cedat; maius autem officium sit, unde
maius bonum redundat; & vero maius ex salute
praestantioris bonum oriatur: omnino maius offi-
cium erga praestantioris, quam erga semet ip-
sum, esse dicendum est. Atque hinc illa erga

F

patriam

42. POSITIONES IVRTIS NATVRAE.

patrum obligatio omnium maxima oritur, nec non erga eos quorum salute salus patriae quam maxime continetur. Cicero lib. I. de Offic. Offic. cap. 17. Cum omnia ratione animaque lastraris, omnium societatum nulla est gravior, nulla carior, quam ea, quae cum republica est unicusque nostrum: cari sunt parentes, cari liberi, propinqui, familiares; sed omnes omnium caritates patriae una complexa est: pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus? Pluribus de hoc officio inf. cap. IV. hui. lib. agemus. Interim ceteris paribus, uti aiunt, sane sibi quisque magis, quam alteri obligatur, & hoc demum sensu verum est illud vulgatum: amor bene ordinatus incipit a se ipso. Vid. Exodus cap. xxxii. vs. 32. Actor. xv. vs. 26. Epist. ad Rom. ix. vs. 5. ad Coloss. i. vs. 24. I. ad Timoth. ii. vs. 10. Vid. etiam Matthaeus Evang. xxv. vs. 9. Conf. Augustinus de Mendacio ad Conscientiam, cap. 6.

Instantia
negan-
tium.

Instet forte aliquis, & dicat: etiamsi meum bonum praeferre possim bono proximi, hoc tamen locum non habere in bonis inaequalibus; quare vitam meam mihi potius deserendam, quam in fauor permittatur incidere in perpetuam damnationem.

Adeam
responsio.

Sed responderi potest: saepe etiam cum, qui impetitur, opus habere tempore ad poenitentiam, aut probabiliter ita existimare; & ipsi quoque adgressori ante mortem posse ad poenitentiam spatium superesse. Deinde morali iudicio non videri

deri aestimandum illud periculum; in quod ipsum se quis coniciat, unde se potest eximere.

Vid. Pufendorffius *lib. II. de Iur. Nat. & Gent. cap. v. §. 14. ibiq. Cl. Barbeir.*

Illud vero Christi dictum *Matth. v. vs. 39.* *Ne resistite iniuriam facienti,* non magis uniuersale est, quam quod sequitur, *Date omni petenti,* quod exceptionem admittit, dum ne nimium nos praegravemur. Praeceptum etiam *de non resistendo* suam habet adiunctam explicationem per exemplum alapae, ut intelligatur tum demum praecise nos obligare, cum ea impetimur iniuria, quae aut alapa sit, aut alapa par.

Respon-
sio ad ar-
gum. 1.

Vid. dicta superius §. VIII. *cap. praec. p. 23. add. can. 19. Dist. 86. & Isidorus de norma vivendi, §. 18.*

In verbis Pauli *Rom. XII. vs. 19.* *Μη ἐκυτίζετε* *ἐκδικήσατε,* omnino *ἐκδικήσατε,* non *tuendi sed ulciscendi* habet significationem.

Respon-
sio ad ar-
gum. 2.

Supra *ibid. p. 24.* Contrarium habet Cicero *lib. II. de Invent. cap. 22. & 53.* Accedit Aristoteles *lib. IV. Ethic. cap. 2.* Saniora multo Lucretius *lib. V. vs. 1144. seqq.* & Seneca *lib. II. de Ira, cap. 32. & Iuuenalis sat. XIII. vs. 180. seqq.*

Quod vero Petro dictum est, *Matth. XXVI* *F 2* *vs. 52.* Respon-
sio ad ar-
gum. 3.

44 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

¶ 52. continet quidem prohibitionem utendi gladio, sed non in *defensionis* causa; neque enim se opus habebat defendere, neque Christum; nam defendi volebat. *Vlciscendi* ergo animo Petrus, ut erat fervidus, non *defendendi* ferebatur: adde quod arma sumebat in eos, qui nomine publicarum potestatum adventabant; quibus an ullo casu resistere liceat, peculiaris est quaestio; infra a nobis peculiariter tractanda.

Inf. Cap. IV. hui. lib. §. 1. num. 2. & §§. seqq. Ceterum Osiander ad h. l. magno conatu magnas contra auctorem agit nugae, p. 445. seqq.

Quod autem adiicit Dominus *Matth. d. 1. Omnes qui gladium acceperint, gladio peribunt*; aut *proverbium* est ex vulgi usu desumptum, quo significatur, sanguinem sanguine elici, ideoque armorum usum periculo nunquam vacare: aut indicat, non esse quod nos Deo praecripiamus *ultionem*, quam ipse suo tempore satis sit exacturus: simulque his Christi verbis *vaticinium* videtur inesse de poenis, quas a sanguinarius Iudaeis erat exacturus gladius Romanorum.

Idem videtur horum sensus verborum esse, qui sententiae Noacho dictae, *Gen. IX. ¶ 1. & 6.* qua de actum *sup. cap. 11. §. v. p. 16. & seq.*

Respon-
sio ad ar-
gum. 4.

Ad *Christi* exemplum, qui pro inimicis mortuus dicitur, *Rom. v. ¶ 8. 10.* responderi potest;

test; Christi facta omnia quidem *virtutis* esse plena, & quae, quoad eius fieri potest, imitari laudabile sit, & suo *praemio* non cariturum; non tamen omnia eiusmodi esse, ut aut ex *lege* veniant, aut legem faciant.

Legis adpellatione Grotius praeceptum intelligit, cuius violatio poena coërcetur: quo sensu eam distinguit a *consilio*, cuius neglectus tantum praemii virtutem sequentis frustratio est. Sed videf. dicta superius *ad cap. II. §. IX. p. 28.*

Et *Christus* nos animam nostram periculis obii- cere iubet, non pro quibusvis, sed pro *eiusdem disciplinae* confortibus, *1. Ioann. III. v. 16.*

Inno pro *omnibus*, si officii ratio ita exigat, salvo tamen officiorum ordine, de quo paullo ante diximus.

Quae vero ex *Christianis Scriptoribus* adlatae sunt sententiae, *partim* videntur consilium magis, & sublimis propositi commendationem, quam restrictum praeceptum continere; *partim* privatae sunt ipsorum, non communes totius Ecclesiae.

Respon-
sio ad ar-
gum. 5.

Ceterum illis *Patrum* locis non tam necessaria sui defensio, quam *vindictae* cupido, & quae defensionis terminos excedunt, damnari videntur.

I V.

Belli pu-
blici divi-
sio.

**Publicum bellum aliud est *solemne* ex Iure Gen-
tium: aliud *minus solemne*.**

Discrimen hoc *Ius Naturae* ignorat, tribuendumque
adeo *Iuri Gentium*, tum propter *usum*, tum prop-
ter *effectus*. Vid. *sup. cap. I. §. XIV. p. 9.* & *inf.*
lib. III. cap. III. §. 6.

Bellum
solemne.

Solemne quod hic voco, plerumque *iustum* di-
ci solet, eo sensu, quo *iustum testamentum* codi-
cillis, & *iustae nuptiae* servili contubernio oppo-
nuntur.

Vid. Interpp. Iuris Civilis, *ad tit. D. de R. N. & de*
Iure Codic. Conf. Pet. Perrenonius *lib. I. Animadv.*
cap. 9. tom. I. Thes. Iur. Civ.

Eius re-
quisita.

Vt bellum *solemne* sit ex Iure Gentium, duo
requiruntur: *primum*, ut geratur utrimque au-
ctore eo, qui summam potestatem habeat in ci-
vitate: *deinde*, ut ritus quidam adsint.

Ratio *primi* requisiti est, quia non alio quam publico
civitatis nomine bellum geritur, adeoque & publica
eiusdem auctoritate opus est, quam supremus Im-
perans repraesentat. De publicis *ritibus*, belli requi-
sito altero, *inf.* agitur *lib. III. cap. III. §. 5.*
seq.

seq. Conf. Ayala lib. 1. de Iure Belli, cap. 1. & Boeclerus in Diss. de Manifestis & Clarig.

Haec quia *coniunctim* requiruntur, alterum si-
ne altero non sufficit.

Alterum enim si deficit, vel *privatum* erit bellum, vel *mix-
tum*, vel saltem *minus solemne*. Sup. §. 1. hui. cap. p. 35.

Bellum autem publicum *minus solemne* potest Bellum
& *ritibus* illis carere, & geri in *privatos*, & au- minus so-
ctorem habere *Magistratum* quemvis. lemne.

Accurate loquendo solum illud bellum *minus* est so-
lemne, quod solis *ritibus* Iuris Gentium desti-
tuitur; reliqua enim bella, hic memorata, *privata*
potius & *mixta* sunt, quam *publica*. Vid. §. seq.

V.

At quibus eventibus ius armorum *movendo*- Bellum
rum esse *Magistratibus* minoribus constat, an bel- minus so-
lum tale *publicum* sit dicendum, *dissentiunt lu-* lemne an
ris interpretes. Sunt qui *aiunt*: sunt qui *ne-* & quando
gant. publicum?

Vid. Ayala lib. 1. de Iur. Belli, cap. 11. §. 7, 8, 9. &
alii a Grotio citati in marg. ad h. l. Conf. Pufen-
dorffius lib. VIII. de I. N. & G. cap. VI. §. 10. *ibiq.*
Cl. Barbeir.

Sane

48 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

Sententia
Auctoris
partita:
una.

Sane si *publicum* non aliud dicimus, quam quod fit iure *Magistratus*, dubium non est, quin talia bella publica sint; ac proinde qui in tali facti specie Magistratibus se opponunt, in poenas incidant contumacium adversus supra se positos.

Vid. *sup. ad §. I. hui. cap. p. 35.*

Alter.

Si vero *publicum* sumitur in excellentiore significato pro eo quod *solemne* est, ut saepe sumi extra controversiam est; non sunt bella ista publica: quia ad istius iuris plenitudinem; tum iudicium *summæ potestatis*, tum *alia* requiruntur.

Conf. *sup. §. IV. ibiq. adscripta p. 46.*

Ostensionis
solutio.

Neque me movet, quod etiam in tali contentione soleant res *auferri* obsidentibus, ac *militibus* etiam concedi. Nam id *belli solemnis* non ita proprium est, ut non alibi etiam locum habere possit.

Vid. *Ampl. Praefes Corn. van Bynkershoek lib. III. Observat. cap. 14.*

Species
singularis.

Sed & illud accidere potest, ut in imperio late patente inferiores potestates *belli inchoandi* habeant potestatem: quod si fit, iam sane censendum erit bellum geri ex vi *summæ potestatis*. Nam quod

quod faciendi quis alii ius dat, eius ipse auctor cenfetur.

Quod in praemiffio verborum contextu de bello *inchoando* Grotius fcripferat, id in notis fuis *ad h. l. de gerendo* intellexit, facili memoriae lapfu; cui proinde lapfui illa citatio legis *Friderici I. Imp.* ex Abbate Vrſpergenſi tribuenda eſt, utpote qua non de Magiſtratibus proprie dictis, verum de Principibus Imperii Romano-Germanici agitur, inter quos & Magiſtratus proprie dictos quanta fit differentia, *Iuris Publici* doctrina neminem ignorare patitur. Vid. Hertius in *difſ. de Super. terris*, & Leibnitius de *Suprematu Princip. Germ.*

Illud magis controverſum: an, ubi tale mandatum non eſt, ſufficiat *coniectura* voluntatis? Mihi id admittendum non videtur. Neque enim hoc ſufficit videre, quid hoc rerum ſtatu ſummam poteſtatem habenti, ſi conſulatur, placiturum ſit: ſed hoc magis videndum, quid ille, ubi res moram fert, aut dubiam habet deliberationem, ſe inconſulto cupiat fieri, ſi ea de re lex ferenda ſit? Nam ut maxime in aliquo facto *particulari* ceſſet inſpecta particulariter ratio, quae voluntatem ſummi Imperantis movet; non tamen ceſſat ratio ſumta *universaliter*, quae periculis occurrere vult: quod fieri non poteſt, ſi eius rei ad ſe magiſtratus quique iudicium trahat.

An ſufficiat coniectura voluntatis ſupremi imperantis?

Eadem ab Auctore *quaefitio* hic tractatur, quae in praeced. quando nempe inferiores poteſtates ius videntur

G

antur

antur habere *inchoandi belli*; utrum duntaxat, si *expresse* illis id concessum sit, an vero & sine concessione, ex *praesumpta* voluntate supremi Imperantis? Priori iam adfirmato posterius hic refellitur: nempe quod ad bellum *inchoandum* attinet; *propulsandi* enim ius utique magistratibus competere, iam *supra ad fin.* §. iv. auctor tradidit. Atque hanc, non aliam, Grotii mentem esse, exempla subiecta *Manlii, Caesaris,* & aliorum, qui iniussu Senatus Populique bella non laceffiti ultro inchoaverant, manifeste evincunt. Neque Gronovius itaque, neque alii in suis *ad h. l.* notis thesin, quod aiunt, Auctoris feruisse videntur.

Transitio
ad mate-
riam de
summa
potestate.

Quum vero dictum sit, *bellum publicum* geri non debere, nisi eo auctore, qui summam potestatem habeat; & ad huius rei, & ad quaestionis illius, quae est de bello solemnii, intellectum; atque adeo ad alia multa, necessarium erit, quae fit *summa illa potestas*, quique eam habeant, intelligere.

Quam Auctor *summam* hic potestatem, scriptores politici proprio vocabulo *maiestatem* vocant, quae uti infra latius tradetur, nihil est aliud, quam complexus, & ut ita loquar, coadunatio naturalis potestatis, qua singuli ante conditam civitatem in statu utebantur naturali: haud fere aliter, ac multarum concentus vocum harmoniam musicam efficit, & organicus membrorum motus vitam corporalem. Quae vero hanciter *maiestatem*, & publicum eius *exercitium* sit differentia: quae origo utriusque: paullo inferius ex professo ostendemus.

VI.

VI.

Facultas moralis civitatem gubernandi, quae ^{Potesta-} *potestatis civilis* vocabulo nuncupari solet, a Thu- ^{t. m civi-} *cydide tribus* rebus describitur; cum *civitatem*, ^{lem quae} quae vere civitas sit, vocat *αὐτόνομον*, ^{civitas} *suis uten-* ^{habet?} *tem legibus*, *αὐτόδικον*, *suis iudiciis*, & *ἀντιπλή*, *suis magistratibus*.

Thucydides *lib. v. cap. 18. ibiq. Schol. & Grotius*
in *not. ad h. l.*

Aristoteles *tres* facit partes in administranda ^{Sententia} Republica: 1. consultationem de *rebus commu-* ^{Aristoteli-} *ribus*. 2. curam legendorum *magistratuum*. & 3. *Iudicia*. Ad *primam* autem partem refert delibera-
tionem de bello, pace, foederibus faciendis ac dis-
solvendis, de *legibus*: addit de morte, exilio,
publicatione, & repetundis, hoc est, *Iudicia pu-*
blica; cum prius *Iudiciorum nomine privata* in-
tellexisset.

Vid. Aristoteles *lib. iv. Polit. cap. 14.*

Dionysius Halic. *tria* maxime notat: ius *ma-* ^{Dionysii} *gistratuum* creandorum: ius *legum* condendarum ^{Halicar-} & tollendarum: ius decernendi de bello ac pace. ^{nassensis.}

Alibi addit quartum, *Iudicia*: rursus alibi adii-

52 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

cit curationem *sacrorum*, & convocationem *co-*
mittiorum.

Dion. Halicarnassensis *lib. IV. cap. 20. lib. VII. cap.*
56. & lib. II. cap. 14.

Divisio
Auctoris.

At si quis recte partiri velit, facile quae huc
spectant reperiet omnia; ita ut nihil aut desit,
aut redundet.

Nam qui *civitatem* regit, eam partim *per se*,
partim *per alios* regit.

Per se autem versatur aut circa *universalia*,
aut circa *singularia*.

Circa *universalia* versatur condendo *leges*, eas-
que tollendo; tam circa *sacra* (quatenus eorum
cura ad civitatem pertinet) quam circa *profana*.

De Iure circa *sacra* inferius agemus §. 20. *huius cap.*

Singularia, circa quae versatur, sunt aut *dire-*
cte publica, aut *privata* quidem, sed quatenus ad
publicum ordinantur.

Directe publica sunt, vel *actiones*, ut pacis,
belli, foederum faciendorum; vel *res*, ut vecti-
galia, & si quae his sunt similia: in quibus &
comprehenditur *dominium eminentis*, quod civitas
habet in cives & res civium ad usum publicum.

Vid. *sup. cap. I. §. VI. p. 5.*

Pri.

Privata sunt res controversae inter singulos, quas publica auctoritate dirimi publicae quietis interest.

Sup. cap. III. §. I. p. 36. & seq.

Quae per alterum expediuntur, ea expediuntur aut per magistratus, aut per alios curatores, in quibus sunt & legati.

De Legatis, eorumque iure infra agitur lib. II. cap. 18.

Ceterum ad *partitionem* publicae administrationis, sive exercitii maiestatis, quod attinet; missa intricatiore, tum Grotii, tum aliorum divisione, ita commodissime, ni fallor, ea instituetur, si *primum* ad duplicem cuiusque civitatis statum, internum & externum, attendamus; ac *deinde* ad negotia utriusque status propria, hoc fere modo: Pro *duplici* civitatis *statu*, interno, & externo, duplex quoque est supremae potestatis administratio; *una* negotiorum ad internam civitatis structuram pertinentium; *altera* negotiorum externorum. Negotia illa *priora* respiciunt vel civitatem *totam*, consideratam ut unum corpus, vel ut constitam e singulis, eam constituentibus: *illa* publica, *haec* privata negotia adpellantur; unde illa Iuris in *publicum* & *privatum* divisio exoritur, §. 1. *Inst. de Inst. & Jur.* Ad *publicum Ius* leges pertinent, tum civiles, tum sacrae; item magistratus, & iudicia; vectigalia denique, valor monetae, & iura regalia. Ad *privatum* negotia singulorum circa personas, res, & actiones referuntur; quae *tria* Iuris *obiecta*

vulgo numerantur, §. ult. *Inst. de Iur. Nat. Gent. & Civ.* Haec ad statum internum. *Extrema* civitatis negotia cum aliis populis intercedunt, & pello, pace, foederibus, legatis, iure praecedentiae, aliisque similibus. Huic convenienter partitioni, patet ex iam dictis, *facultatem moralem*, uti vocat Grotius, administrandae civitatis, esse *duplicem*: rectoriam *unam*, deliberativam *alteram*. *Facultas rectoria* eadem est quae & *legislatoria* & *iudiciaria* adpellatur, in civili occupata regione, Aristoteli *ἀρχιτεκτονική, νομοθετική, & δικαστική*. *Deliberativa* autem, alio nomine *consultatoria*, circa externam civitatis tranquillitatem, utilitatemque versatur, Aristoteli *πολιτική & βουλευτική*. De singulis utriusque huius facultatis partibus, in progressu tractationis, suis locis agetur.

V I I.

Potestatis
civilis de-
finitio.

Summa civilis potestas illa dicitur, cuius actus *alterius* iuri non subsunt, ita ut alterius voluntatis humanae arbitrio irriti possint reddi.

Vid. Hobbesius *de Cive*, cap. VI. §. 18. & seqq.

Alterius cum dico, *ipsum* excludo, qui summa potestate utitur, cui voluntatem mutare licet, ut & *successorem*, qui eodem iure utitur, ac proinde eandem habet potestatem, non aliam.

De iure *Successoris*, eiusque ad actus sui *Antecessoris* obligatione, infra agitur *lib. II. cap. XIV. §. 10. seqq.*

Sub-

LIBER I. CAPVT III. 55

Subiectum porro summae huius potestatis aliud est *commune*; aliud *proprium*.

Prius illud vulgo *passivum*, posterius *actiuum* minus accurate dicitur.

Subiectum *commune* est *civitas*, quam perfectum coetum esse *supra* diximus.

Vid. *cap. I. §. XIV. p. 8.*

Subiectum *proprium* est *persona* una, pluresve, pro cuiusque gentis legibus ac moribus.

Tres simplices, sive regulares, civitatum formas Auctor intelligit: monarchicam, aristocraticam, & democraticam, ita distinguente Aristotele *lib. III. Polit. cap. 5. & IV. Polit. 3.* item *Ethic. lib. III. cap. 12.* Quem Cicero sequitur in *fragm. lib. III. de Rep.* nec non Strabo *lib. I. p. 18.* & Seneca *Epist. XIV.* Pleraque tamen civitatum, uti olim, ita hodie, *mixtae* potius sunt, sive *irregulares*, plus minusve, quam simplices, aut regulares. Vid. Hobbefius *de Cive, cap. VII.* & Puffendorffius in *Diff. de Rep. Irreg.* Idem *lib. VII. de Iur. Nat. & Gent. cap. v.* quibus addeffis Thomafium in *Iurisprud. Div. lib. III. cap. VI. §. 33. seqq.*

VIII.

V I I I.

An sum-
ma pote-
stas sem-
per sit po-
puli? ne-
gatur.

Hoc loco primum reiicienda est eorum *opinio*, qui ubique, & sine exceptione, summam potestatem esse volunt *populi*; ita ut ei Reges, quoties imperio suo male utuntur, & *coercere* & *punire* liceat: quae sententia quot malis causam dederit, & dare etiamnum possit, penitus animis recepta; nemo sapiens non videt.

Rectissime ita Grotius, si modo recte eius verba intelligantur, de *iure* nempe *regendi*, sive de exercitio iurium maiestatis, in Reges, vel optimates, rite translato, & nunquam sine gravissima causa; uti *infra* dicitur, iis abrogando: neque enim de *maiestate* ipsa, hic agitur, eiusque iure vero ac proprio, uti perperam Boeclerus & Kulpisius *d. l.* haec accipiunt. Vera enim maiestas semper *populi* est; & civitati; qua tali, liberorum nempe hominum, non servorum coetui, sua natura ita inhaeret, ut separari ab ea nequeat; quam & *realem* proinde *maiestatem* dicimus, distinctam a *personali*, imperantium personis competente, & in prioris exercitio unice posita. Hanc vero Grotii mentem vere esse, non solum ex doctrina eius superiore de duplici patet *subiecto*, communi & proprio; verum etiam ex eius sententia de distinctione imperii, quod in Rege est, ut in *capite*, & in populo, ut in *soto*, uti *infra* habet *lib. II. cap. IX. § VIII. num. I.* manifestum est. Atque haec ab omni aevordatiorum hominum doctrina, a solis hodie aularum mancipiis,

piis, qui uti nobis non satis liberi, ita Regibus non satis serui videntur, ut impia ac seditiosa traducitur. Alia longe *Schelius*, *Sidneius*, *Noodtius*, aureae libertatis vindices, posteris prodiderunt: rara temporum felicitate, ubi sentire quae velis, & quae sentias dicere licet.

Nos his *argumentis* eam refutamus: licet *ho-* Argum. 1.
mini cuique se in privatam seruitutem cui velit addicere: quidni ergo *populo suo iuris* liceat se unicuiquam, aut pluribus ita addicere, ut *regendi sui ius* plane in eum transcribat, nulla eius parte retenta?

De *additione* sui ipsius in seruitutem *infra* agitur *lib.*
II. cap. v. §. 27.

Neque dixeris, minime id *praesumi*: non enim iam quaerimus, quid *in dubio* praesumendum sit, sed quid *iure* fieri possit.

Frustra quoque adferuntur *incommoda*, quae hinc sequantur, aut sequi possint: nam qualemcunque *formam* gubernationis animo finxeris, nunquam incommodis aut periculis carebis.

Sicut porro multa sunt *vivendi genera*, alte- Argum. 2.
rum altero praestantius, & *cuique* liberum est ex tot generibus id *eligere*, quod ipsi placet: ita &
H *popu-*

58 POSITIONES IVRIS NATVRÆ.

populus eligere potest qualem vult gubernationis *formam*: neque ex *praestantia* huius aut illius formae, qua de re diversa diversorum sunt iudicia, sed ex *voluntate* ius metiendum est.

Ea tamen regiminis forma merito *optima* censetur, quae cuiusque populi *genio* convenientior est. Ita ad-
suetus Regibus *oriens* a populari regimine abhor-
rebat. Tacitus *lib. iv. Hist. cap. 17.* Iustinus
lib. xii. cap. 2. Contra vero *Germanorum* li-
bertas regno Arsacis acrior a Tacito praedicatur
de M. G. cap. 38. Germanum Scythicumque
bonum Lucanus dixit *lib. vii. v. 435.*

Argum. 3. Neque etiam non multae extare possunt *causae*, cur *populus* ius totum *imperandi* a se abdicet, aliique tradat: puta, quia in *periculum* vitae adductus alia lege, qui se defendat, reperire non potest: aut quia *inopia* pressus aliter habere non potest copiam, unde se sustentet.

Ita Campani se dederunt Romanis apud Livium
lib. vii. cap. 31.

Argum. 4. Accidere etiam potest, ut *paterfamilias*, latifundia possidens, neminem alium in suas terras habitantem recipere velit: aut ut quis magnam *servorum* copiam habens, eos manumittat, sub *imperii ferendi & census pendendi* legibus.

Huc servi veterum pertinent Germanorum, de quibus

L I B E R I . I . C A P V T III. 59

bus Tacitus de *M. G. cap. 25*. Non autem Aegyptii, tempore Iosephi, uti male Gronovius ad *h. l. ex Genes. XLVII. vs. 13*.

Adde quod, sicut Aristoteles dixit, quosdam Argum. 5.
homines *natura* esse *servos*, id est, ad servitutum aptos; ita & *populi* quidam eo sunt ingenio, ut regi quam regere norint rectius.

Aristoteles *lib. 1. Polit. cap. 2*. Vid. Heinsius in *Diff. Epist. ad Richterum*. Pufendorfius *lib. III. cap. 11. § 8*.

Neque etiam non aliquos movere poterunt Argum. 6.
exempla gentium, quae per saecula plurima sub imperio plane regio satis feliciter vixerint.

Optimus civitatis status sub *Rege iusto* est, auctore Seneca *lib. 11. de Benef. cap. 20*. Conf. Livius *lib. XLII. cap. 5*.

Est & interdum is *civitatis status*, ut videatur Argum. 7.
nisi sub libero unius imperio salvus esse non posse.

Exemplo est Romanorum respublica temporibus Augusti, de qua Tacitus *lib. 1. Ann. cap. 9*:

Iam vero *bello iusto*, ut ante diximus, si Argum. 8.
adquiri potest *dominium* privatum, ita
H 2 &

& civile, sive *ius regendi* non aliunde pendens.

De iure victoriae *inf. lib. III. cap. 15.*

Argum. 9. Deinde & *populi* quidam alios sub se *populos* habent, non minus addictos sibi, quam si Regibus parerent.

Exempla oppido multa Grotius attulit in *not. ad h. l.*

Haec omnia convelli necesse est, si id recipimus, *ius regendi* semper subditum esse eorum iudicio, ac voluntati; qui reguntur.

Ius regendi, sive maiestatem personalem, ita a populo in supremos Imperantes translatum esse, ut pro lubitu & sine iusta causa revocari non possit, paullo superius iam monuimus. Neque enim imperii civilis translatio cum contractu mandati, quod sua semper natura revocabile est, confundi debet; quemadmodum pec. tract. contra Iacob. Perizonium in Orat. de Iur. Imp. aliosque civilis doctrinae genuinis principiis non penitus imbutos, solide evicit Vir summus Vlr. Huberus, in Diss. de Iure pop. optimat. & regal. imp. Conf. Eiusdem Opus de Iur. Civit. lib. I. sect. III. cap. I. Quanquam vero illud regendi ius, rite translatum; revocari pro lubitu non possit; quin tamen populo ob iustas gravissimasque causas revocare illud liceat, ego quidem nullus dubito. Quidni enim in societate civili

LIBER I. CAPVT III. 61

vili id obtineret, quod in societatibus aliis, etiam naturalibus, locum habere omnes largiuntur? Si divortio ius *maritale*, si necessaria emancipatione potestas *patria*, similique manumissione *dominica* potestas, invitis marito, patre, domino, extinguatur: quae sodes ratio impedit, quominus & ius *supremi Imperantis* iustas ob causas dissolvi possit? Nolim mihi obiici, id in Civitate tantum & ex voluntate superioris ita obtinere: in iis vero, qui superiorem non habent, recipi non posse. Immo vero & *naturali* in *statu* locum ista habent, haud secus ac necessaria sui suorumque conservatio: quae quum Iuris sit Naturalis, & unicuique legitimam dat facultatem omne a se periculum, iniuriam & vim arcendi; non video quare ob defectum superioris, istis casibus uxori, filio, servo, naturalem in libertatem sese vindicare non liceat, & marito, patri, domino, obsequium renunciare? Quid? quod non licere istud modo, verum & ipso Naturae Iure praeceptum esse dicendum sit: quum ceteris paribus sibi quisque magis, quam alteri obligetur, & sufficit, aliquem *iure* superiorem esse, licet adversarius *facto* imperium teneat: omnis enim humana subiectio ex pacto oriunda, tanquam officium minus, suae cuiusque conservationi, ut officio maiori, cedat necesse est. *Civitas* itaque, universim considerata, utpote in statu agens naturali, quamvis sui imperium in Regentes absolutum perpetuumque transfulerit, eodem tamen iure gaudere censenda est, quo singuli; ut scilicet suae conservationis causa, cui per naturam renunciare non potest, illud impe-

62. POSITIONES IVRIS NATVRAE.

rium repetere, suosque Rectores abdicare possit; ubi id nempe salus publica, sive, interna externe tranquillitas, unicus certe imperii translati finis, postulare videatur. Finis enim particularis universali cedit, salusque civitatis saluti Regentium praeferenda, haud secus ac parti totum. Quae proinde *iustae* huiusmodi abdicationis sint *causae*, facile perspicimus: eae nempe, quae cum *publico* civitatis *bono* ita sunt coniunctae, ut salva esse civitas nisi per imperantium abdicationem non possit, quae *dehronisatio* vulgo dicitur. Quae vero *causulae* hic observari, qui *modus* institui, quis denique *effectus* obtinere debeat, in sequentibus suo loco monebitur.

Exempla
Regum &
populo-
rum.

At vero esse *Reges*, qui populi etiam universim sumti arbitrio non subint, tum sacra tum profana *historia* testantur.

De *iure Regio* apud Samuelem infra dicemus ad *cap. xv. §. 3.*

Et Aristoteles *Reges* quosdam esse ait cum eo iure, quod alibi habet ipsa *gens* in se ac sua.

Aristoteles *lib. iiii. Polit. cap. 14.*

Sic postquam *Romani Principes* imperium vere regum usurpare coeperunt, dicitur populus *in eos* omne suum *imperium & potestatem* contulisse, etiam *in se*, ut interpretatur Theophilus.

Iusti-

LIBER I. CAPVT III. 63

Iustinianus §. 6. *Inst. de Iur. Nat. Gent. & Civ.* iunc. l. 1. *D. de Const. Princ.* Theophili errorem iam notavit Noodtius *lib. 1. Obs. cap. 3.* Ceterum de Legge Regia sub Imp. Rom. in *Doctr. Inst.* agimus *ad tit. II. lib. 1.*

Quin & in populis, qui perpetuo *Regibus* non subsunt, exempla videmus quasi *temporarii regni*, quod populo non subsit.

Refert eo Auctor potestatem *Annemonum* apud Cnidos ex Plut. in *Gr. Quaest.* 292. tum imperium *Dictatorum* apud Romanos; denique in *not. ad h. l.* munus *Censorum*, ex Livio *lib. xxix. cap. 37.* Quod vero ad *Annemones* attinet, erroris Auctorem convicit Gronovius *ad h. l. De Dictatoribus*, etiam optima lege creatis, contrarium post alios demonstravit Buddeus in *Spec. Iuris. Hist.* § 43. *seqq.* De *Censoribus* nemo quod sciam dubitat, quin meri magistratus fuerint. Vid. *Gundlingiana part. xvi. obs. 1.*

Quae pro *contraria sententia* adferuntur argumenta, ea solvere difficile non est. Nam *primum*, quod adseverant, eum a quo quis constituitur, esse superiorem constituto; verum duntaxat est in ea constitutione, cuius effectus perpetuo pendet a *voluntate* constituentis; non etiam in ea, quae ab initio est voluntatis, postea vero effectum habet *necessitatis*.

Contra-
riae sen-
tentiae
argum. i.
refellitur.

Ad *Ius regendi* quod attinet, supremus Imperans populo

64 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

populo est superior : quod vero ad *maiestatem* civitatis, quam *realem* adpellamus, Imperantes etiam absolutissimi toto populo inferiores sunt, haud secus ac pars minor est toto.

Sed nec verum est, quod adsumitur, omnes Reges a populo constitui: quod exemplis *patris-familias* advenas sub obediendi lege acceptantis, & *gentium* bello *devictarum*, satis intelligi potest.

Immo vero in utroque hoc casu nisi *voluntaria* interveniat *subiectio*, saltem tacita, civile imperium nasci non potest: qua de re *infra* pluribus.

Contra-
riæ sen-
tentiae
argum. 2.

Alterum argumentum sumunt ex dicto *Philosophorum*, regimen omne eorum qui reguntur ; non qui regunt, causa esse paratum : unde sequi existimant, ex *finis* nobilitate, eos qui reguntur superiores esse eo qui regit.

Sed nec illud *universaliter* verum est, omne regimen eius qui regitur causa esse comparatum: nam quaedam regimina per se sunt *regentis causa*, ut dominicum: nam *servi* utilitas ibi extrinseca est & adventitia; sicut *medici* lucrum ad ipsam medicinam non pertinet.

Simile plane inconveniens. *Servus* sane suae utilitatis causa servit domino: *hic* vero & suae utilitatis causa *operis* servi utitur, & praeterea *regendo*

do eius actiones non tam sibi, quam seruo consulit.

Sunt alia regimina *mutuae utilitatis* causa, ut maritale.

Omnis *coniugum* mutua utilitas tantum adventitia est, quum ex scopo huius status primario generis propagandi causa sit sola principalis. I. f. lib. II. cap. V.

Sic imperia quaedam esse possunt comparata ad *Regum* utilitatem, ut quae *victoria* parta sunt; & non ideo tyrannica dicenda sunt; cum *tyrannis*, ut quidem ea vox nunc intelligitur, iniustitiam includat.

Virumque a vero alienum puto: neque enim imperium *victoria* partum ullo colore iustam dicitur, nisi pro fine *publicam* civitatis *salutem* habeat: neque etiam *Regis* utilitas, qua talis, distingui vere ab utilitate *civitatis* potest. Quod si autem suum ipsius commodum bono publico Rex praeferat, eum omnino *tyrannum* esse nemo bonus ambiget. De voce *tyranni* Nepos in *Milt. cap. 8. ibiq. Interpp.*

Possunt & quaedam utilitatem respicere, tam eius qui *regit*, quam eius qui *regitur*: ut cum populus impotens sibi tuendo regem potentem imponit.

Omne omnino regimen in se spectatum salutis cura
I alie-

alienae, adeoque *omnis* est, & a natura solis concessum *prudencioribus*; quemadmodum robustioribus infirmiorum defensio. Et haec hucusque imperium *herile* a *civili* differt: hoc enim totum ad *salutem* civitatis, illud simul ad domini quoque utilitatem, uti diximus, comparatum est.

Ceterum non nego in *plerisque imperiis* respici per se utilitatem eorum qui reguntur, & verum esse, iustitiae fruendae causa Reges constitutos.

Immo in omnibus regnis iure talibus, uti iam dictum. Vid. Cicero *lib. 11. de Off. cap. 12.* & Hesiodus in *Theog. 2683.*

Sed non ideo *consequens* est, quod illi inferunt, populos Rege esse superiores: nam & *tutela* pupilli causa reperta est, & tamen tutela ius est ac potestas in pupillum.

Exemplo *patriae potestatis* idem clarissime evincitur.

Nec est, quod instet aliquis, *tutorem* si male rem pupillarem administret, amoveri posse: quare & in *Rege* idem ius esse debere. Nam in *tutore* hoc procedit, qui *superiorem* habet; at in *imperiiis*, quia processus in infinitum non datur, omnino in aliqua aut *persona*, aut *coetu*, consistendum est; quorum peccata, quia per se *iudicem* non habent, *Deus* sibi curae peculiari esse testatur, qui ea aut vindicat, si ita opus esse iudicet,

dicet, aut tolerat in poenam, aut explorationem populi.

Haec *μετάβασις* est *eis ἄλλο γένος*. Non enim de *abdicatione* iam quaeritur, aut alia Regis male administrantis poena, sed de *iure* populi. Sane enim, quaecunque contra suum munus Rex agit, nullo agere iure dicendus est; adeoque & nullus iure effectus inde nasci potest. An autem *amoveri* propterea Rex debeat, populi iudicium est, qua de re in superioribus iam egimus.

Nec obstat his quae diximus, quod populi interdum puniti leguntur ob *Regum peccata*: non enim id eo evenit, quod populus Regem aut non reprimeret, sed quod vitiiis eius tacite saltem *consentiret*: quanquam etiam sine eo Deus *summo domino*, quod in vitam necemque singulorum habet, uti potuit in poenam Regis, cuius supplicium est subditis orbari.

Vid. *Proleg. § 48. & cap. 1. § x. num. 6. fin.* Ceterum *iustitiae divinae* illud convenire non videtur nisi & ipsi subditi suis peccatis hanc in se poenam provocaverint, & eo sane exempla *ad. loc.* adlata, pertinent. Et qui quaeso tacitum ob consensum in peccatis Regis puniri populus potest, nisi quia suo officio defuit, eo quod peccanti Regi obsistere neglexerit? Vid. *Io. Clericus in Comm. ad lib. 11. Sam. cap. XXI. vs. 1. Plura inf. lib. 11. cap. XXI. § 7. & 14.*

I X.

Mutua
Regis &
populi
subiectio
refellitur.

Sunt alii, qui *mutuam* quandam *subiectionem* sibi fingant: ut populus universus Regi *recte* imperanti parere debeat, Rex autem *male* imperans populo subiiciatur.

Vid. Steph. Jun. Brutus, vel potius Hubert. Languetus in *Vind. cont. Tyrann. qu.* III. p. Refellitur autem haec doctrina pluribus a Pufendorffio *lib. VII. de I. N. & G. cap. VI. § 5. seq.* Plura hac de re *inf. cap. IV. § VIII. seqq. & lib. II. cap. XIV. § 12.*

Qui si hoc dicerent, non facienda ob Regis imperium ea, quae *manifeste iniqua* sunt, verum dicerent, & quod apud omnes bonos confessum est: sed id nullam includit coactionem, aut *ius* aliquod *imperii*.

Neque enim potestas Regis, etiam absolutissimi, ultra id, quod bonum, honestum, & iustum est, extendi potest, quin manifestam in *tyrannidem* illico degeneret. Vid. *inf. cap. IV. § I. num. 3. & lib. II. cap. XXVI. § 3.*

Quod si etiam populo alicui propositum fuisset *partiri* cum Rege *imperium*, fines certe potestati utriusque assignari debuissent tales, qui
cog-

cognosci facile possent ex locorum, personarum, aut negotiorum discrimine.

Hac de re *inf.* ad § 17. *hui. cap. Conf. sup. p. 53.*

Bonitas autem aut *malitia* actus, praesertim in civilibus, quae saepe obscuram habent disceptationem, apta non sunt ad partes distinguendas, unde summam *confusionem* sequi necesse est; cognitionem de re eadem pro iure potestatis, obtentu actus boni malive, hinc ad se *Rege* trahente; inde *populo*: qualem rerum perturbationem introducere, nulli quod sciam populo in mentem venit.

Attamen huius forma regiminis a Caesare memoriae proditur *lib. VI. de Bello Gall. cap. 10. & lib. VII. cap. 4.* quanquam ita apud populum potius, quam apud Regem, summa omnium potestas esse videatur: utpote ad cuius arbitrium administrare imperium Rex obstringitur; secus autem faciens regno excidit.

X.

Sublatis opinionibus falsis, restat *cautiones* adhibeamus aliquas, quae viam nobis monstrare possint ad recte diiudicandum, cui *ius summae potestatis* in gente quaque competat. Cautiones observandae.

Prima
cautio.

Prima cautio haec sit: ne decipiamur ambiguo
nominis sono, aut rerum externarum specie.

De Regni & Principatus tum vero discrimine, tum
promiscua adpellatione Auctor pluribus h. §.
& in tract. de Antiq. Reip. Bat. cap. 1. Conf.
Tacitus in *Vita Agric.* cap. 3. ibiq. Buchner. p. 103.

Ordinum
comitia
non eius-
dem iuris.

Nam & *comitia Ordinum*, id est, conventus
eorum, qui populum in classes distributum refe-
runt, *alibi* quidem in hoc serviunt duntaxat, ut
sint maius Regis consilium, per quod querelae
populi, quae saepe in consistorio reticentur, ad
Regis aures perveniant; cui deinde liberum sit
statuere, quod ex usu ipsi videatur: *alibi* etiam
ius habent de actis Principis cognoscendi, at-
que etiam leges praescribendi, quibus Princeps
teneatur.

Prioris generis comitia in Portugallia, Hispania, &
hodierna Gallia: *posterioris* autem in Germania,
Polonia, Suecia, & Anglia. Vid. Pufendorffius
lib. vii. cap. vi. § 12. & Zieglerus *lib. i. de Iu-
re Maieft. cap. 36. num. 6. seqq.*

Discrimen
imperii
summi, &
summo
minoris.

Sunt multi, qui existimant discrimen *summi*
imperii, aut *summo minoris*, petendum ex dela-
tione imperii per *electionem* aut *successionem*. Nam
quae *hor* modo deferuntur imperia, ea *summa*
esse contendunt, non item quae *illo*.

Non

Non immunis quoque ab hac sententia Hobbesius est
in *lib. de Cive, cap. VII. § 16. & in Leviath.
cap. XIX.*

At haec uniuersim vera non esse pro certo ha-
beri debet. Nam *successio* non est titulus imperii, Non ab electione
aut suc-
cessionem. qui imperio formam adlignet, sed veteris *conti-
nuatio*. Ius enim ab electione familiae coeptum
succedendo continuatur: quare quantum prima
electio tribuit, tantum defert successio.

De Regnis tum *Electiuis*, tum *Successiuis*, infra a-
getur *lib. II. cap. VII. § 12. & seqq.* Ceterum
recte Grotius nullum discrimen inter ea ponend-
um statuit, quod ad imperii potestatem attinet,
quum & ad tempus ea conferri possit, uti *supra iam*
*dictum est p. 63. & exemplo Ordinum Frisiae illu-
stravit Huberus lib. I. de Iur. Civ. sect. VIII.
cap. II. num. 3. seqq. Conf. inf. § IX. num. 2.*

X I.

Altera cautio haec esto: aliud esse de re quae- Cautio
altera.
rere, aliud de *modo* habendi. Quod non in *cor-
poralibus* tantum, sed & in *incorporalibus* pro-
cedit.

Incorporalia sensu Iuris Civilis hic accipiuntur, velu-
ti omnia, quae *in iure* consistunt, & intelligun-
tur tantum, ex effectibus nempe, quos produ-
cunt, uti hereditas, seruitus, obligatio, &c.
Vid.

Vid: *tit. II. lib. II. Instit. add. Cicero in Top. cap. 5. Quintilianus lib. v. cap. 10. & Seneca lib. vi. de Benef. cap. 5.*

Vt enim res est ager, ita & iter, actus, via: sed haec alii habent iure pleno proprietatis, alii iure usufructuario, alii iure temporario.

Haec omnia ad doctrinam pertinent Iuris Civilis, quo agitur de dominio pleno, vel minus pleno, directo vel utili, vero, vel quasi dominio: aliud item dominium dicitur, aliud servitus, aliud emphyteusis, vel superficies. Vid. *sup. cap. I. § 5.*

Imperium
Dictatoris
Romani.

Ita summum imperium *Dictator* Romanus habebat iure temporario: *Reges* denique, tam qui primi eliguntur, quam qui electis legitimo ordine succedunt, iure usufructuario: at *quidam Reges* pleno iure proprietatis, ut qui iusto bello imperium quaesiverunt, aut in quorum ditio- nem populus aliquis, maioris mali vitandi caus- sa, ita se dedit, ut nihil exciperetur.

De distinctione illa vulgari inter regna *patrimonialia* & *usufructuaria* plenius § *seq.* agit Auctor.

Dissenti-
entibus
respon-
detur.

Neque enim illis adsentio, qui *Dictatori* ne- gant fuisse summum imperium, quia perpetuum non erat. Nam rerum *moralium* natura ex ope- rationibus cognoscitur: quare quae facultates eodem effectus habent, eodem nomine nuncu- pandae

pandae sunt. At Dictator intra tempus suum omnes actus eodem iure exercet, quo *Rex*, qui est optimo iure, neque eius actus ab alio reddi irritus potest. *Duratio* autem naturam rei non immutat: quanquam, si de dignitate quaeritur, quae *maiestas* dici solet, dubium non est, quin ea maior sit in eo, cui ius perpetuum datum est, quam cui temporarium; quia ad dignitatem facit habendi modus.

Vid. dicta & citata paullo superius p. 63. Conf. Io. Bodinus *lib. I. de Republ. cap. VIII. sub init.*, contra quem hic disputare Auctor videtur. Bodinum quoque sequutus est Pufendorffius *lib. VII. cap. VI. § 15.* cui addeſ. Cl. Barbeiracium in *not. Gall. ad h. l.* & Kulpifium in *Coll. Gror. p. 24.*

Atque idem dictum volo de his, qui antequam Reges ad suam tutelam pervenerint; aut dum furore, aut captivitate impediuntur, *Curatores regni* ita constituuntur, ut populo non subsint, neque ante legitimum tempus potestas eorum sit revocabilis.

Contrarium idem tenet, quem citavi, Bodinus *d. l.* Et sane omnis potestas regni Curatorum, qui vero nomine ita adpellantur, vulgo dicti *Regentes*, non solum *temporaria*, verum & *vicaria* tantum est, pariter ac supremorum Magistratum vice sacra iudicantium, uti apud Romanos *Praefectorum praetorio*: quos nemo summum imperium proprie dictum, de quo ta-

K

men

men solo hic agimus, habuisse dixerit. Vid. *L. m. D. de Offic. Praef. pract.* Alia quidem est sententia Hertii in *diss. de Tit. Reg. sect. 11. §. 10. p. 476*, quem & sequitur Cl. Barbeiracius in *not. Gall. ad h. l.* Exempla tamen ab iis adlata non satis huic quaestioni convenire, nec ea mens Grotii fuisse videtur, in *not. h. l. ad inñ. hui. §.* ibi enim non de Curatore, aut Rege vicario, sed de Rege proprie dicto, ad tempus facto, agitur. Vid. citatus ibi Gregoras *d. lib. iv. sub inñ.* Addef. Zieglerum in *not. ad h. l.*

Aliud censendum de his, qui *ius* acceperunt, quovis tempore *revocabile*, id est, precarium: horum enim singuli actus *irriti* possunt reddi ab his, qui potestatem revocabiliter dederunt; ac proinde non idem est effectus, nec ius idem.

..... Laudat Auctor exempli loco regnum *Vandalorum* in Africa, & *Visigothorum* in Hispania: pluraque addit alia in *not. Conf. sup. §. ix. sub inñ.*

X I I.

Quaedam regna in patrimonio sunt.

Quod autem dixi, quaedam imperia esse in pleno iure proprietatis, id est in *patrimonio imperantis*, quidam viri eruditi hoc argumento oppugnant, quod liberi homines in *commercio* non sint.

Ita Franc. Hotomanus in *Quaest. Illustr. cap. 1. per vocem*

LIBERI I. CAPVT III. 73

vocem *regni* non solum regendi ius, sed quoque populum, qui regnatur, intelligens.

At sicut alia est *potestas* dominica, alia Regia; ita & alia est *libertas* personalis, alia civilis; alia singulorum, alia universorum. Sicut ergo libertas personalis *dominium* excludit, ita libertas civilis *regnum*, atque aliam quamvis proprie dictam ditionem.

Per *civilem libertatem* Auctor democraticum regimen intelligit, a monarchico & aristocratico diversum. Vid. *sup.* p. 55. Alioquin enim & in monarchia, quantumvis absoluta, salva est, una cum reali maiestate, *publica civitatis libertas*; quia nempe civitas liberorum hominum coetus, non servorum est. *Sup.* p. 56. Vid. Illustris Schelii *Libertas Publica.* & Henr. Cocceius in *Anton. Iur. Gent. cap. x.*

Proprie tamen, cum *populus* alienatur, non ipsi homines alienantur, sed *ius perpetuum* eos regendi, qua populus sunt.

Vid. dicta superius pag. 56. & 60. Simile discrimen inter *ius sepulchri*, & *ius sepeliendi* intercedit Iure Romano. Vid. § 9. *Instit. de Rer. Div.* & l. 14. *C. de Legat.*

Neque illud magis firmum est, quod aiunt, si quos populos Rex *bello* quaesierit, cum eos non sine civium sanguine ac sudore quaesierit, *civibus* quaesitos potius credi debere, quam *Regi.*

Ita idem Hotomanus in *Quaest. Illustr. cap. i. p. 13. edit. in 8.* Cuius argumentis unum addo, quod ponderis mihi non minimi videtur; Regi ius belli & victoriae non suo privato, sed publico tantum civitatis nomine competere: adeoque populum bello quaesitum non ad patrimonium privatum Regis, sed ad populi victoris ditionem pertinere. Vid. *inf. lib. III. cap. 8. & 15.*

Nam & fieri potuit, ut Rex ex sua *privata substantia* exercitum aluerit, aut etiam ex fructibus eius patrimonii, quod principatum sequitur.

Huc pertinet illa Iurisconsultorum distinctio inter *dominium eminentis*, de quo supra *cap. i. p. 5.* inter *aerarium populi*, usibus publicis destinatum: *sigillum principis* ad sustinendam dignitatem: & *patrimonium privatum*; sive rem domesticam, quam privato iure princeps possidet, uti sua civium singuli. Vid. Hotomanus *d. l. p. 4 & 5.* & Auctor *Vindic. p. 307. seqq.*

Nam ut in ipsum illud patrimonium Rex aliquis non nisi *usumfructum* habeat, perinde ut in ipsum ius imperandi populo, qui se elegit, fructus tamen ipsius sunt proprii.

Quod exemplo *hereditatis fiduciariae ex fideicommissis* post certum tempus restituendae Auctor *h. l. illustrat.* Vid. *l. 18. § 2. D. ad Sc. Treb. iunc. l. 44. circa fin. & d. l. 18. pr. D. eod.* ubi vera huius rei ratio,

ratio, quia scilicet mora non est commissa, redditur, observante Zieglero *ad h. l.*

Evenire ergo potest, ut Rex in quosdam populos imperitum habeat *proprio iure*, ita ut alienare etiam possit.

Distinctio vulgaris inter regna *patrimonialia & usufructuaria* apud Grotium *h. l.* eo tantum sensu accipienda est, quo Pufendorffius exposuit *lib. vii. cap. vi. § 16. & seq.* Nimirum quod ad *ius regendi* attinet: est enim vel *simpliciter* regnum delatum, vel cum adiecta *conditione*. Si *prius*, non nisi *personale* ius Regi datum esse existimandum est, ex natura cuiusque regiminis, quod certae personae spectatam industriam exposcit. Si *posterius*, inspicienda est conditionis adiectae qualitas: utrum *plene & cum alienandi iure*, regnum sit translatum, an *minus plene*, sine isto iure. *Priore* casu regnum *patrimoniale* adpellatur, quia scilicet ius regendi ita Regi competit, ut instar privati patrimonii vel ad heredes suos transmittere, vel abdicare, vel alienare illud possit; uno verbo, de regni successore, suo solius arbitrio, & populo inconsulto statuere. *Posteriori* autem casu non aequae, ob deficientem hanc populi in transferendo voluntatem. Atque *posteriora* haec regna *usufructuaria*, siue *personalia* vulgo dicimus, quia cum morte Regis ius regni extinguitur, & vel ad populum redit, si regnum sit *electivum*, vel secundum fundamentales *successionis* leges ad proximum transfertur, si *successivum* sit; ac prout vel *agnatica* est successio, vel *cognatica*, qua de re

infra *lib. II. cap. VII. § 12. & seqq.* ex professo agitur. Nihil proinde causae fuit Homanò *d. l. & Auctori Pandic. contra tyr. quaest. III. p. 357. & seqq.* iustè Cocceio in *Anton. Jur. Gent. cap. XII.* quare distinctionem isthanc tantoperè reiicerent. Nihil sane propterea iuri populi, vel reali eius maiestati decedit: quid interest enim, ab initio hereditarium successionem populus definit, an Regi suo de ea statuendi facultatem concedat? Prius vero quam liceat populo, & posterius ei licere necesse est. Et sane *improprio* tantum illa vocabula, *patrimonii & usufructus*, hic adhibentur, sensu nempe vulgari, non Iuris Civilis. Vid. *inf. cap. IV. §. 20. & lib. II. cap. VI. §. 3. & lib. III. cap. XX. §. 5.* Conf. Iacobi Regis *Δόρυ Βασιλικόν lib. II. p. 160. Opp.* Frustra itaque Osiander, Zieglerus, & alii *ad b. l.* istis vocabulis tantoperè offenduntur. At, inquires, eo pacto ad tyrannum facile, minusve idoneum principem, ius regni deveniet? Verum, nonne idem & in successivo regno usu venire potest? immo sane venit plus saepe. Deinde, non aliter Regi, de quo agimus, id licere contendimus, quam regio ipsius muneri convenienter, ad publicam nempe regni utilitatem; alioquin enim populus designatione eiusmodi stare neutiquam teneretur, si publica inde salus in discrimen esset ventura, quemadmodum pluribus *supra* diximus, *p. 60. & seqq.* Ceterum tamen, quum nulla hodie, si *Turcium & Russicum* forte excipias, regna vere patrimonialia, licet bello sint quæsitæ, per Europam habeantur; nullum etiam dubium est, quin supremo Imperanti ius alienandi, aut pro lubitu

lubitu de successore statuendi, hodie non comperat. Vbique enim publicis legibus, quas fundamentales vocant, de successione statutum est. Querelas vero Ordinum *Alsaciae*, in publicis conuentibus Neomagensi & Rysvicensi motas, ad Ius Publicum remittimus. Videnda interim de nostra hac quaestione Dissertatio Bartholomaei de las Casas, Episcopi Chiapensis, ante sesquiseculum edita, & annis abhinc circiter quinquaginta Ienae recusa. Quae autem Grotius post Hotomanum de xx. urbibus a Salomone datis Hiromo *h. l.* disputat, de iis videri possunt quae accuratius observavit Io. Seldenus *de I. N. & G. lib. vi. cap. 16.* Conf. Bochartus *Geogr. Sac. part. 2. lib. II. cap. 4.* & Boeclerus *ad h. l.*

X I I I.

At in regnis, quae *populi voluntate* delata sunt, concedo non esse praesumendum eam fuisse populi voluntatem, ut *alienatio imperii sui Regi* permitteretur. Quaedam non sunt.

Immo nec in regnis bello quaesitis, uti *ad fin.*
§. praec. diximus. Conf. *sup. p. 64.*

X I V.

Quod autem huc usque monuimus, distinguendum esse imperii *summitatem* ab *habendi plenitudine*, adeo verum est; ut non modo pleraque *impe-* Imperium aliud summum, aliud plenum.

imperia summa non plene habeantur; sed & multa non summa habeantur plene.

Ad posterioris generis imperia Auctor *marchionatus* refert, & *comitatus*. Verum ne in Imperio quidem Romano-Germanicò haec territoria pleno iure a Principibus habentur, non magis, ac feuda quaevis alia. Etenim *superioritas territorialis* Ordinum Germaniae ex *art. VIII. §. 1. & 2. Pac. Mon.* non inferior tantum est & subordinata Imperatoris & Imperii maiestati, verum etiam duplici vinculo eidem subiecta, uno *civili*, quod generale est omnium, altero *feudali*, quod particulare tantum est quorundam. Pluribus *inf. §. XXI. I.*

X V.

Tutela
regni di-
versa.

Est & alterum huius discriminis indicium in *regni tutela*, dum Rex aetate aut morbo fungi potestate sua impeditur. Nam in *regnis*, quae non sunt *patrimonialia*, tutela eorum est, quibus lex publica, aut ea deficiente consensus populi eam mandat. In *regnis patrimonialibus* eorum, quos pater aut propinquus elegerint.

Ius constituendi tutoris, quum sit longeminus iure alienandi regni, sane cui hoc *posterius* est datum, & illud obtinebit *prius*. Totum itaque hoc a populi pendet voluntate, ut paullo superius *ad fin. §. XII.* diximus. Conferri omnino merentur
duac

LIBER I. CAPVT III. 81.

duae peculiare de hac materia dissertationes: una Henr. Cocceii, *de Tutelis Illustrum: altera* Io. Nic. Hertii *de Tutela regni*. In primis vero hanc illustrant doctrinam, quae Cl. Barbeiracius in *not. Gall. ad b. l.* adscripsit.

Sive vero Rex simul sit *privato iure* fundorum dominus, seu non sit, hoc imperio extrinsecum est, nec ad eius naturam pertinet. Quare nec imperii *speciem* aliam, neque alium habendi imperii *modum* hoc quidem constituit.

Secus atque voluit Pufendorffius *lib. viii. cap. v. §. 1.* Vid. *sup.* ad §. viii. p. 59. Conf. Henr. Cocceius in *Auton. Iur. Gent. cap. xii. § 6. seqq.*

X V I.

Tertia observatio sit, non desinere summum esse imperium, etiamsi is, qui imperaturus est, *promittit* aliqua subditis aut Deo, etiam talia, quae ad imperii rationem pertineant.

Promissis Regum non minuitur summum imperium.

Atque ita in omnibus *hodie* per Europam regnis. Vocantur hae promissiones in Germania *Capitulationes*, in Polonia *Pacta conventa*, alibi simpliciter *leges* vel *privilegia*. Conf. Pufendorffius in *Op. Mai. lib. vii. cap. vi. § 10. & seqq.*

Nec iam de observatione *Iuris Naturalis & Divini*, adde *Gentium*, loquor, ad quam *Reges* omnes tenentur, etiamsi nihil promiserint;

L

sed

82 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

sed de *regulis* quibusdam, ad quas sine promisso non tenerentur.

Verbi causa: se *tributa* non imperaturos, nisi consensu populi: *alienigenas* ad munera publica non evecturos: de *bello, pace, foederibus*, in Comitibus cum populo vel Ordinibus deliberaturos, &c.

Fatendum tamen, id ubi fit, *arctius* quodammodo reddi imperium, sive obligatio duntaxat cadat in *exercitium actus*, sive etiam directe in ipsam *facultatem*.

Plenum ita quidem esse definit, *summum* vero manet in iis, quae adhuc integra Rex obtinet, *sup.* § 14. *hui. cap.* Exemplo esse potest Imperator Romano-Germanicus intuitu praecipuorum iurium, quae *Reservata* adpellantur. Vid. Struvius in *Syntagm. Iur. Pub. cap. xi.*

Priori specie actus contra promissum factus erit *iniustus*; quia, ut alibi ostendemus, vera promissio ius dat ei, cui promittitur; *altera* autem specie erit etiam *nullus* defectu facultatis.

Iniustum Auctor ab eo quod ipso iure *nullum* dicitur cum Interpretibus Iur. Civ. distinguit: ita ut vitium in *modo* exercendi, vel in *accidentibus* commissum, actum reddat *iniustum*: vitium vero circa ipsam agendi *facultatem* contingens actum ipso

ipſo iure *nullum* efficiat. *Prior* ille actus ab initio ſubſiſtit, *poſterior* non item. Ita aliud Iure Civili *nullum*, inutile, vitioſum eſt; aliud ſtrictio iure & in genere validum, ſed in caſu propoſito *iniquum*: prius ut reſcindatur opus non eſt, ſed ſolum *poſterius*. Ceterum quod ad *Ius Naturae* attinet, nullum inter ea diſcrimen agnoſcimus, quia nulla eo Iure inter *Ius ſtrictum* & *Aequitatem* eſt diſtinctio. De *Promiſſis* infra agitur *lib. II. cap. XI.*

Neque inde tamen ſequitur, ita promittente *ſuperiorem* dari aliquem; nullus enim is actus non redditur hoc caſu ex vi *ſuperiore*, ſed ipſo *iure*.

Ex *mutuo* ſcilicet pacto Imperantem inter & populum initio.

Quid, ſi addatur, ſi Rex fidem fallat, ut tum *regno cadat*? ne ſic quidem imperium deſinet eſſe *ſummum*, ſed erit *habendi modus* imminutus per conditionem, & imperium temporario non abſimile.

Inter pacta emtionis venditionis adiici ſolita ſunt haec duo: *Lex commiſſoria*, & *addictio in diem*. Vid. ſingulares de iis tituli in *Pandectis*.

Talis autem *lex commiſſoria* non tantum in regni delatione adiici poteſt, ſed & in aliis contracti-

84 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

tractibus. Nam & *foedera* quaedam cum vicinis videmus cum tali functione inita.

Conf. *inf. lib. II. cap. xv. §. 15.* & frustra Henniges *ad b. l.* legem commissoriam in privatis tantum contractibus, non in publicis locum habere scribit: quasi vero *Iure Naturae*, quod ad effectum, quidquam interfit, utrum Rex cum populo, an privatus cum privato paciscatur. Multa quoque hic miſcet Boeclerus, minus ad rem facientia, *p. 245. seqq.*

X V I I.

Diviso
Imperii.

Quarto notandum, quanquam summum imperium *unum* quiddam sit, ac per se *individuum*, constans ex illis partibus, quas supra enumeravimus, addita *summitate*, id est, τῶ ἀνυπερβύ-
vφ, fieri tamen interdum, ut dividatur; sive per partes, quas vocant *potentiales*, sive per partes *subiectivas*.

Partes Imperii *potentiales*, sive *integrales* Auctor vocat, quae simul sumtae integram summi ac pleni imperii essentiam constituunt, *maiestatem* scilicet *personalem*, verbi causa, Ius legum condendarum, creandorum magistratuum, belli, pacis, foederum, tributorum, &c. Vid. *sup. § VI. p. 53.* Partes vero Imperii *subiectivae* sunt territoria maiestati subiecta, veluti Italia cum provinciis in Imperio

perio Romano. *Prioris* divisionis exempla in omnibus rebus publicis mixtis, sive irregularibus occurrunt: *posterioris* non pauca in Imperio fuerunt Romano, in primis a temporibus Theodosii M. sub Arcadio & Honorio, eorumque successoribus, ad extinctum usque Imperium occidentis in Momyllo Augustulo. Manserat una respublica, iisdem semper legibus, non diversis, gubernata, nisi aliud diserte cautum esset, uti l. 158. C. Th. de Decurion. eadem utrobique Collegarum auctoritas: unis ambo auspiciis bella administrare, pacem ac foedera inire, & leges dare soliti. Vid. Theodosii II. Nov. I. de Cod. Theod. aut. tit. I. & II. Valentiniani III. Nov. tit. XIII. Quae puto solvendis Boecleri, & aliorum ad h. l. nec non Pufendorffii lib. VII. cap. v. § 15. dubiis satisfaciunt. Quae vero alii addunt de triumviratu, item Divis Fratribus, aliisque *indivisim* Imperium gerentibus, ad hanc quaestionem nequaquam pertinent: tum quia vel nulla partium subiectivarum vera divisio tum facta, tum quia *Diocletiano & Maximiano* anteriores Principes tantum supremi fuerint Magistratus, imperio Senatus Populique subiecti, non veri Reges. De quo *principatus regnique* discrimine supra iam actum est § x. p. 70.

Neque tamen id fit, ut iam ostendimus, quotiescunque Rex *promissis* quibusdam obligatur; sed tunc id fieri intelligendum est, si aut expresse instituat *partitio*, qua de re supra iam diximus; aut si quid populus adhuc liber futuro Regi imperet per modum manentis *praecepti*; aut si quid sit additum, quo intelligatur, Regem

86 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

cogi aut *puniri* posse. Nam *praeceptum* est superioris, saltem in eo, quod praecipitur. Et *cogere* non est quidem semper superioris: nam & naturaliter quisque ius habet cogendi debitorem, sed cum inferioris natura pugnat. Itaque ex coactione saltem *paritas* sequitur, ac proinde summmitatis divisio.

Multa contra hanc doctrinam movet Pufendorffius *lib. vii. cap. iv. § 14.* Ceterum pro Grotio id unum respondisse forte suffecerit, toties *summmitatis*, sive personalis maiestatis, divisionem fieri, quoties imperium inter plures dispergitur, vel per partes *potentiales*, uti vocant, vel *subiectivas*.

Multi adversus talem statum quasi *bicipitem*, incommoda multa adferunt; sed, ut supra quoque diximus, in civilibus nihil est, quod omni ex parte *incommodis* careat; & ius non ex eo, quod optimum huic aut illi videtur, sed ex *voluntate* eius, unde ius oritur, metiendum est.

Vid. *sup. § viii. p. 57.*

X V I I I.

Auctori-
tas Sena-
tus in actis
Regum
rescindendis.

Multum tamen falluntur, qui existimant, cum Reges *acta* quaedam sua nolunt *rata* esse, nisi a Senatu aut alio coetu aliquo probentur, partitionem fieri potestatis. Nam quae *acta* eum
in

in modum *rescinduntur*, intelligi debent rescindi *Regis* ipsius *imperio*, qui eo modo sibi cavere voluit, ne quid fallaciter impetratum pro vera ipsius voluntate haberetur.

Ita sane est in *regnis absolutis*, quale illud vetus *Perfarum*, de quo Auctor supra § xvi. *num.* 3. Conf. § x. *hui. cap. p.* 70. & hodiernum *Daniae*. Alia vero omnia de *regnis Germaniae, Angliae, Sueciae*, dici debent, & de *Gallia* quoque, si originem & ius quaeramus, non statum praesentem, observante *ad h. l.* Cl. *Barbeiracio*.

Quare haec res similis est *testamentis*, quibus adiectum est, ne posterius testamentum valeat; nam haec quoque *clausula* efficit, ut posterius testamentum non ex vera voluntate profectum praesumatur.

Neque *derogatoriam*, neque *castatoriam* clausulam hoc effectu, quod ad *Ius Civile* attinet, gaudere, inter eruditiores Interpretes satis iam constat. Vid. l. 6. § 2. *D. de Iure Codic. iunc. l. 4. D. de Adim. legat.* Iure autem *Naturae* an aliud sit dicendum, quod Cl. *Barbeiracius* contendit, mihi fateor non liquere: quum enim testatore vivo nihil iuris ex testamento cuiquam adquiratur, iure sane suo testator priorem voluntatem mutare potest: quod idem in pactis etiam & contractibus nondum perfectis, sive re integra, obtinere nemini dubium est. Qua de re infra *lib. II. cap. XI. & XII.*

Sed

88 POSITIONES IVRIS NATVRAE.

Sed sicut haec clausula, ita & illa, Regis iussu expresso, ac speciali *posterioris voluntatis* significatione, tolli potest.

In *testamento* quidem posteriore expressa prioris, sub dicta clausula conditi, revocatio non requiritur, sed sola eius confessio rite adimpleta sufficit, uti diximus. Vid. Cuiacius *lib. xiv. Observ. cap. 7.*

X I X.

Quaestio
prima de
foedere
inaequali.

His positis *quaestiones* quasdam, quae frequentem in hoc argumento usum habent, examine-
mus.

Prima est, an summum imperium habere possit is, qui *inaequali foedere* tenetur?

Vid. Alb. Gentilis *lib. III. de Iur. Belli, cap. 16.*
& Vlr. Huberus *lib. I. de Iur. Civit. sect. III. cap. III. § 38. seqq.*

Inaequale foedus hic intelligo, non quod inter viribus dispares initur; nec quod *actum* habet *transeuntem*, ut cum hostis qui sit ad amicitiam recipitur, dum impensas belli solvat, aut aliud quid praestet: sed quod ex ipsa vi pactiois *manentem praelationem* quandam alteri donat; hoc est, ubi quis tenetur alterius imperium ac maiestatem conservare, id est, tum operam dare, ut
eius

eius regnum *in tuto* sit, tum ut dignitas, quae *maiestatis* nomine significatur, ei constet.

Foedus Iure Gentium *aequale* dicitur, in quo non solum *maiestas* singulis sociorum salva est, verum ubi in communi concilio eadem quoque omnium est *auctoritas*; quale olim systema Achaicum, hodie Belgicum, & Helveticum. *Inaequale* autem foedus est, quo sola fere *ἀνενομήτα* singulis relinquitur, in publicis vero deliberationibus potior *unius* ex sociis est conditio; qualis olim societas Romanorum cum Latinis, aliisque; hodie Drenthinarum cum Belgica Foederata, similesque per Europam aliae. Ceterum de tota hac materia infra suo loco professsa opera agit Auctor *lib. II. cap. xv. § 6. & 7.* Quod vero alii huc referunt foedus *Hanseaticum*, toto coelo ab hisce Iuris Gentium foederibus diversum est, utpote ex civitatibus conflatum non liberis, sed alieno imperio obnoxiiis: quo etiam foedus *Rhenanum*, & *Suevicum* referenda. Vid. Ill. Petr. a Ludewig in *Diss. de Civitat. disp. nexu*, cap. IX.

Ad quod genus referenda sunt iura quaedam eorum, quae nunc vocantur *protectionis*, *advocatae*, *mundiburdii*, item ius urbium matricum in *colonias*.

Intelliguntur hoc loco *protectiones* & *advocatae pactitiae*, non autem *maiestaticae*, vel *territoriales*; utpote quae una cum defensionis iure imperium quoque civile continent. Vid. Magerus *de Advoc. arm.*

M

cap.

90   POSITIONES IVRIS NATVRAE.

cap. x. num. 385. seqq. De vocabulis *advocationis* & *mundiburdii* praeter Gronovium & Zieglerum ad h. l. consulendus du Fresne in *Gloss. med. & inf. lat.* De iure metropolium Valesius ad *Exc. Const. Porph.* p. 7. *Conf. inf. lib. 11. cap. 12. § 10.*

Scimus quid ad hanc quaestionem Proculus responderit, scilicet *liberum esse populum*, qui nullius alterius potestati subiectus sit, etiamsi in *foedere* comprehensum sit, ut is populus commiter alterius populi maiestatem conservaret.

Proculus in l. 7. § 1. *D. de Captiv.* iunc. Cicerone in *Orat. pro Balbo*, cap. 16.

Si ergo *populus* tali foedere obligatus *liber* manet, si alterius potestati subiectus non est, sequitur ut *summum imperium* retineat.

Dissentientem Ant. Matthaeum de *Crim. ad L. Iul. Mai.* cap. 1. § 6. refellit Zieglerus ad h. l.

Atque idem de *Rege* pronunciandum est: est enim populi liberi & Regis, qui vere Rex sit, eadem ratio.

Vid. Henr. Cocceius in *Anton. Iur. Gent.* cap. x. § 11.

Superiorem autem in huiusmodi foedere intelligere debemus, non potestate, sed auctoritate & dignitate.

Quo

LIBER I. CAPVT III. 91

Quo sensu capiendum puto hoc Livii *lib. i. cap. 52.* de foedere Romanorum cum Latinis: *in eo foedere superior res Romana erat.* Grotius de iure metropoleos interpretatur, *init. num. 2. hui. §.* Sed alia utique mens Livii.

Quemadmodum enim *clientes* in fide sunt *patronorum*; sic populi foedere inferiores in fide populi, qui dignitate est superior.

Vid. Cicero *lib. II. Offic. cap. 8. iunc. lib. I. cap. II.*

Sicut igitur *patrocinium privatum* non tollit libertatem personalem, ita *patrocinium publicum* non tollit libertatem civilem, quae sine summo imperio intelligi nequit.

Vid. Livius *lib. VIII. cap. I. lib. XXI. cap. 5. & lib. XXXVI. cap. 28.*

Obstare his quae diximus videtur, quod addit Proculus: *At fiunt apud nos rei ex civitatibus foederatis, & in eos damnatos animadvertimus.*

Nihil quidquam hunc Proculi locum memoratae doctrinae obstare, post Spanhemium in *Orbe Rom. Exerc. II. cap. 10.* recte ad *h. l.* ostendit Cl. Barbeiracius.

Sed ut haec res intelligatur, sciendum est, *quatuor* incidere posse controversiarum *genera.*

M 2

Pri-

Primum, si *subditi* populi aut Regis, qui in fide est alterius, dicantur fecisse contra foedus: *deinde*, si ipsi *populi* aut *Reges* acculentur: *tertio*, si *socii* qui in eiusdem populi aut Regis fide sunt, *inter se* litigent: *quarto*, si *subditi* conquerantur de iniuriis eorum, quorum sunt in ditione.

Quae species *tertio* loco ponitur, ei adplicanda esse verba Proculi Auctor existimat: secus ac Zieglerus, aliique *ad h. l.*

Prima specie, si peccatum adpareat, tenetur Rex aut populus eum qui nocuit aut *punire*, aut ei cui nocitum est *dedere*: quod non tantum inter *inaequales*, sed & inter *aequaliter* foederatos locum habet: immo etiam inter eos, qui *nullo foedere* tenentur, ut ostendemus alibi. Tenetur etiam dare operam, ut *damna* resarciantur, quod officium Romae erat *Recuperatorum*. At *sociorum* alter in *socii* subditum ius prehensionis aut *punitionis directe* non habet.

Vid. *inf. lib. II. cap. XXI. § 4.* ubi de civis ditione agitur. De *Reciperatione* Festus *h. v.* De officio *Recuperatorum*, eorumque consilio provinciali, Ulpianus *tit. I. § 13.* & Theophilus in *paraphr. Institut. § 4. Qui & ex quib. caus.* Conf. Cicero *lib. II. in Verr. cap. II. & 13.* & Livius *lib. XLIII, cap. I.*

Secun-

Secunda specie ius habet socius *cogendi socium*, ut stet foederis legibus, atque etiam *puniendi*, ni fletur. Sed hoc quoque *inaequali* foederi proprium non est: idem enim locum habet in foedere *aequali*. Nam ut quis ultionem sumat ab eo qui peccavit, satis est, ut ipse ei qui peccavit subditus non sit, quod alibi a nobis tractabitur. Quare etiam inter Reges aut populos *non foederatos* idem usu venit.

Vid. *inf. lib. II. cap. xx. § 3. 8. & 40.*

Tertia specie, sicut in foedere *aequali* solent controversiae deferri ad *conventum* sociorum, quos scilicet res non tangit; aut alioqui ad *arbitros*, aut etiam *principem foederis*, tanquam communem arbitrum: ita in foedere *inaequali* plerumque conveniri solet, ut controversiae disceptentur apud eum, qui *superior* est in foedere. Quare ne hoc quidem ostendit *imperii* potestatem. Nam & *Reges* apud iudices a se constitutos iudicio contendere solent.

Vid. Plinius in *Paneg. cap. 36.*

In *postrema specie* ius cognoscendi nullum est sociis. Et hoc est, in quo Aristoteles ait *societatem a civitate* differre, quod sociis curae sit, ne iniuria in ipsos committatur; non vero, ne socii civitatis cives inter se iniurias committant.

Aristoteles *lib. III. Polit. cap. 9.* Exemplum habet
Valerius Maximus *lib. IV. cap. I. ex. 6.*

Solet & illud *obiici*, quod in historiis ei, qui foedere superior est, *imperandi*, & ei, qui inferior est, *parendi* vox interdum tribuitur.

Loca Veterum ipse *h. l.* Grotius plurima attulit. Conferri quoque meretur de *imperandi* verbo Seneca *lib. III. de Benef. cap. 24.* Varro *lib. I. de Re Rust. cap. 16.* & Alphenus in *l. 26. D. de Oper. libert.* quam *leg.* erudita observatione illustravit Ampl. Bynkershoekius *lib. III. cap. 7. fin.* iunc. Cl. Ottone, *praef. tom. I. Thef. Iur. p. 36. edit. sec.*

Sed nec hoc movere nos debet: aut enim agitur de rebus ad *commune* bonum societatis pertinentibus, aut de utilitate *privata* eius, qui superior est in foedere.

In rebus *communibus* extra tempus conventus, etiam ubi foedus aequale est, solet is qui lectus est princeps foederis, fociis *imperare*, quod Graeci modestius *τάσσειν* dicunt. Sed *imperium* hoc sensu, id est, *ιγεμονία*, libertatem aliorum non tollit.

Vid. dicta superius *ad init. hui. §.* Exemplis dictisque Veterum late haec illustrat Grotius § *xxi. num. 8. hui. cap.*

In

In iis vero rebus, quae ad *propriam utilitatem* spectant, superioris postulata solent *imperia* dici, non ex iure, sed ex effectus similitudine, sicut *Regum* preces imperia saepe esse dicuntur, & aegroti imperare *medicis*.

Livius *lib. XLII. cap. I.* Ad. l. 26. *D. de Oper. libert.* de qua paullo ante diximus.

Interim verum est, accidere plerumque, ut qui *superior* est in foedere, si is potentia multum antecellat, paulatim imperium proprie dictum usurpet; praesertim si foedus *perpetuum* sit, & cum iure *praesidia* inducendi in oppida.

Exempla adfert Grotius *d. §. XXI. num. 10. ibiq. in not.* Conf. Tesmarus *h.l.* & Cl. Barbeiracius *in not. Gall.* Addi alia possent, etiam de *urbibus Imperialibus*, sua sensim libertate hoc pacto exutis, nisi de actis deorum praestaret filere, quam disputare.

Haec cum fiunt, & ita fiunt, ut *potentia* in *ius* transeat, qua de re alibi erit disputandi locus; tunc aut, qui focii fuerant, fiunt subditi; aut certe *partitio* fit summi imperii, qualem accidere posse supra diximus.

Vid. *inf. lib. II. cap. IV. § 14. & sup. § 17. hui. cap.*

X X.

Qui vero certum quid *pensitant*, aut ad redimendas iniurias, aut ad tutelam comparandam: quo minus *summum imperium* habere possint, nullam dubitandi caussam video, quanquam infirmitatis confessio de *dignitate* aliquid delibet.

Praeter ea, quae Gronovius & Cl. Barbeiracius in *not. Gall. ad h. l.* adscriperunt, videri possunt alia apud Io. Nic. Hertium in *Elem. Prud. Civ. part. I. sect. XII. § II. & part. II. sect. XX. § 9.*

X X I.

Difficilior multis videtur quaestio de *nexu feudali*, sed quae ex antedictis facile solvi potest. Nam in hoc contractu, qui proprius est Germanicarum gentium, neque usquam invenitur, nisi ubi *Germani* sedes posuerunt, *duo* sunt consideranda, obligatio personalis, & ius ad rem.

Eandem feudorum *originem* Thomasius *pec. diff.* Spenerus item, Struvius, & alii vulgo nunc statuunt. Forte autem prima eorum *initia* a Romanis petenda sunt, eorumque fundis militaribus. Vid. Lampridius in *Alex. Sev. cap. 58.* & Vopiscus in *Probo, cap. 16.* Incrementa autem, & novam velut formam a Francis acceperunt, aliisque deinde Germanorum gentibus, nova passim regna saeculo post Christum quinto in provinciis

LIBER I. CAPVT III. 97

vinciis Romani Imperii condentibus. Vid. Pet. de Marca in *Marca Hisp. lib. 1.11. cap. 8.* Primis temporibus *Munera & Beneficia* dicebantur: a saeculo autem x. & xi. feudorum adpellatio exorta est, a *fee*, id est, stipendio, & *ode*, possessione. Aliorum derivationes passim in Glossariis habentur. Conf. Schilterus in *Gloss. Tent. h. v.* In primis vero lectu sunt digna, quae habet Gundlingius in *Ana, part. 1. obs. 1. & part. xv. obs. 2.* item Ludewigius in *Diff. de Iure Client. Germ.*

Obligatio personalis eadem est, sive quis ipsum ius imperandi, sive aliud quidvis etiam alibi situm, feudi iure possideat.

Ipsu*m* ius superioritatis territorialis Principes maiores ab Imperatore in feudum accipiunt; territoria autem partes sunt Imperii subiectivae, iure suffragii in comitiis gaudentes. Vid. Solemnia, iuramenta, & diplomata feudalia, apud Strykium, & Struvium, *ad fin. Iur. Feud.*

Talis autem obligatio, sicut privato non erat demtura ius *libertatis personalis*, ita nec Regi aut populo ius demit summi imperii, quae *libertas est civilis*.

Ita est, si feuda in se spectentur, & separata a subiectione civili; quae vero partem simul civitatis constituunt, qualia sunt *Imperii* feuda omnia, iure summae potestatis omnino carent.

N

Quod

Quod apertissime conspici datur in feudis *liberis*, quae *franca* vocant, quae nullo iure in rem, in sola personali obligatione consistunt: haec enim nihil sunt aliud, quam species foederis inaequalis, de quo egimus, quo alter alteri *operam* pollicetur, alter alteri praesidium & *tutelam*.

Vid. *sup.* § XXI. p. 88. & *seq.* Feuda autem *franca* sunt, quae ab omnibus servitiis immunita, 2. F. 104. distincta a feudis *ivris Francici*, id est, masculinis. Vid. Hornius in *Diss. de Feudo franco*. In reliquis naturam feudorum servant, adeoque a foedere inaequali sunt diversissima, recte ad *h. l.* observante Cl. Barbeiracio in *not. Gall.*

Pone etiam adversus omnes promissam operam, quod nunc *feudum ligium* vocant, (nam olim ea vox latius patebat) nihil id de iure summi imperii in subditos detrahit: ut iam taceam, semper inesse *conditionem* tacitam, dum iustum sit bellum, de quo agendum erit alibi.

Inf. lib. II. cap. xv. § 13. item cap. xxv. § 4. Ceterum *feuda ligia*, quorum Auctor hic meminit, proprio accepta sensu ea adpellantur, quae non solum a *Supremo Imperante* conceduntur, verum etiam, pro quibus Vasalli ad fidem & servitium contra omnes, nemine excepto, obligantur: *feuda vero non ligia* dicuntur, quae & ab alio, qui supremam maiestatem non habet, possunt

possunt constitui, & quorum intuitu fides & seruitium non contra omnes, sed exceptis aliis, promittuntur. Ita verbi causa, omnia Imperii feuda immediata sunt *ligia*; mediata vero, & quaecunque alia Ordinum Imperii sunt *non ligia*, excepto semper Imperatore & Imperio. Vid. Hertius *de feud. obl. part. II. § 6.* Confundi autem & inaproprie nonnunquam utrasque adpellationes usurpari Bodinus observat *lib. I. de Republ. cap. 9.* Conf. etiam notata Cl. Barbeiracii *ad h. §.* ubi de feudis minus proprie ita dictis erudite disserit.

Ius vero in rem quod attinet, id quidem tale est, ut ipsum imperandi ius, si *feudi iure* teneatur, aut familia extincta, aut etiam ob certa crimina *amitti* possit. Sed interim *summum* esse non desinit: aliud enim est *res*, ut saepe diximus, aliud *rem habendi modus*.

Inter plurimos feudi amittendi modos maxime huc pertinet crimen *feloniae*. Est autem *felonia* nihil aliud quam perfidia & rebellio, cuius reus *felo* hodie dum a Gallis & Italis adpellatur, forte ab antiqua Teutonum voce *fael* & verbo *faelen*, quod in genere est *errare*, item *peccare*: unde & *αὐτόχειρ*, *felo de se*, in medii aevi monumentis dicitur. Iure Langobardico senior aequae ac vassallus *feloniae* accusari, feudique iure privari possunt, 2. F. 26. § *domino* 23. & 2. F. 47. § *un.* secus ac moribus hodiernis. Vid. Thomafius in *Diss. de felonia domini*.

X X I I.

Distinctio
inter ius
& usum
iuris.

Distinguendum quoque non minus in *imperio*, quam in *dominio*, ius ab usu iuris, sive actus *primus* ab actu *secundo*.

Nam sicut *Rex infans* ius habet, sed imperium exercere non potest; sic & *furiosus*, & *captivus*, & qui in alieno territorio ita vivit, ut actiones circa imperium alibi situm liberae ei non permittantur; omnibus enim his casibus *curatores*, sive *prodici*, dandi sunt.

De *infante Principe* & *furioso* res plana est. Ad *captivum* vero quod attinet, distinguendum puto, utrum iussus eius, sive actio, ex libera voluntate processerit, an vi aut metu fuerit extortus; *prior* enim omnino validus est, *posterior* non item. Pluribus hoc rationibus & exemplis omni ex historia petitis data opera ostendit Illustris Baro Danckelmanus in *Diss. de Mandatis Prino. capt. § 50. & seqq.* Conf. Auctor *inf. lib. XII. cap. XX. § 3.*

CAPVT IV.

De Bello Subditorum in
Superiores.

I.

Bellum gerere possunt & *privati in privatos*, Inter quos
ut viator in latronem; & *summum imperium* bellum
habentes in eos, qui *itidem* id habent, ut David ^{geri pos-}_{sit?}
in Regem Ammonitarum; & *privati* in eos;
qui *imperio summo*, at non in se, utuntur, ut
Abrahamus in Regem Babyloniae; & vicinos;
& qui *summum imperium* habent, in *privatos*;
aut sibi *subditos*, ut David in partem Isbosethi;
aut *non subditos*, ut Romani in piratas.

Bellum esse vel Publicum, vel Privatum, vel Mix-
tum, supra vidimus ad init. cap. III. hui. lib.
Ex *quatuor* autem speciebus, quas Auctor *h. l.*
memorat, *prima* belli est *privati*; *altera* *publici*;
tertia denique & *quarta*, belli mixti. Nisi forte
bellum Abrahami cum aliis Regibus *publicum*
dicere quis malit, ob supremum eo tempore se-
gregum patrumfamilias in suos imperium: forte
etiam Davidis bellum cum Isbosetho, si divina
ab unctiōe discesseris, magis *civile*, quam *mix-*
tum, adpellandum est. De bello *Abrahami* vid.

N 3

inf.

inf. lib. III. cap. XVI. § 3. De eodem, uti & *Isboetho*, satis recte ut videtur, disputant *Osiander*, & *Telmarus ad h. l.* Alia omnia habet *Cl. Barbeiracius in not. Gall.* sequutus *Io. Clericum in Comm. ad lib. II. Sam. cap. IV. § 6. II.* At videtis *Adr. Houttuynium de Monarchia Hebraeor. cap. VI. § 3.*

Status
quaestio-
nis.

Tantum illud quaeritur, an aut *privatis*, aut *publicis* personis bellum gerere liceat in eos, quorum imperio sive *summo* sive *minori* subsunt?

Ac primum id minime controversum est, arma sumi posse in *inferiores* ab iis, qui summae potestatis auctoritate armantur. Verum adversus *summam* potestatem, aut inferiores, sed agentes quod agunt *summae* potestatis auctoritate, quid liceat quaeritur?

Peculiari hanc materiam dissertatione pertractavit *Ill. Lynckerus, de Resistentia quae fit potestati.* Conf. *Vlr. Huberus de Jure Civis, lib. I. sect. IX. cap. 3.*

Illud quidem apud omnes bonos extra controversiam est, si quid imperent *Naturali Juri*, aut *divinis praeceptis* contrarium, non esse faciendum quod iubent.

Vid. *inf. lib. II. cap. XXVI. § 3.*

At si qua ex tali causa, aut alioqui quia summum imperium habenti ita libet, *iniuria* nobis infe-

inferatur, ea *toleranda* est potius, quam vi resistendum.

Cl. Barbeiracius *ad h. l.* & in *not. Gall.* de iniuriis quidem *dubiis & tolerabilibus* illud concedit, non vero de *manifestis & intolerandis*. Forte autem totum hoc *resistendi ius* eo tantum casu subditis competere est dicendum, quando publica civitatis salus in manifestum discrimen incidat, ita ut ni resistatur principi aut rectoribus, actum de libertate videatur. Quod vero, quam difficillimum probatu sit, nemo opinor non videt. Conf. quae supra diximus *ad p. 60. seqq.*

I I.

Et *naturaliter* quidem omnes ad arcendam a se iniuriam ius habent resistendi, ut supra diximus. Sed *civili societate* ad tuendam tranquillitatem instituta, statim civitati ius quoddam maius in nos & nostra nascitur, quatenus ad finem illum id necessarium est. Potest igitur civitas *ius* illud *resistendi* promiscuum, publicae pacis & ordinis causa, prohibere: & quin voluerit dubitandum non est, cum aliter non posset finem suum consequi. Nam si maneat promiscuum illud *resistendi ius*, non iam civitas erit, sed diffoeciata multitudo.

Bellum in superiores licitum non est.

Vid. *sup. cap. 11. § 1. p. 13. seq.* Conf. loca veterum apud Grotium, aliosque *ad h. l.*

Ita,

Ita, ut dixi, habent *mores* omnium civitatum: hinc ubique *maiestas*, id est dignitas, sive populi, sive unius qui summo fungitur imperio, tot *legibus*, tot *poenis* defenditur: quae constare non potest, si maneat resistendi licentia.

In primis huc referenda insignitior criminis *maiestatis*-poena, apud Romanos lege Iulia coerciti, qua de re Iacob. Gothofredus, & Cl. Gundlingius *pecull. dissert.* ex professo egerunt. Conf. *inf. lib. II. cap. xx.*

I I I.

Poena contumacis ex lege Hebraea. In *Lege Hebraea* mortis supplicio damnatur, qui inobediens fuerit, aut summo *Pontifici*, aut ei qui extra ordinem *rektor populi* a Deo esset constitutus.

Vid. *Deuter. cap. xvii. vs. 12.* & *Iosua cap. I. vs. 18.*

Ius Regium Samueiis. Quod vero apud Samuelem est de *Iure Regis*, omnino recte inspicienti adparet, nec de *iure vero* intelligendum, id est, de facultate honeste & iuste aliquid agendi; (longe enim alia vivendi ratio praescribitur Regi in ea parte legis, quae est de *Officio Regis*) neque *nudum factum* indicari, nihil enim esset in eo eximium, cum iniurias facere etiam privati privatis soleant; sed factum,

factum, quod *effectum* aliquem *iuris* habeat, id est, non resistendi obligationem. Ideo additur, populum pressum istis iniuriis Dei opem imploraturum, quia scilicet humana remedia nulla extarent. Sic ergo hoc *ius* vocatur, quomodo *Praetor* ius reddere dicitur, etiam cum inique decernit. *L. pen. D. de Inst. & Jur.*

Vid. 1. *Sam. cap. VIII. vs. 11. seqq.* iunc. *Deuteron. cap. XVII. vs. 14. seqq.* Verum isto loco ac proprium Regis ius a Samuele significari, post veteres Hebraeorum magistros, aliosque Interpretes, quam plurimi ostendere sunt conati, inter quos Io. Wandalinus *pec. diss. de Iure Regio: Mart. Schoockius de Quadrupl. Leg. Reg. sect. II.* Adrian. Houttuynius *de Monarchia Hebr. cap. v.* Osiander *ad h. l.* & Zieglerus, item Christ. Thomasius *in not. ad Hub. de Iure Civit. lib. I. sect. II. cap. VII. § 13.* Hi verba *Moyfis Deut. d. l.* de officio exponunt Regis, felici ac quieto regni statu; verba autem *Samuelis* de iure ac eminenti Regis dominio, tempore extremae necessitatis. Contra alii verba *Samuelis* de more tantum & *consuetudine* Regum orientis, non de *iure* omnium Regum accipiunt, uti praeter Schikhardum in *Iure Reg. Hebr.* Auctor *Vindic. cont. tyr. quaeft. III.* & Io. Clericus in *Comm. ad d. l. Sam.* quem sequitur Cl. Barbeiracius in *not. Gall. ad h. l.* Media autem via incedit Grotius, cuius hanc ipsam sententiam egregie illustravit atque tuitus est Vir longe Maximus, Vlr. Huberus, in praeclaro opere *de Iure Civit. lib. I. sect.*

sect. II. cap. VII. §. 13. seqq. Vbi etiam Boxhornii argumentis, aliorumque tacite occurritur. Vid. Boxhornius *de Maieft.* p. 80. *seqq.* Sordidum denique praevaricantis Salmafii calatium Miltonus, Schelius, alique dudum refellerunt. Conf. Sidneius, *Discours sur le Gouvern. civil, tom. I. cap. II. sect. IX. p. 278. & tom. II. cap. III. sect. VII. p. 360.*

I V.

Doctrina
Christi &
Apostolorum.

In Novo Foedere *Christus* praecipiens dare Caesari, quae Caesaris sunt, intelligi voluit a suae disciplinae sectatoribus non minorem, si non maiorem, *obedientiam cum patientia*, si opus sit, coniunctam summis potestatibus deberi, quam ab Hebraeis Regibus Hebraeis debebatur.

Evang. *Matthaei cap. XXII. vs. 21.* quod exponit Seldenus *lib. vi. de Iur. Nat. & Gent. cap. 17.* De maiori Christianorum obedientia vid. *sup. cap. II. §. vi. p. 17.* & *Osiander ad h. l.*

Subiectio
civilis.

Quod latius exequens optimus eius interpres *Paulus* Apostolus, officia subditorum late describens, inter alia, *Qui obsistit, inquit, potestati, Dei ordinationi obsistit, &c.*

Ep. ad Rom. *cap. XIII. vs. 2. seqq.*

In

In *subiectione* includit *non resistendi necessitate*, neque eam solum, quae ex *formidine* maioris mali oritur, sed quae ex ipso sensu *officii* nostri manat, neque *hominibus* tantum, sed & *Deo* nos obligat.

Non resistendi necessitas.

Aliorum hac in re dubiis, cautelis, exceptionibus, ipse infra Auctor satisfacit §. VII. *hui. cap.*

Rationes addit duas: *primam*, quod Deus ordinem illum imperandi & parendi adprobaverit, & olim in *Lege Hebraea*, & nunc in *Evangelio*: quare potestates publicae eo loco a nobis habendae sunt, quasi *ab ipso Deo* essent constitutae. Nostra enim facimus, quibus auctoritatem nostram impertimur.

Eius ratio prima.

Quae de immediata potestate *ad h. l.* habet Zieglerus, supra refellimus, p. 50. 56. & 60.

Alteram, quod hic ordo (*imperandi & parendi*) bono nostro inserviat.

Ratio altera.

Ziegleri censura, & Osiandri, *ad h. l.* nullius plane momenti est, quippe in *verbis* magis, quam *sensu* occupata.

Atqui, dicat aliquis, *iniurias pati utile non est*. Hic quidam, vere magis, quam ad sensum Apostoli, ut arbitror, adposite, dicunt; has quo-

Obiectio.

quoque *iniurias utiles* nobis esse, quia ista patientia sua non sit caritura mercede.

Videantur laudati supra p. 28.

Respon-
sio.

Mihi videtur Apostolus considerasse *finem univrsalem* isti ordini propositum, qui est *tranquillitas publica*, in qua & *singulorum* comprehenditur. Et sane quin plerumque hoc bonum per potestates publicas consequamur, dubitandum non est; nemo enim sibi male vult: at imperantis felicitas in subditorum felicitate consistit.

Conf. quae diximus *sup. p. 53. & 60.*

Quod si quando nimia formidine aut iracundia aliisve adfectibus transversa agantur rectores, quo minus rectam ineant viam, quae ad tranquillitatem ducit, id inter *minus frequentia* habendum est; & quae, ut ait Tacitus, *interventu meliorum* pensantur.

Tacitus *lib. iv. Histor. cap. 74.* Conf. l. 6. D. de *Legib. iunc. Aristotele lib. III. Polit. cap. 11.*
Loca plura adscripsit ipse Grotius.

Locus
Petri.

Paulo comitem addamus Petrum, cuius haec sunt verba: *Regem honorate. Servi subditi estote cum omni timore dominis, non solum bonis & aequis, sed etiam duris.*

Petrus I. *Epist. cap. 11. vs. 17. seq.*

Notan-

Notanda hic *duo*: 1. quod dicitur subiectionem *dominis* deberi, etiam *duris*, idem ad *Reges* quoque referendum. Nam quod sequitur ei fundamento superstructum, non minus *subditorum*, quam *servorum* officium respicit.

Vid. inf. de servorum officio *lib. 11. cap. v. § 27. seqq.* Differentias harum relationum notavit Ill. Schelius *de Iure Imp. p. 316. seqq.* & Barbeira-cius post eum in *not. Gall. ad h. l.*

Ac deinde 2. talem a nobis requiri subiectionem, quae *iniuriarum patientiam* secum ferat.

Idem de parentibus Publ. Syrus in *Mim. § 1. 23.*
 Conf. Aelianus *lib. 11. Var. Hist. cap. 33.* &
 alii a Grotio *ad h. l.* citati.

V.

Nec ab hac lege Domini discedit consuetudo *veterum Christianorum*, optima legis interpret. Consuetudo vet. Christian.
 Nam quanquam pessimi saepe homines *Imperium Romanum* tenuerunt, nec defuerunt, qui obtentu adiuvandae reipublicae iis se opponerent, nunquam tamen eorum conatibus se adiunxerunt *Christiani*.

Vid. Tertullianus in *Apol. cap. 35.* & *ad Scap. cap. 2.* Alia ex Canonibus Conciliorum, Patrumque testimoniis, Auctor adscripsit, tum *h. l.* tum

in *Comm. de Iure Summ. Pet. circa sacra, cap. 111. §. 14.* Ceterum & in contrarium extare Veterum Christianorum exempla iam Dav. Blondellus *ad eit. Comm.* adnotavit, interque alios sancti Ambrosii exemplo sane non sancto ostendit Baelius *Critiq. Gener. de l. Histoire du Calvinisme de Maimt. lett. xxx. § 2. & 3.* Conf. Cl. Barbeiracius *not. Gall. ad b. l.*

V I.

Sententia
recentio-
rum.

Inventi sunt *nostro saeculo viri*, eruditi quidem illi, sed temporibus & locis nimium servientes, qui sibi primum (ita enim credo) deinde aliis persuaderent, ea quae iam dicta sunt locum habere in *privatis*, non etiam in *Magistratibus* inferioribus, quibus ius esse putant resistendi iniuriis eius, cuius summum est imperium; immo & peccare eos, ni id faciant.

Intelligit Auctor principes Reformationis viros, tum Theologos; tum Iurisconsultos, Pet. Martyrem, Dav. Pareum, Lamb. Damaeum, Auctorem *Vindic. contra tyr.* Mornaeum, Hotomanum; aliosque vulgo dictos Monarchomachos, vel Populares, *Republicains*: quorum doctrinam integro opere confutandam sibi sumsit Guil. Barclaius, infra ab Auctore laudatus, § VII. n. 4.

Eius re-
futatio.

Quae opinio admittenda non est: nam sicut in *dialecticis* species intermedia, si genus respicias,

cias, est species; si speciem infra positam, genus: ita Magistratus illi, *inferiorum* quidem ratione habita, sunt publicae personae; at *superiores* si considerentur, privati sunt. Nam omnis facultas gubernandi, quae est in Magistratibus, summae potestati ita subiicitur, ut quidquid contra voluntatem *summi imperantis* faciunt, id defectum sit ea facultate, ac proinde pro actu privato habendum. Locum enim hic quoque habet, quod dicunt *Philosophi*, ordinem non dari, nisi cum relatione ad aliquid primum.

Vid. Averroës *V. comment. metaph. 6.* Quanquam vero ista omnia satis recte sese habeant, Magistratus qualescunque intuitu Supremi Imperantis esse tantum privatos, adeoque nihil plus obtinere iuris ad resistendum summae potestati, quam cives ac subditi habent singuli: tamen quia ius omne Supremi Imperantis, secundum ea quae aliquoties diximus, suam a populo originem atque auctoritatem habet, consequens esse existimo, Magistratus, etiamsi a Rege constitutos, esse nihilominus ministros populi, & executores publicarum legum; adeoque hoc respectu magis eos vi muneris populo & legibus, quam Regi, esse obnoxios; ac proinde ius ipsis competere, tyranno legum evertori non tantum resistendi; verum sui etiam officii ratione eos teneri, ad populum vel Ordines, imminens patriae periculum referre, eorumque iussa exquirere, quo scilicet pacto fungi suis porro muneribus debeant, ne quid rebus turbatis respublica detrimenti capiat. Atque
hanc

hanc Reformatorum Doctorum sententiam & rationi, & Scripturae satis consentaneam, meo qualicumque suffragio confirmare non dubito. A-
lio autem usus argumento Cl. Barbeiracius ab Auctoris sententia discessit in *not. Gall. ad h. l.*

Ac mihi videntur, qui *contra* sentiunt, talem statum rerum inducere, qualem *antiqui* fabulabantur in coelo fuisse, antequam *maiestas* oriretur: quo tempore aiunt minores Deos Iovi non concessisse.

Vid. Ovidius *lib. v. Fast. sub init.*

Magistra-
tum sub-
ordinatio.

At is, quem dixi, *ordo* & *ὑπαλληλισμός*, non tantum *sensu communi* cognoscitur; sed & *divina* probatur *auctoritate*.

De priori Seneca in *Thyeste* §l. 612. & Statius *lib. III. Sylv. III. §l. 49.*

Nam Apostolorum princeps subiectos nos esse vult, *aliter* Regi, *aliter* Magistratibus: *Regi*, ut supereminenti, id est, sine ulla exceptione, praeter ea quae Deus directe imperat, qui iniuriae patientiam probat, non interdicit: *Magistratibus*, tanquam missis a Rege, id est, potestatem suam a Rege ducentibus.

Vid. Petrus 1. *Epist. cap. II. §l. 13.* Conf. nota Gro-
novii *ad h. l.* & ipse Auctor, haec aliter exponens, in *Comm. ad Epist. Pet. d. l.*

Et

Et cum Paulus omnem animam *supremis* potestatis esse subiectam vult, etiam Magistratus *inferiores* inclusit.

Epist. ad Rom. cap. XIII. vs. I.

Neque in *populo Hebraeo*, ubi tot fuerunt Reges Exempla Regum Hebraeorum. divini humanique iuris contemptores, unquam inferiores Magistratus, in quibus plurimi fuerunt viri pii & fortes, id sibi iuris sumserunt, ut *Regibus* vim ullam opponerent, nisi si qui a *Deo*, cuius in Reges summum ius est, mandatum speciale acceperant.

Ita fere post Auctorem quoque nostrum Salmasius in *Defens. Reg. cap. iv.* quem data opera refutavit Miltonus in *Defens. pro Pop. Angl. cap. iv.* Exempla huc pertinent Roboami, Iorami, Athaliae, Achabi, Achasiae, Amaziae, & aliorum. Vid. *inf. § XIX. num. 4.* Conf. Frischmuthius *de Rege elig. & depon.*

Quin contra, quod *Procerum* officium sit, ostendit *Samuel*, cum proceribus & populo inspectante, *Saulem* iam perverse regnantem solita veneratione est prosequutus.

Vid. *1. Sam. cap. xv. vs. 30.* Non erat enim Saul tyrannus, neque proinde dum viveret regio honore ac iure exuendus.

Atque adeo *religionis* quoque *publicae* status
P nun-

nunquam non a Regis ac Synedrii arbitrio pependit.

Vulgarem hunc errorem de *Synedrio* LXX. virorum divinitus per *Moysem* instituto, & ad *Herodis* usque tempora continuato, Auctor supra iam prodidit, *cap. III. § xx. num. 3.* sed post alios erudite confutatum ab Io. Clerico in *Diss. pec. ad calc. Comm. in libb. histor. Vet. Testam. Conf. Io. Nicolai ad Cumeum de Rep. Hebr. lib. I. cap. 12.*

Quod enim post Regem, magistratus simul cum populo, Deo se fideles fore promiserunt, id intelligi debet, quatenus in cuiusque id futurum erat potestate.

Nunquam vero non in potestate hominis est vere pii, certe quod ad *voluntatem* attinet, Deo magis quam homini, nedum tyranno, dicto audientem esse. Vid. *sup. § I. hui. cap. num. 3.* Et nihil apud Stoicos decantatius est hoc officio viri boni. Vid. *Horatius lib. III. od. III. in. & Iuvenalis sat. VIII. vs. 81. sqq.*

Ne simulacra quidem *falsorum Deorum*, quae publice extabant, deiecta unquam legimus, nisi iussu aut *populi* in libera republica, aut *Regum* cum regnabantur.

Vid. *Origenes lib. VIII. contra Cels. p. 409.* Curam publicorum *sacrorum* inter iura esse maiestatis civilis, Auctor supra docuit *cap. III. § VI. num.*

LIBER I. CAPVT IV. 115

num. 2. ibiq. Ofiand. p. 462. Eandemque materiam ex professo idem alio libro pertractavit. Conf. Lud. Molinaei paraenesis aduersus Aedis. imp. in imp. cap. 2. 5. 19. & Pufendorffius de Habitu Relig. Chr. ad vit. civ. quaeque Thomafius tum pec. diff. tum not. ad Huber. de Iur. Civ. lib. 1. feft. v. cap. 1. ex Seldeno, Erafto, aliisque obferuauit.

Quod fi quid aliquando factum est *vi contra Reges*, narratur in testimonium diuinae providentiae id permittentis, non in facti humani adprobationem.

Quid autem? si nolit Deus tyrannum a cive interfici, anne unquam id iuberi a Deo poterit? sane si impium hoc, si poena dignum, non magis a Deo iuberi videtur posse, quam turpe quodvis factum aliud. Quia autem plus semel id a Deo iustum legimus, nonne licitum, & iustum, & pium, a nobis censendum est? Certe in moralibus quodcunque Deus fieri iussit, non ideo bonum est, quia iussit; sed ideo iussit, quia bonum. Vid. *sup. lib. I. cap. I. § 10.*

Solet a contrariae sententiae auctoribus proferri dictum *Traiani*, cum pugionem Praefecto praetorio traderet; *hoc pro me utere, si recte impero; si male, contra me.* Exempla
contraria.

Vid. Xiphilinus in *Ei. vita p. 248. Zonaras lib. II. Ann. in Trai. & Calliodorus lib. VIII. form. 13.*

P 2

Sed

Sed sciendum est, *Traianum*, ut ex Plinii pa-
negyrico adparet, id unice curasse, ne quid *re-*
gium ostentaret, sed verum *principem* gereret,
qui proinde subesset Senatus populi que iudicio.

Vid. pluribus hac de re *d. l.* Plinius, in primis *cap. 67.*
& *seqq.* Ceterum omnes ante Diocletianum Impe-
ratores, si *ius* spectemus non *facta*, tantum su-
premos fuisse magistratus, maiestati Senatus po-
puli que obnoxios, secus ac hodie plerisque sedet,
supra iam monuimus *p. 85.* Conf. *Doctrina In-*
stit. in Proem. § XIV.

Simile est, quod de *M. Antonino* legimus,
qui publicam pecuniam attingere noluit, nisi
consulto Senatu.

Vid. Xiphilinus in *Vita M. Anton.* *p. 281.* Conf.
Capitolinus in *ei. vita, cap. 10. seqq.* Idem de
Probo refert Vopiscus *cap. 11. & 12.*

V I I.

De casu
extremae
necessita-
tis.

Gravior illa est quaestio, an lex *de non resi-*
stendo nos obliget in gravissimo & certissimo dis-
crimine?

Praeter Interpretes *ad h. l.* quosque supra citavi-
mus *ad § 1. p. 102. seq.* videndus est Boeclerus
in *Diff. Polit. xvi. p. 402. sqq.*

Nam

LIBER I. CAPVT IVI II7

Nam *leges* etiam *Dei* quaedam, quanquam generaliter prolatae, tacitam habent exceptionem *summae necessitatis*.

Intelliguntur *leges omnes positivae* Vet. Test. a moralibus, sive naturalibus, omnino distinctae. Vid. *sup. cap. 1. § 10. & 15.*

Non quod Deo *ius* non sit, ad certam mortem subeundam nos obstringere; sed quod *leges* quaedam *eius* sint *argumenti*, ut non credibile sit datas ex tam rigida voluntate.

Verbi causa *Ius Mosaicum Caerimoniale* de Sabbatho, cibis, vestibus, decimis, leuitis, &c. nec non *Forense* de nuptiis, uturis, poenis, servitute, &c. De *priori* Spencerus: de *posteriori* Zepperus & alii ex professo egerunt. Vid. *inf. lib. 11. cap. 11. § VI. num. 4.*

Quod in *legibus humanis* magis etiam procedit. Non nego, a lege etiam humana quosdam virtutis actus posse praecipari, sub certo *mortis* periculo: ut de *statione* non deserenda.

Desertae crimen *stationis*, habita nempe circumstantiarum ratione, *capital* esse, omnibus fere gentibus placuit. Vid. Suetonius in *Augusto*, cap. 24. Plinius *lib. xiv. Hist. Nat. cap. 1.* & Alex. ab Alexandro *lib. vi. Gen. Dier. cap. 18.* Neque adversatur Modestinus *l. 3. § 5. D. de Re Milit.* Conf. etiam Sichterwannus *de Poen. Milit.*

118   POSITIONES IVRIS NATURAE.

cap. 4. & Ge. Acac. Enekelius lib. 1. de Privit. Milit.
cap. 1. § 20. fgg. Add. inf. lib. 111. cap. xviii. § 3.

Sed nec temere ea voluntas legem condentis
fuisse intelligitur, neque videntur homines in se
& alios tantum ius accepisse, nisi quatenus *sum-
ma necessitas* id exigat. Ferri enim leges ab ho-
minibus solent & debent cum sensu *humanae im-
becillitatis*.

Vid. inf. lib. 11. cap. 11. § 6. cap. xiv. § 12. cap.
xx. § 19. & lib. 111. cap. xxiii. § 5. Verum
haec omnia ex gradibus officiorum subordinatis re-
petenda esse, in superioribus aliquoties diximus.

Origo &
finis legis
de non re-
sistendo.

*Haec autem lex, de qua agimus, pendere vi-
detur a voluntate eorum, qui se primum in so-
cietatem civilem confociant, a quibus porro ius
ad Imperantes manat.*

Vulgaris de origine maiestatis controversia, *mediata*,
en *immediata*, tantis animorum motibus agitata,
si inspicatur paullo accuratius, in meras sophisti-
cationes & vanam *λογομαχίαν* plane est desitura.
Qui enim *mediatam* eius originem dicunt, ori-
undam ex pacto primorum civium, & a populo
deinde in supremos rectores translata, solam in-
telligunt maiestatem *personalem*, sive exercitium
summae potestatis; qui vero *immediatam* esse
aiunt, maiestatem *realem* intelligunt, civitati
qua tali essentialem, haud aliter ac cuilibet ho-
mini ius libertatis & potestatis in se & sua. Atque
hanc *pastorialis* sensus maiestatem, haud secus ac
natu-

LIBER I. CAPUT IV. 119

naturalem illam libertatem & potestatem singulorum, quis quæso soli Deo immediate adscribendam negaverit? *Priori* vero sensu accepta, ipsis adversariis fatentibus, non nisi *mediante populo*. Regi a Deo conceditur; pariter ac *marino* imperium in uxorem, & ius potestatis *domino* in servum, mediante scilicet uxore, & servo. Vtrumque vero hoc ius, *mariti*, & *domini*, nec non *patris*, aequè summum est ac *ἀνοπέδουον* extra civitatem, ac in civitate maiestas civilis. *Immediatae* patroni *maiestatis*, præter plerosque Grotii commentatores *ad lib. I. cap. III. § 6.* a Kulpisio in *Coll. Grot.* aliisque *ad d. l.* recententur. Præcipue eorum sunt Graswinkelius, Salmasius, Hornius, Vitriarius. *Mediatam* vero originem tuentur, tum ii, quos vulgo monarchomachos vocant, tum alii, ut Pufendorfius, Boeclerus, Huberus, Thomasius. Conf. Viri Cl. Otto & Treuer *ad Pufend. de Off. hom. & civ. lib. II. cap. VI. § ult.* & B. Lampius in *Theol. Act. lib. III. cap. III. § II.* Posteriori tamen huic sententiæ turpem hæreseos notam Pet. de Marca inurere ausus est, *lib. II. de Concord. Sacerd. & Imp. cap. 2.* Masius vero, Theologus Hafniensis, criminis etiam maiestatis dissentientes postulare non est veritus. Vid. Thomasius in *not. ad Iurisp. Div. lib. III. cap. VI. § 66.* cuius ea de re scriptum Hafniæ manu carnificis, Calchante ita digerente, publice combustum est. Quam vero is spreverit insanum impotentis hæretificis furorem, hisce verbis *d. l.* testatur: *Non praevidere poteram, dum ista scriberem, eventurum esse, ut aliquot annis post Hector Gottofredus Masius ignem carnificis Hafniensis, ad defendendam istam sententiam absurdam sit adhibiturus. Nollem fa-*
Etum,

Etum, non mei gratia, utpote cui vis ista vana, nec in bonis corporis, nec fortunae, nocuit; sed Optimi Regis intuitu, cuius nomine & auctoritate Masius hac parte fuit abusus; immo ipsius Masii & Ministri Regii Masium adiuvantis gratia, ut qui hac carnificis flamma indelebilem malitiae aut stultitiae maculam famae propriae apud posteritatem, & meliorem huius saeculi partem, inusserunt; quasi scilicet veritas a carnifice possit extinguere. Det Deus, ut Masius hanc stultitiam agnoscat, & ad sanam mentem redeat! Quamvis id quidem sit optandum magis quam sperandum.

Hi vero, si interrogarentur, an velint omnibus hoc onus imponere, ut *mori* praeoptent, quam *ullo casu* vim superiorum armis arcere, nescio an velle se sint responsuri: nisi forte cum hoc *additamento*, si resisti nequeat, nisi cum maxima reipublicae perturbatione, aut exitio plurimorum innocentium.

Vid. *inf. lib. II. cap. xvi. § 26.* & dicta superius p. 60. *seq. p. 103. & III.* neque opus est Boecleri distinctione *ad b. l.* inter populum, eiusque partem vel singulos.

Quod enim tali circumstantia *caritas* commendaret, id in *legem* quoque *humanam* deduci posse non dubito.

De *caritatis* officio, ut *perfectiore*, videatur *sup. p. 13. 17. 28. & inf. num. 8. hui. §.*

Dicat

LIBER I. CAPVT IV. 121

Dicat aliquis, rigidam illam obligationem, *Obiectio.*
mortem potius ferendi, quam ullam unquam
 superiorum iniuriam repellendi, non ex *lege hu-*
mana, sed *divina* proficisci.

Paul. *ad Rom.* XIII. *in.* & Petr. I. *Ep. cap.* II. *¶* 17.
 Sup. p. 106. *sqq.*

Sed notandum est, primo homines, non *Dei* ^{Respon-}
praecepto, sed *sponte* adductos, experimento ^{sio.}
 firmitatis familiarum segregum, adversus violentiam
 in societatem civilem coisse, unde ortum
 habet *potestas civilis*, quam ideo *humanam ordi-*
nationem Petrus vocat; quanquam alibi & *divina*
ordinatio vocatur, quia hominum salubre insti-
 tutum Deus probavit: Deus autem humanam le-
 gem probans censetur probare ut humanam &
 humano modo.

Vid. I Petr. *cap.* II. *¶* 13. iunct. Paulo *ad Rom.*
cap. XIII. *init.* Conf. Auctor in *Prolog.* § 16. &
 19. Quam perperam vero in dicto Petri loco τὰ
 κτίρια ἀνθρώπων exponat Beza, eumque secuti
 alii, etiam Osiander & Zieglerus *ad h. l.* erudi-
 tiores dudum monuerunt. Neque ullum inter
 Apostolos in hac re fuisse dissidium multi evice-
 runt. Vid. Huber *de Iure Civ. lib.* I. *sect.* II.
cap. I. § 30. & *sect.* VII. *cap.* IV. § 11. & Tho-
 masius *lib.* III. *Iurisp. Div. cap.* VI. § 75. *seqq.*
 Quae denique *ad h. l.* contra Auctoris doctrinam
 de *divina* civilium societatum origine ac institu-
 tione, Interpretum plerique disputant, facili nego-
 tio refelluntur. Etenim aliae sunt *causae morales*
 in-

Q

ineundae qualiscunque inter homines societatis, aliae *suasoriae* constituendarum civitatum: quas utrasque vulgo temere confundunt. Aliae porro sunt societates *simplices*, veluti, coniugalis, paterna, herilis: aliae *compositae*, uti familiaris, foederata, & civilis. Ex illis *simplicibus* sola originis divinae, & moralis necessitatis, societas est *coniugalis*, & per eam *paterna*, utriusque vero accessoria est *herilis*. Quae deinde *compositae* dicuntur, earum antiquissima est *familiaris*, ex duabus, vel tribus simplicibus confata: quo regimina pertinent patriarcharum, aliorumque patrumfamilias segregum, tum ante, tum post diluvii tempora. Coeperunt quoque iisdem temporibus societates *foederatae* plurium inter se familiarum, absque ullo civili nexu. Denique ex foederatis pluribus familiis *perfectae* sensim *civitates*, & regna emerferunt. Causae illarum *ineundarum* variae fuerunt diversaeque, & alibi aliae: verbi causa, *cognationis* necessitudo inter familias fratrum, eorumque liberorum; imminens *vis* potentioris; *utilitas* mutua ex nuptiarum, commerciorum, & iudiciorum communione; *emigrationis* necessitas ex nimia iuventutis copia, &c. Vnde patere iam arbitror, utilissimas quidem esse in hoc *corruptio* hominum *statu* maiores illas & civiles societates; iisque instituendis, ac celebrandis unumquemque a natura *aptum* atque idoneum esse, non tamen a Deo per naturam ad eas ineundas homines unquam fuisse *obligatos*, haud magis atque ad distinguenda rerum dominia, vel ad certam regiminis formam sibi constituendam. Sunt igitur ex *partibus* haec omnia, haud secus ac quae-

LIBERI CAPVT IV. 123

quaevis hodie obligationes, tum publicae gentium, tum privatae singulorum. *Vnum* hoc a natura est, ut se quisque, & genus suum, quo meliore modo possit, conseruet propagetque, ordini ac fini rerum convenienter.

Barclaius *regii imperii* assertor fortissimus huc tamen descendit, ut *populo, & insigni eius partii*, ius concedat se tuendi aduersus immanem saevitiam; cum tamen ipse fateatur; totum populum Regi subditum esse.

Sententia
Barclaii.

Gul. Barclaius *lib. III. adv. Monarchom. cap. 8. & lib. VI. cap. 23. seq.*

Ego facile intelligo, quo *pluris* est id quod conseruatur, eo maiorem esse aequitatem, quae aduersus legis verba *exceptionem* porrigat: attamen indiscriminatim damnare, aut *singulos*, aut *partem* populi *minorem*, quae ultimo necessitatis praesidio sic utatur, ut interim communis boni respectum non deserat, vix ausim.

Iudicium
de ea.

Illustrat hoc Auctor exemplo tum *Davidis*, 1 *Sam. xxii. 2. & xxiii. 13.* tum *Maccabaeorum*, *lib. I. Maccab. cap. II. sqq.* Ex recentiore historia addi possent exempla *Protestantium* in Germania & Gallia, *Waldensum* in Sabaudia, *Belgarum* quoque, & *Anglorum*. Conf. Henniges *ad b. I.*

Q 2

Illu

Cautio de
persona
Regis.

Illa interim *cautio* tenenda est, etiam in tali periculo *personae Regis* parcendum.

Ita David pepercit Sauli, 1 *Sam.* xxvi. 9. non solum ut subditus, & gener, verum etiam ut designatus regni successor. Vid. Io. Clericus in *Comm. ad lib.* II. *Sam.* cap. I. §f. 14. cui adstipulatur Cl. Barbeiracius in *not. Gall. ad h. l.* Grotii vero mentem hac de re optime explicuit Gronovius *ad h. l.*

Scriptum est in lege: *Dñs*, id est, Iudicibus summis, *non maledices*, & *Principi in populo tuo non maledices.*

Exodi cap. xxii. §f. 28.

At *falsa* maledicta ne in *privatum* quidem licet iacere; in *Regem* ergo *veris* quoque abstinendum.

Vid. Aristoteles in *Problem. sect.* xxiv. *num.* 14.

Quod si *voce* laedendus non est, *manu* certe multo minus.

Quo exemplum pertinet *Davidis*, supra memoratum; ex 1. *Sam.* xxiv. §f. 6. Quae vero dubia istius loci occasione movit Baelius in *Dist. Hist. & Crit. voc. David*, in *not.* haud magis obesse possunt, quam similia alia: veluti 1. *Sam.* xvii. 55. §f. 9. & xviii. 2. & 9. iunc. xvi. 14. §f. Nam

Nam cum summum imperium non possit non multorum *odiis* patere, *securitas* fungentis peculiariter fuit munienda.

Vid. *sup.* § 2. *hui. cap. p.* 104. Eodem fine sacrosancta erat apud Romanos *potestas Tribunitia*, quam ideo, ut praecipuum suae dominationis fulcrum, Romani gerebant Imperatores. Vid. Vlr. Obrechtus, & Christ. Gottl. Schwartzius in *Diss. de August. & Caes. Tribun. Pot.*

Illa *quaestio* gravior, an quantum *Davidi*, an quantum *Maccabaeis* licuit, liceat & *Christianis*, quorum Magister crucem subire toties iu- Officium
Christia-
norum. bens, *exactiorem patientiam* videtur requirere.

De erronea hac Auctoris hypothese aliquoties diximus. Vid. *sup.* p. 17. & 106.

Certe, ubi Superiores ob *religionem* mortem intentant Christianis, Christus *fugam* concedit, his scilicet, quos *officii* necessitudo nullo loco alligat, ultra *fugam* nihil.

Evang. *Matthaei cap. x. vs. 23.* iunctis locis *Petri, 1. Ep. 11. 21. & 1v. 12. sqq.* Conf. Grotius in *Comm. ad Matth. d. l.* ubi ad solos Apostolos Christi verba adplicat, non in genere ad omnes, observante Cl. Barbeiracio *ad b. l.* Conf. Hammondus & Clericus *ad d. l.* Forte autem, si *populum* inter, eiusve proceres, & inter *privatos* rite distinxerimus, satis sibi Auctor constare

stare dici posset, ac ipsemet omnino alienus esse ab opinione, quam ei in *not. ad b. l.* adfingit. & prolixè refellit Gronovius.

Quare *Christianis veteribus*, qui recentes ab Apostolorum, & Apostolicorum virorum disciplina, eorum praescripta & intelligebant melius, & perfectius implebant, summam *iniuriam* fieri puto ab iis, qui quo minus ipsi se defenderent in certissimo mortis periculo, *vires* putant illis, non *animum* defuisse.

De meritis & vero usu Patrum Ecclesiae, eorumque moralis doctrinae pretio, praeter Dallaeum, erudite egit Cl. Barbeiracius, tum in *praef. Gall. Pufendorffii*, tum tractatu peculiari, contra ordinis Benedictini patrem Ceillierium. Conf. Ampl. Bynkershoekius in *Cur. Sec. p. 15. sqq.* Benignum de iis Grotii iudicium videfis in *Proleg. § 51.* ibique iudicium Barbeiracii in *not. Gall.* Ceterum ad *persecutionis* tempora quod attinet, ego & *animum* & *vires*, secus ac vult Auctor, omnino defuisse Christianis puto, quo minus vim vi opponerent. De *priori* enim Patrum testatur doctrina, multis ab Auctore locis repraesentata; de *posteriori* autem historia tum ecclesiastica, tum politica. Vid. Henr. Dodwellus *diff. xii. Cyprian.* & Cl. Barbeiracius in *not. Gall. ad b. l.* Quae denique Grotius de martyrio *Thebaeae*, ut vocatur, *Legionis* in *seqq. num. 10. 11. 12. 13. hui. §.* prolixè commemorat, ea fabulosa esse omnia supra iam monuimus *p. 34. fin.* Conf. lau-

LIBER I. CAPVT IV. 127.

laudatus Dodwellus *diss. Cypr. xi. de paucitate
marjrum.*

V III.

Nunc quaedam sunt, quae lectorem *monere* debemus, ne putet in hanc legem delinquere eos, qui revera non delinquant.

Primum ergo, qui Principes *sub populo* sunt, ^{Moni-} sive *ab initio* talem acceperunt potestatem, ^{tum I.} sive *postea* ita convenit, si peccent in leges & rempublicam, non tantum *vi repelli* possunt, sed si opus sit *puniri morte*.

Huiusmodi *Principes*, qualicunque etiam nomine insigniantur, *primi* tantum sunt *magistratus*, & reipublicae suae administri, non veri Reges, sed cives & subditi: quales hodie sunt *Praefecti* Belgici, & olim *Reges* cum Romanorum, tum Laedaemoniorum, aliarumque per utramque Graeciam gentium. Vid. loca a Grotio citata, cum animadversione Gronovii *ad h. l. add. sup. cap. III. § x. num. 2.* De Romanis Regibus Perizonius in *singularibus diss. de Laconico* regno, & Attico, Meursius, de aliis alii dudum egerunt. De *Imperatoribus* ante Diocletianum idem supra diximus, p. 116.

I X.

I X.

Moni-
tu n 2.   *Secundo*, si Rex, aut alius quis imperium *abdicavit*, aut manifeste habet *pro derelicto*, in eum post id tempus omnia licent, quae in *privatum*.

Ita sane est ipso & stricto iure, moribus tamen gentium & olim & hodie, ob pristinae memoriam maiestatis, cum nomen Regis, tum honos fere idem, abdicanti conservatur, ut is adeo conditione privata maior, & apud suos, & alios censeatur. Exempla tum *abdicationis*, tum *derelictionis* oppido multa in vetere & recenti historia prostant. Vid. Thuanus *lib. xvi. sub fin.* item Gronovius, & Tesmarus in *not. ad Grot. h. l.* add. Vlr. Obrechtum in *diff. de Abdic. Car. v.* & Ahaf. Fritschium *de Resignat. Imp. Rom. Germ.* De Iacobi II. fuga, & quae exinde inferebatur praesumptio abdicationis, aut derelictionis, de Parlamento etiam Britannici decreto, videbis *Commentt. Burneti, & Steelii Equitis Suppl. Crit.*

Sed minime *pro derelicto* habere rem censendus est, qui eam tractat *negligentius*.

Si tamen *nimia* sit Regis *foecordia*, & publica inde salus periclitetur, quin abdicari possit, dubium non est; quanquam conducibilius videatur, collegam ipsi, quem vulgo *coadiutorem* dicimus, adiungere. Vid. Boeclerus *ad h. l.*

X.

X.

Tertio existuat Barclaius, si Rex regnum *a-* ^{Moni-}
lienet, aut *alii subiciat*, amitti ab eo regnum. ^{tum 3.}

Barclaius *lib. III. adv. Monarchom. cap. 16.*

Ego hic subsisto. Nam talis *actus*, si regnum electione, aut successoria lege deferatur, *nullus* est: quae autem nulla sunt, nullum habent iuris effectum.

Sup. *cap. III. § xvi. p. 82. & seq.*

Vnde & de *usufructuario*, cui Regem talem ^{Simile ab}
similem diximus, verior mihi videtur Iuriscon- ^{usufru-}
sultorum sententia, si *extraneo* ius suum cedat, ^{ctuario.}
nihil eum agere. Et quod dicitur, ad dominum proprietatis *reverti* usufructum, intelligendum *legitimo tempore*.

De *fructuario* Regum *iure* supra egimus, *cap. III. § xi. p. 72. & p. 77.* Theoriam Iuris Civilis de cessione usufructus ex § 3. *Inst. de Vusufr.* iunc. Theophilo in *paraphr. & l. 66. D. de lurre dot.* post Molinaeum, contra Vinnium, & Noodtium, ex instituto tradit Cl. Otto in *Comm. ad d. § 3. Inst.* Noodtii tamen sententiam amplectitur Cl. Barbeiracius *ad h. l.*

R

Si

Si tamen Rex re ipsa etiam *tradere* regnum, aut *subiicere* moliatur, quin *ei resisti* in hoc possit, non dubito. Aliud est enim, ut diximus, *imperium*; aliud *habendi modus*, qui ne mutetur, obstare potest populus: id enim sub *imperio* comprehensum non est.

Vid. *sup. cap. III. §. XI. p. 71.* Intelligendum vero hoc de regno *usufructuario*, cuius modo facta est mentio, non de *patrimoniali*, cuius alienandi ius in Regem a populo esse translatum supra diximus *d. cap. III. §. XI. p. 77. & seq.*

X I.

Moni-
tum 4.

Quarto, ait idem Barclaius, amitti regnum, si Rex vere *hostili animo* in totius populi exitium feratur: quod concedo. Consistere enim simul non possunt voluntas *imperandi*, & voluntas *perdendi*.

Barclaius *d. lib. III. cap. XVI.* Exemplum in Caligula apud Suetonium in *ei. vii. cap. 30.* Conf. *sup. p. 60. seqq. & p. 103. & III.* add. Cocceium in *Auton. Iur. Gent. cap. VI.* & Paltheonium in *Diss. de Dethronisatione.* Quam vero difficillimum id probatu sit, ostendit Gundlingius in *Otiis, part. II. obs. VI.*

Quare qui se *hostem populi totius* profitetur, is eo ipso abdicat regnum. Sed vix videtur id accidere

LIBER I. CAPVT IV. 131

cidere posse in Rege mentis compote, qui *uni populo* imperet.

Furibundi Regis verba in hunc sensum habet Seneca in *Herc. Fur.* §f. 1290. & in *Herc. Oct.* §f. 1150.

Quod si *pluribus* populis imperet, accidere potest, ut unius populi in gratiam alterum velit perditum, ut *colonias* ibi faciat.

Exempla veteris historiae apud Livium *lib. xxviii. cap. 39. & lib. xl. cap. 3.* Conf. Innoc. Gentiletus *lib. 111. contra Machiav. p. 300. seq.* De Philippi II. in Belgas consilio praeter alios videndus Schurtzfleischius in *not. ad Epist. de Motib. Belg. p. 25. seqq.*

X I I.

Quinto, si regnum committatur, sive ex *felonia* in eum, cuius *feudum* est; sive ex *clausula* <sup>Moni-
tum 5.</sup> posita in ipsa delatione imperii, ut si hoc, aut hoc, Rex faciat, subditi omni *obedientiae* vinculo solvantur; tunc quoque Rex in *privatam personam* recidit.

De nexu regnorum feudali, & feloniae in feudis crimine vid. *sup. p. 96. seqq.* De clausula amittendi imperii itidem *sup. p. 83.*

R 2

XIII.

XIII.

Moni-
tum 6.

Sexto, si Rex *partem* habeat summi imperii, partem *aliteram* populus aut Senatus: Regi in partem non suam involanti *vis iusta* opponi poterit, quia eatenus imperium non habet.

De partitione *inrium maiestatis*, & summi imperii inter populum & Regem divisione supra actum est p. 68. 84. *seqq.*

Quod locum habere censeo, etiamsi dictum sit, *belli potestatem* penes Regem fore: id enim de *bello externo* intelligendum est; cum alioqui quisquis imperii summi partem habeat, non possit non ius habere eam partem tuendi.

Atque hac ratione tum Ordines *Foederati* adversus Hispanos, tum Ordines *Hollandiae* adversus Ordines Generales temporibus Barneveldianis, a rebellionis crimine, & violatae unionis Traiectinae, absolvuntur. Vid. Auctoris *Apologes. cap. 10. & 11.*

Quod ubi fit, potest Rex etiam suam imperii partem *belli iure* amittere.

- Quia enim ob *divisa maiestatis iura pares* eatenus sunt Rex & populus: proinde uti ius *belli*, ita & *victoriae*, utrisque competere dicendum est.

XIV.

XIV.

Septimo, si in delatione imperii dictum sit, ut certo eventu *resisti* Regi possit, etiam si eo pacto <sup>Moni-
tum 7.</sup> *pars imperii* retenta censei non possit, certe retenta est aliqua *libertas naturalis*, & exempta regio imperio. Potest autem qui ius suum alienat, id ius *pactis* imminuere.

Quae ad *h. l.* exempla Auctor memorat, non omnia scopo satisfacere Cl. Barbeiracius monuit in *not. Gall.* Doctrina vero Auctoris verissima videtur, & unice intelligenda de iis rebus & factis, ubi facultatem resistendi populus sibi praecipuam pactus est; in reliquis enim omnem Regi suo fidem & obsequium, ut ante, debet.

XV.

Vidimus de eo, qui ius imperandi habet, aut habuit: restat ut de *invasore imperii* videamus, <sup>De inva-
fore alieni
imperii.</sup> non postquam longa possessione, aut pacto, *ius* nactus est; sed quamdiu durat *iniuste* possidendi causa.

Vsurpationis vitium subiectione *tacita* vel *expressa* purgari, imperiumque iustum acquiri ab invasore posse, infra traditur *lib. II. cap. IV. § XI. Conf. Pufendorf. lib. VII. cap. 8. & Huberus*

R 3

de

*de Iur. Civ. lib. 1. sect. IX. cap. 1. add. Morā-
litas a Grotio citatos in marg. ad h. l.*

Quatenus
ei paren-
dum?

Et quidem, *dum possidet*, actus imperii quos exercet, vim habere possunt obligandi; non ex ipsius iure quod nullum est; sed ex eo, quod omnino probabile sit, eum qui *ius imperandi* habet, sive is est populus, sive Rex, sive Senatus, id malle *interim* rata esse quae imperat, quam legibus iudiciisque sublatis summam induci confusionem.

Simile quid in *l. Barbarius 3. D. de off. Praet. ad quam videndus Iac. Gothofredus in pec. dff. Conf. de legibus Syllanis Cicero apud Quintil. lib. 11. Inst. Orat. cap. 1. & Florus lib. 111. cap. 23. Quo facit diff. Henr. Cocceii de Regimine Usurpatoris, ibiq. § 48. sqq.*

Quatenus
non?

In his tamen, quae ita *necessaria non sunt*, & pertinent ad raptorem in iniqua possessione firmandum, si sine *gravi periculo* potest non pareri, parendum non est.

Multo autem minus legibus, aliisque ab *Usurpatore* constitutis, eo expulso populus obligatur; nisi quatenus a *legitimo imperante* post receptum regimen ea rata sunt habita: quo pertinet *Sanctio Pragm. Iustiniani § 1. 2. 8. &c.* Exemplum illustre in actis Cromwellii. Vid. Cocceius *d. l. & Abichtus in Diff. de Homag. invas. praest.*

Sed

Sed an talem raptorem imperii *vi deicere* liceat An *vi de-*
quaeritur? *licere?*

Vid. Pufendorffius & Huberus *dd. ll.*

X V I.

At *primum*, si bello *iniusto*, & cui Iuris Gen- Quod ad-
tium requisita non adsint, imperium arripuerit, firmatur
neque *pactio* ulla sequuta sit, aut *fides* illi data, bello ma-
sed *sola vi* retineatur possessio: videtur manere nente.
belli ius, ac proinde in eum licere, quod in *ho-*
stem licet, qui a quolibet, etiam privato, iure
potest interfici.

Exemplum in *Oropaste Mago* a Persis occiso apud
Iustinum *lib. i. cap. 9.* Conf. Forstnerus *ad*
Tacit. p. 25. & Boeclerus *ad h. l.*

X V I I.

Idem statuendum censeo, si ante invasionem Vel iu-
lex publica extiterit, quae unicuique potestatem bente
facit *occidendi* eum, qui hoc aut illud, quod in lege.
adspectum cadit, ausus fuerit; puta qui priva-
tus *satellitium* sibi circumdederit, *arcem* invase-
rit; qui civem indemnatum, aut non legitimo
iudicio *necaverit*; qui *magistratus* sine iustis suf-
fragiis creaverit.

De

De *tyrannicidarum* praemiis publice apud Graecos constitutis, legibus etiam hoc sine conditis, praeter ea, quae Auctor attulit, aliique *ad h. l.* vid. Meursius in *Pisistr.* cap. XIV. Cautelas hic observandas tradit Boeclerus in *Comm. ad h. l.* Conf. Pufendorf. *de Oblig. erga patriam* § 34.

X V I I I.

Vel legitimo Imperante. Nec minus licebit in vasorem imperii interficere, si diserta *auctoritas* accedat eius, qui *ius verum imperandi* habet, sive is Rex est, sive Senatus, sive populus.

Quod intelligendum, si nulla populi cum Vfurpatore *pactio* intercesserit, *expressa*, vel *tacita*, pariter ac paullo superius Auctor monuerat § XVI. alioquin enim obtinebunt dicta ab Auctore § XV. *num.* 1. Exemplum Divitiaci Aedui apud Caesarem *lib.* I. *de Bell. Gall. cap.* 31. habet Boeclerus *ad h. l.*

Vel Regis Tutore. His adnumerandi & Regum puerorum *Tutores*, qualis Ioafo erat Ioiada, cum Athaliam regno depelleret, *lib.* II. *Chron. cap.* XXIII.

Ita fere etiam Hobbefius in *Leviath. cap.* XLIV. p. 296. eumque sequutus Pufendorffius *lib.* VII. *cap.* VIII. § 10. malim tamen cum exemplis tot aliis, vel speciali mandato divino id attribuere, pariter ac caedem Eglonis, *inf.* § *seq. num.* 4. vel

vel expressae Hebraeorum legi, qua soli ad regnum masculi vocabantur, *Deuteron. cap. xvii. vs. 15.* Accedebat istius Reginae tyrannus, idololatria, & parricidium. Vid. 2 *Chron. xxi. i. in fin.*

X I X.

Extra haec, ut *privato* vi deiicere, aut interficere liceat summi imperii invasorem, probare non possum: quia fieri potest, ut is qui ius habet imperii, *malit* invasorem in possessione relinqui, quam periculosis & cruentis *motibus* occasionem dari, qui plerumque sequi solent iis violatis, aut interfectis, qui validam habent factionem in populo, aut externos etiam amicos. Certe an rem in id periculum adduci velit Rex, aut Senatus, aut populus, *incertum* est; quorum sine cognita voluntate vis iusta esse non potest.

Cur extra
hos casus
id non
liceat?

Illustre est exemplum Nabidis Lacedaemoniorum tyranni, quo usus apud Livium Quintius, *lib. xxxiv. cap. 49.* Plura alia & Grotius *b. l.* & Tesmarus attulerunt. Contrariam Io. Miltoni sententiam Boeclerus refellit tum ad *b. l.* tum in *Museo p. 28.* Perperam vero alii idem in *invasorem* licere, quod in *tyrannum* existimant; quum tamen in hunc *posteriores*, tanquam hostem publicum, multa liceant, quae in *priore* omnino prohibita. Accurate haec distinxit Vlr. Huber

S

rus

rus *de Iure Civit. lib. 1. sect. IX. cap. 1. § 6. sqq.* ubi aliam esse tyrannidem *usurpationis*, aliam *exercitii*, aliam ex utraque *mixtam*, tradit: prima *Pisistratismus*, altera *Neronismus*, tertia *Phalarismus* dicitur.

Non debet movere nos in contrariam sententiam *factum Aodis* in Eglonem, Regem Moabitarum: nam aperte testatur sacra auctoritas, hunc a Deo ipso vindicem suscitatum, *mandato scilicet speciali*.

Vid. *Indic. III. § 15. & Nehem. IX. § 27.* Conf. Sulp. Severus *lib. 1. cap. 46.* Alia est sententia Io. Clerici ad *Indic. d. l. & Cl. Barbeiracii ad h. l.* Addit Grotius exemplum Iehu Israëliitarum Regis, ex *lib. II. Reg. cap. IX. Conf. Osiander ad Grot. h. l. p. 579.*

X X.

Privatus
possessio-
nem se-
quitur.

Maxime autem in *re controversa* iudicium sibi privatus sumere non debet, sed *possessionem sequi*.

De Christi argumento apud Matthaeum *cap. XXII. § 21.* ex nummi Romani effigie agit Seldenus *lib. VI. de Iur. Nat. & Gent. cap. 17.* Conf. Osiander *ad h. l. & Tesmarus. Vid. sup. p. 106.*

C A-

CAPVT V.

Qui Bellum licite gerant.

I.

VT in aliis rebus, ita & in voluntatis actio-
 nibus, *tria esse solent efficientium genera*,
 principales, adiuuantes, & instrumenta.

Belli cau-
 sae effe-
 ctrices-
 tres.

Voluntatis actiones Auctor *morales* intelligit, de qui-
 bus ex professo agit Pufendorffius *lib. I. de Off.*
hom. & civ. cap. I. ibiq. Barbeir. & Otso ad
 § 27.

Causa effeatrix principalis in bello plerumque
 est is, cuius res agitur: in *privato* privatus: in
publico potestas publica, maxime summa.

r. Princi-
 pales.

Vid. *sup. cap. III. § 4. & 5. p. 46. seq.*

An & *pro aliis* nihil moventibus bellum mo-
 veri ab alio possit, alibi videbimus.

Infra *lib. II. cap. xxv.*

Illud interim tenebimus, naturaliter quemque
sui iuris esse vindicem: ideo manus nobis datae.

Vid. *sup. cap. II. § I. num. 4. Ziegleri & Osan-*
 S 2 dri

dri censura nullius momenti est; neque enim de
vindicta Auctor, sed necessaria *defensione* agit.

I I.

2. Adju-
vantes.

Sed & *alteri prodesse*, qua possimus, non licitum modo, sed & honestum est. Sunt autem *diversa* hominum inter se *vincula*, quae ad mutuam opem invitant: nam & *cognati* ad opem ferendam coeunt, & *vicini* inquamantur, & qui eiusdem *civitatis* sunt participes.

Nullam Iure Naturali esse *licitum* inter & *honestum* distinctionem supra diximus p. 13. De naturali hominum cognatione & vinculo vid. *Proleg.* § XIV. Conf. Boeclerus & Gronovius ad *b. l.*

Sed ut cetera desint vincula, sufficit *humanae naturae communitio*: ab homine enim nihil humani alienum est.

Terentius in *Heaut.* I. 1. vs. 25. *ibiq.* Calph. Cicero *Off.* I. 9. & *de LL.* I. 12. Seneca *epist.* xcv. Conf. Cl. Westerhovius ad *Terent.* d. l.

I I I.

3. Instru-
menta.

Instrumenta cum dicimus, non *arma* hic intelligimus, & si quae sunt his similia; sed eos qui ita agunt sua voluntate, ut ea voluntas *ab altera pendeat*.

Quo

LIBER I. CAPVT VI 141

Quo sensu Aristoteles τὰ ὄργανα dividit in ἰμψυχα & ἀψυχα, lib. 1. Polit. cap. 3. & Varro lib. 1. de Re rust. cap. 17. instrumentum rusticum aliud *vocale* servum; aliud *semivocale* bovem; aliud *mutum* adpellat, uti plaustrum. Pariter & Iurisconfulti, uti in l. 8. D. de instr. vel instr. leg. Conf. Gronovius ad h. l.

Tale instrumentum est *patri filius*, pars quippe eius naturaliter: tale & *servus*, quasi pars ex lege.

Vid. Aristoteles lib. v. Ethic. cap. 10. Democritus apud Stobaeum *serm.* LXII. Artemidorus lib. 1. Onirocr. cap. 2. & 46. & lib. v. cap. 57. Sext. Iul. Frontinus in praef. de *Aquaeduct.* Conf. l. 4. D. de Inoff. testam. l. 22. C. de Agric. & cens. lib. 11. & § 4. Inst. de Inut. stip. addes. Galvanum de *Usufructu* cap. VIII. § 8. & seqq.

Nam sicut pars non tantum *pars est totius* eadem relatione, qua totum est *totum partis*, sed hoc ipsum quod est totius est: ita *possessio* est aliquid ipsius possidentis.

Dialecticorum illam de *toto & partibus* doctrinam ex Scaligero de *Caus. Ling. Lat.* lib. vi. cap. 30. tradit Gronovius ad h. l. Conf. Piccartus ad *Arist.* lib. 1. Polit. cap. 4.

Quale autem in familia est *servus*, tale in publica

142   POSITIONES IVRIS NATVRAE.

publica est *subditus*, ac proinde instrumentum imperantis.

Differentiis harum relationum supra iam tetigimus
cap. iv. § 4. p. 109.

I V.

Subdito-
rum natu-
ralis ad
bellum
obligatio.

Nec dubium, quin naturaliter *omnes subditi* bello adhiberi possint; sed quosdam specialis *lex* arcet, ut olim Romae *servos*, nunc passim *clericos*: quae tamen *lex*, ut omnes eius generis, cum *summae necessitatis* exceptione intelligenda est.

De *servis* Iure Rom. *Levitis* Mosaico, & *Clericis* recentiori Iure, tum Civili, tum Canonico, a militia prohibitis, praeter Interpp. *ad h. l. conferri merentur* Balrh. Ayala *lib. 111, de Iure & off. bell. cap. 4.* Cl. Espencaeus *lib. 11. Digress. cap. 6.* & Casp. Zieglerus in *Diss. de Episcopo milite*, add. *sup. p. 33. seq.* Contrariam vero sententiam, quod ad Protestantes, recte tuetur Osiander *ad h. l.* Vl. Zuinglium pro patria in acie caesum Sleidanus ex publico Helvetiorum iure defendit, *lib. viii. ad ann. 1531.* De *Iudaeis* a militia exclusis vid. *l. 12. & 18. C. de Haeret. iunc. l. 20. C. de Episc. aud.* Conf. Zieglerus *de Iurib. Iudaeor. cap. 111. § 9.* & Cl. Gruberus *de Iudaeo milite.*

Et

LIBER I. CAPVT V. 143

Et haec quidem *generaliter* de adiutoribus & subditis dicta sunt: nam quae *specialia* sunt, suis locis tractabuntur.

Vid. *inf. lib. II. cap. xxv. & seq.*

FINIS LIBRI PRIMI.

E R R A T A.

- Pag. 18. in med. *post not.* XV.
12. lin. 4. *leg.* Stoicis.
22. lin. 15. *leg.* ad Esaiam h. l.
31. lin. ult. *leg.* Canonem.
43. lin. 2. *leg.* & unde.
45. lin. 14. *leg.* Immo.
54. lin. 4. *leg.* bello.
57. lin. 9. *leg.* sui iuris.
58. lin. 22. *leg.* neminem alia lege.
120. lin. 4. *leg.* abusus.

